

OCHRONA ŚRODOWISKA

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
W LATACH 2007-2009

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

PRZEWODNICZĄCY

Piotr Stolarczyk

REDAKTOR GŁÓWNY

Wioletta Zwara

OPRACOWANIE TABLIC I REDAKCJA MERYTORYCZNA

Ewa Panic-Kentzer – Wydział Badań Ankietowych
Bożena Małecka, Anna Nakielska – Wydział Opracowań Statystycznych

REDAKCJA TECHNICZNA, KOREKTA, SKŁAD I GRAFIKA KOMPUTEROWA, CD-ROM

Rafał Lis, Anna Nakielska, Jacek Pruski
– Wydział Opracowań Statystycznych
pod kierunkiem Małgorzaty Rybak

AUTORZY ZDJĘĆ

Rafał Lis,
archiwum Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych CORIMP Sp. z o.o.
Wioletta Zwara

PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH US

ISSN 1898-7788

Publikacja dostępna w Internecie
<http://www.stat.gov.pl/bydgosz>

Przedmowa

Mam przyjemność przekazać na Państwa ręce publikację o tematyce ekologicznej pt. „Ochrona środowiska w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2007-2009”, opracowaną przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy. Staraliśmy się w sposób możliwie pełny i przystępny naświetlić złożone aspekty wpływu człowieka na środowisko naturalne. Scharakteryzowaliśmy w niej warunki naturalne i poszczególne komponenty środowiska w województwie. Opracowanie zawiera statystyczną charakterystykę ilościowo-jakościową zasobów naturalnych, problemów zagrożenia ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej, a także działań podjętych na rzecz ochrony i kontroli środowiska oraz ekonomicznych aspektów jego ochrony.

Publikacja składa się z uwag metodycznych objaśniających stosowane w niej pojęcia i definicje, opisu stanu ochrony środowiska w województwie kujawsko-pomorskim, części tablic statystycznych, a także map i wykresów. Informacje zgrupowane zostały w sześciu działach tematycznych charakteryzujących m.in. stan gleby, wód, powietrza, lasów i krajobrazu oraz aspekty ekonomiczne.

Podstawowym źródłem danych zawartych w niniejszym opracowaniu są badania i sprawozdawczość statystyczna GUS, a także informacje pozyskane ze sprawozdawczości ministerstw, wyniki pomiarów, kontroli, ocen i analiz wykonanych w ramach działalności takich instytucji, jak m.in.: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza i Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Składam serdeczne podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się do wzbogacenia treści tej publikacji. Wyrażam nadzieję, iż opracowanie „Ochrona środowiska...” będzie stanowić cenne źródło informacji o oddziaływaniu człowieka na środowisko naturalne, poszerzy wiedzę z zakresu jego ochrony oraz będzie przydatne przy podejmowaniu decyzji wpływających na zmniejszenie zanieczyszczenia.

DYREKTOR

Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Piotr Stolarczyk

Preface

*I am pleased to present you with the publication on the subject of ecology entitled **“Environmental protection in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2007-2009”** prepared by team of employees of Statistical Office in Bydgoszcz. We tried to explain as fully and communicatively as possible of the complicated aspects of the human activities concerning the natural environment. In this publication we characterized natural conditions and individual environmental components in voivodship. This elaboration includes quantitative and qualitative characteristics of natural resources, problems related to threat of the environmental protection and water management as well as undertaking activities targeted at protection and control of environment as well as economic aspects of environmental protection.*

This publication consists of methodological notes describing used terms and definitions, a description of the state of environment in kujawsko-pomorskie voivodship, statistical tables and also graphical illustration in the form of colour maps and graphs. The statistical data was grouped into six thematic chapters characterizing condition of soil, water, air, forests and landscape and economic aspects.

The main source of data included in this publication are CSO surveys and reports as well as information from the resort reports, the results of measurements, inspections, evaluation and monitoring carried out under activities of: The Voivodship Inspectorate of Environmental Protection, The Voivodship Sanitary and Epidemiological Service, The Chemistry and Agricultural District Station and The Voivodship Inspectorate of Plant Health and Seed Protection.

To all persons and institutions which enriched contents of this publication, I would like to express my gratitude. I hope the study “Environmental protection...” will be valuable source of information concern human effects on nature environment, broaden knowledge about environmental protection as well as will be useful in making decisions influenced on decrease of pollutants.

DIRECTOR

of the Statistical Office in Bydgoszcz

Piotr Stolarczyk

SPIS TREŚCI**CONTENTS**

		Tabl. Table	Str. Page
Przedmowa	Preface	x	3
Uwagi metodyczne	Methodological notes	x	10
Znaki umowne. Ważniejsze skróty	Symbols. Major abbreviations	x	24
Wyniki badań – synteza	Resume	x	25
 TABLICE PRZEGLĄDOWE		 REVIEW TABLES	
Wybrane dane według województw	<i>Selected data by voivodships</i>	I	31
Ważniejsze dane o województwie kujawsko-pomorskim	<i>Major data on kujawsko-pomorskie voivodship</i>	II	33
Ważniejsze dane o miastach na prawach powiatu w 2009 r.	<i>Major data by cities with powiat status in 2009</i>	III	36
Miasta o dużej skali zagrożenia środowiska w 2009 r.	<i>Cities with threatened environment on large scale in 2009</i>	IV	37
 I. WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY		 I. USE AND PROTECTION OF LAND AND SOIL	
Powierzchnia geodezyjna województwa według kierunków wykorzystania	<i>Geodetic area of voivodship by land use</i>	1	38
Grunty rolne i leśne wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej	<i>Agricultural and forest lands excluded from production</i>	2	39
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz zreaktywowane i zagospodarowane	<i>Devastated and degraded lands requiring reclamation and management, reclaimed and managed lands</i>	3	39
Zagrożenie potencjalne gleb użytkowanych rolniczo erozją wietrzną w 2009 r.	<i>Agricultural land threatened by potential windy erosion in 2009</i>	4	40
Zagrożenie gruntów rolnych i leśnych erozją wodną powierzchniową w 2009 r.	<i>Agricultural and forest land threatened by water surface erosion in 2009</i>	5	40
Zagrożenie gruntów rolnych i leśnych erozją wązową w 2009 r.	<i>Agricultural and forest land threatened by gully erosion in 2009</i>	6	40
Pożary upraw rolnych, łąk, rżysk i nieużytków	<i>Fires of agricultural cultivations, meadows, rye fields and abandoned fields</i>	7	41
Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych	<i>Area of reclaimed agricultural land</i>	8	41
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych	<i>Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers</i>	9	41
Kwasowość gleb oraz potrzeby wapnowania w latach 2007-2009	<i>Acidity of soils and liming needs in 2007-2009</i>	10	42
Zawartość składników pokarmowych w glebie w latach 2007-2009	<i>Abundance of nutrients in soil in 2007-2009</i>	11	46
Ekologiczne gospodarstwa rolne	<i>Ecological farms</i>	12	50

		Tabl. Table	Str. Page
II. ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD	II. RESOURCES, USE, POLLUTION AND PROTECTION OF WATERS		
Większe jeziora	Lager lakes	1 (13)	51
Większe rzeki	Lager rivers	2 (14)	51
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru	Water withdrawal for national economy needs and population by sources of withdrawal	3 (15)	51
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Water consumption for national economy needs and population	4 (16)	52
Bilans gospodarowania wodą w przemyśle	Balance of water management in industry	5 (17)	52
Gospodarowanie wodą w zakładach według powiatów	Water management in enterprises by powiats	6 (18)	53
Nawadniane użytki rolne i grunty leśne oraz napełniane stawy rybne	Irrigated agricultural land and forest land and filled fishponds	7 (19)	55
Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane	Purified and non-purified industrial waste water	8 (20)	55
Zakłady według wyposażenia w oczyszczalnie ścieków	Enterprises by equipment with waste water treatment plants	9 (21)	55
Zanieczyszczenie i ochrona wód w zakładach według powiatów	Pollution and protection of waters in enterprises by powiats	10 (22)	56
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi	Industrial and municipal waste water discharged into waters or onto the ground	11 (23)	58
Gospodarowanie wodą w sieci wodociągowej	Water management in water-supply network	12 (24)	58
Sieć kanalizacyjna	Sewerage	13 (25)	59
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną oczyszczane i nieoczyszczane	Purified and non-purified waste water discharged through sewerage system	14 (26)	59
Oczyszczalnie ścieków	Waste water treatment plants	15 (27)	59
Oczyszczalnie ścieków według powiatów	Waste water treatment plants by powiats	16 (28)	60
Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według powiatów w 2009 r.	Description of municipal waste water treatment plants by powiats in 2009	17 (29)	61
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną według powiatów	Municipal waste water discharged through sewerage system by powiats	18 (30)	62
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych z komunalnych oczyszczalni według powiatów w 2009 r.	Loads of pollutants in waste water discharged from municipal waste water treatment plants by powiats in 2009	19 (31)	63
Ludność miast i wsi korzystająca z oczyszczalni ścieków	Population of cities and villages using waste water treatment plants	20 (32)	64
Jakość wody z wodociągów dostarczonej ludności do spożycia w 2009 r.	Quality of water from water-line-system supplied to population for consumption in 2009	21 (33)	64
Stan wyposażenia wsi w niektóre urządzenia i obiekty do ochrony środowiska i gospodarki wodnej	State of equipment of villages with some devices and objects to environmental protection and water management	22 (34)	64
Ocena stanu ekologicznego jezior kontrolowanych w 2009 r.	Ecological assessment of controlled lakes in 2009	23 (35)	65

		Tabl. Table	Str. Page
III. ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA	III. POLLUTION AND PROTECTION OF AIR		
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	<i>Emission of industrial atmospheric air pollutants</i>	1 (36)	66
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według rodzajów substancji	<i>Emission of air pollutants by kind of substances from especially noxious plants .....</i>	2 (37)	66
Zakłady szczególnie uciążliwe emitujące zanieczyszczenia powietrza według wielkości emisji zanieczyszczeń	<i>Enterprises especially noxious, emitting air pollutants by quantity of pollutants emission ...</i>	3 (38)	68
Zanieczyszczenia zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających	<i>Pollutants stopped and neutralized in purifying devices .....</i>	4 (39)	68
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według powiatów	<i>Emission and reduction of air pollutants from especially noxious enterprises by powiats .....</i>	5 (40)	69
Zanieczyszczenie powietrza w 2009 r.	<i>Air pollutants in 2009 .....</i>	6 (41)	70
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych	<i>Air pollution reduction systems in plants especially noxious .....</i>	7 (42)	74
Emitory na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	<i>Emitters in the area of enterprises especially noxious to air purity .....</i>	8 (43)	74
IV. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU. LASY	IV. NATURE AND LANDSCAPE PROTECTION. FORESTS		
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	<i>Legally protected areas possessing unique environmental value .....</i>	1 (44)	75
Obszary chronionego krajobrazu	<i>Landscape protected .....</i>	2 (45)	75
Rezerwy przyrody	<i>Nature reserves .....</i>	3 (46)	75
Pomniki przyrody	<i>Nature monuments .....</i>	4 (47)	76
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według powiatów w 2009 r.	<i>Legally protected areas possessing unique environmental value by powiats in 2009 .....</i>	5 (48)	76
Parki krajobrazowe	<i>Scenic parks .....</i>	6 (49)	77
Obszary „Natura 2000” – obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk	<i>Area of „Natura 2000” – area of special protection of birds and area of special protection of habitats .....</i>	7 (50)	77
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach i na wsi	<i>Generally accessible and estate green areas in cities and villages .....</i>	8 (51)	78
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach i na wsi według powiatów	<i>Public and settlement green areas by powiats .....</i>	9 (52)	79
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach według powiatów	<i>Public and settlement green areas in urban areas by powiats .....</i>	10 (53)	80
Powierzchnia gruntów leśnych w 2009 r.	<i>Forest land in 2009 .....</i>	11 (54)	81
Lasy prywatne	<i>Private forests .....</i>	12 (55)	82

		Tabl. Table	Str. Page
IV. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU. LASY (dok.)	IV. NATURE AND LANDSCAPE PROTECTION. FORESTS (cont.)		
Lasy ochronne w zarządzie Lasów Państwowych	<i>Protective forests in the Board of the State Forests .....</i>	13 (56)	82
Zadrzewienia i pozyskanie drewna (grubizny) z zadrzewień	<i>Plantings and shrups outside the forest and removals (timber) .....</i>	14 (57)	82
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane w 2009 r.	<i>Renovation, afforestation and other works in 2009 .....</i>	15 (58)	83
Powierzchnia lasów według stanu gatunkowego drzewostanów w 2009 r.	<i>Forest area by species structure of tree stands in 2009 .....</i>	16 (59)	83
Pozyskanie drewna	<i>Removals .....</i>	17 (60)	84
Rodzinne ogrody działkowe	<i>Family allotment gardens .....</i>	18 (61)	84
V. ODPADY	V. WASTES		
Odpady przemysłowe uciążliwe dla środowiska	<i>Industrial waste noxious for environment .....</i>	1 (62)	85
Odpady wytworzone według rodzajów	<i>Waste generated by types .....</i>	2 (63)	85
Składowiska odpadów komunalnych	<i>Landfill of municipal waste .....</i>	3 (64)	85
Odpady wytworzone i nagromadzone według powiatów	<i>Liquid waste collected and neutralized by powiats .....</i>	4 (65)	86
Odpady komunalne i nieczystości ciekłe wywiezione przez zakłady oczyszczania według powiatów w 2009 r.	<i>Solid municipal waste and liquid waste disposed by waste treatment plant by powiats in 2009 .....</i>	5 (66)	87
VI. EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA	VI. ECONOMIC ASPECTS OF ENVIRONMENT PROTECTION		
Przeciętne wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatów związane z ochroną środowiska w latach 2007-2009	<i>Average expenditure of gminas and cities with powiat status budgets connected with environment protection in 2007-2009 .....</i>	1 (67)	88
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej	<i>Outlays on fixed assets in environmental protection and water management .....</i>	2 (68)	93
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w powiatach według kierunków inwestowania	<i>Outlays on fixed assets in environmental protection and water management in powiats by directions of investing .....</i>	3 (69)	94
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej	<i>Tangible effects obtained as an outcome of environment protection and water management investments .....</i>	4 (70)	95
Fundusze ekologiczne	<i>Ecological funds .....</i>	5 (71)	96
Wykorzystanie środków pieniężnych Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych	<i>Use of financial resources of Agricultural Land Protection Fund .....</i>	6 (72)	96
Działalność służb ochrony środowiska	<i>Activity of environmental protection services .....</i>	7 (73)	97

SPIS WYKRESÓW I MAP**LIST OF GRAPHS AND MAPS**

		Str. Page
Podział administracyjny województwa	<i>Administrative division of voivodship .....</i>	98
Struktura użytkowania gruntów ogółem według granic administracyjnych w 2009 r.	<i>Total land use by administrative borders in 2009 .....</i>	99
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych	<i>Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers .....</i>	99
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2009 r.	<i>Water consumption from water-supply in households in 2009 .....</i>	100
Struktura ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi w 2009 r.	<i>Structure of industrial waste water requiring treatment discharged directly into waters or into the ground in 2009 .....</i>	101
Struktura zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych w 2009 r.	<i>Structure of pollutants from enterprises specially noxious in 2009 .....</i>	101
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w 2009 r.	<i>Emission of air pollutants from enterprises specially noxious in 2009 .....</i>	102
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2009 r.	<i>Legally protected areas possessing unique environmental value in 2009 .....</i>	103
Lasy w 2009 r.	<i>Forests in 2009 .....</i>	104
Lesistość w 2009 r.	<i>Forest cover in 2009 .....</i>	105

UWAGI METODYCZNE

ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH

Informacje uzyskano na podstawie sprawozdawczości GUS.

Materiałem uzupełniającym były dane ze sprawozdawczości Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Zdrowia oraz z wewnętrznych systemów informacyjnych i źródeł administracyjnych Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, a także Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

Ponadto wykorzystano wyniki pomiarów, kontroli, ocen i analiz laboratoryjnych wykonywanych przez organy: Inspekcji Ochrony Środowiska, Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy. Dodatkowo wykorzystane zostały dane: Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Polskiego Związku Działkowców.

Dane prezentowane dla podregionów i powiatów odpowiadają poziomowi 3 i 4 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2007 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685 z późniejszymi zmianami).

Podregiony (poziom 3 – 66 jednostek) – grupują jednostki szczebla powiatowego.

OBJAŚNIENIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ

WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Dane o stanie i zmianach w ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów opracowano na podstawie rocznych wykazów gruntów wprowadzonych do ewidencji rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454). Od danych za 1997 r. wykazy sporządzają: Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz wojewódzkie wydziały geodezji i gospodarki gruntami. Dane te prezentowane są według powierzchni geodezyjnej. Nowa ewidencja gruntów wprowadziła różnice zakresowe w stosunku do lat poprzednich polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (dotychczas ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane”), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące”) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. Nr 121 z 2004 r., poz. 1266 z późniejszymi zmianami). W 2009 r. przepisy ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast

Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Erozja gleb to proces niszczenia (zmywania, żłobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru i płynącej wody.

Erozja wietrzna (eoliczna) polega na wywiewaniu odspojonych cząstek gruntu, a następnie ich przemieszczeniu, sortowaniu i osadzeniu.

Zagrożenie gleb erozją wietrzną ocenia się przy pomocy 3-stopniowej skali, uwzględniając rzeźbę terenu, pokrycie powierzchni roślinnością (lesistość) oraz rodzaj gleby. Najbardziej narażone na erozję wietrzną są piaski luźne drobnoziarniste i utwory murszowe, na których silne zagrożenie występuje już nawet w terenie płaskim o lesistości 25 %.

Erozja wodna polega na zmywaniu i wymywaniu cząstek gleby. W przypadku, gdy niewielki spływ wody po zboczu powoduje jedynie rozbryzgi i splukiwanie odspojonych frakcji gleby ma miejsce **erozja wodna powierzchniowa**, natomiast gdy przy silnym spływie wody powstają rozmywy o głębokości ponad 2 m mówimy o **erozji wąwozowej**.

Zagrożenie gleb erozją wodną powierzchniową (skala 3-stopniowa) ustala się w oparciu o rodzaje gleb oraz ekspozycję (nachylenie) terenu. Erozji wodnej w pierwszej kolejności ulegają lessy, utwory lessowe oraz gleby pyłowe i piaski luźne. Przy **erozji wąwozowej** kryterium wyróżniania poszczególnych stopni zagrożenia (5 stopni) stanowi gęstość sieci wąwozów wyrażona w km na 1 km²; w pierwszym stopniu zagrożenia (erozja słaba) gęstość wąwozów wynosi od 0,01 do 0,1 km/km², w drugim (erozja umiarkowana) od 0,1 do 0,5, w trzecim (erozja średnia) od 0,5 do 1,0, w czwartym (erozja silna) od 1,0 do 2,0 i w stopniu piątym (erozja bardzo silna) powyżej 2,0 km/km².

Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2008/09 oznacza okres od 1 VII 2008 r. do 30 VI 2009 r.).

Gospodarstwo ekologiczne – gospodarstwo stosujące ekologiczne metody produkcji rolniczej, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie przedstawiania na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej).

ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

W dziale zawarto informacje dotyczące: poboru i zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej, ścieków przemysłowych i komunalnych oraz stopnia ich oczyszczania, wyposażenia miast i wsi w instalacje wodne i oczyszczalnie ścieków, a także stan czystości jezior kontrolowanych.

Informacje o poborze wody dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem oraz rybactwem)” — jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków. Dane o poborze wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” — jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” — wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

Ścieki przemysłowe to ścieki nie będące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

Ladunek zanieczyszczeń w ściekach to masa zanieczyszczeń zawartych w ściekach odprowadzona w jednostce czasu, równa iloczynowi natężenia przepływu ścieków i stężenia zanieczyszczeń.

Biochemiczne zużycie tlenu (BZT₅) jest to ilość tlenu zużyta w ciągu 5 dni w procesie biochemicznego utleniania substancji (głównie organicznych) zawartych w ściekach, przy użyciu żywych bakterii i enzymów pozakomórkowych. Pięciodniowe dlatego, że procesy mineralizacji najbardziej intensywnie przebiegają w ciągu pierwszych 5 dni.

Chemiczne zużycie tlenu (CHZT) jest to ilość tlenu pobrana w procesie chemicznego utleniania ścieków.

Zawiesiny w ściekach to nierozpuszczone, zawieszone substancje i materiały o różnym stopniu rozdrobnienia.

Równoważna liczba mieszkańców (RLM) wyraża wielokrotność ładunku zanieczyszczeń w ściekach w stosunku do jednostkowego ładunku w ściekach odprowadzonych od jednego mieszkańca w ciągu doby (określonego jako BZT₅), równego 60 g O₂ na dobę.

Informacje o stanie czystości jezior podano na podstawie wyników badań monitoringowych. Badania jezior wykonywane są dwukrotnie w ciągu roku: w czasie cyrkulacji wiosennej i podczas stagnacji letniej. Corocznie badana jest inna zbiorowość jezior. W 2009 r. podstawę określenia klas czystości wód w jeziorach (pięć klas czystości wód) stanowiło rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 II 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284), mimo że straciło moc prawną.

Do miast wyposażonych w wodociąg zaliczono te miasta, w których sieć wodociągowa rozdzielcza (uliczna) wynosiła co najmniej 250 m i równocześnie obsługiwała 5 budynków mieszkalnych, posiadających co najmniej 25 mieszkań, lub 2 źródła uliczne.

Do miast wyposażonych w kanalizację zaliczono te miasta, w których sieć kanalizacyjna (uliczna) ogólnospławna i na ścieki gospodarcze wynosiła co najmniej 250 m, od której prowadzi co najmniej 5 połączeń do budynków mieszkalnych lub do wpustów podwórzowych oraz miasta posiadające sieć na wody opadowe, jeżeli do tej sieci są odprowadzane również ścieki gospodarcze.

Do miast obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków zaliczono te miasta, z których ścieki komunalne, przed odprowadzeniem ich do odbiornika, były poddawane procesom oczyszczania mechanicznego, chemicznego, biologicznego lub z podwyższonym usuwaniem biogenów. W przypadku wyposażenia miasta w kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o klasyfikacji miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decydowała przewaga ilości ścieków oczyszczanych mechanicznie, biologicznie lub z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Jako ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód i do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i zanieczyszczonymi wodami wykorzystanymi w przemyśle do celów chłodniczych).

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze, powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodzenia w procesach technologicznych.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz o podwyższonym usuwaniu biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. przez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynnny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Ścieki komunalne to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.

Większa ilość ścieków miejskich i wiejskich oczyszczanych od odprowadzonych siecią kanalizacyjną może występować w następujących przypadkach:

- oczyszczalnia otrzymuje ścieki oddzielnym kolektorem z zakładu lub do kolektora zakładowego odprowadzone są ścieki socjalno-bytowe z miast/wsi,
- kolektor zakładowy pełni rolę sieci kanalizacyjnej, lecz nie został przejęty przez jednostki prowadzące działalność wodociągowo-kanalizacyjną,
- ścieki są dowożone do oczyszczalni,
- stosowania metody określania ścieków komunalnych odprowadzanych siecią kanalizacyjną opartej głównie na odczytach wodomierzy, przyjmując ilość ścieków równą ilości dostarczanej wody i informacjach o ryczałtowych ilościach odprowadzonych ścieków.

Dane o ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię pracującą na sieci kanalizacyjnej.

Informacje o ocenie sanitarnej wodociągów oraz jakości wody pobieranej z tych urządzeń opracowane są w ujęciu zgodnym z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007 r. Nr 61, poz. 417). Ponadto warunki zaopatrzenia w wodę i jakość wody określa ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858).

ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

Zawarte w tym dziale informacje charakteryzują źródła, rozmiary, strukturę zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przedsięwzięcia mające na celu ochronę przed

nadmiernym zanieczyszczeniem, w szczególności stan wyposażenia i efekty eksploatacji zainstalowanych urządzeń do ochrony powietrza.

Przez **zanieczyszczenie powietrza** rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych i gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Przez **źródło emisji zanieczyszczeń powietrza** należy rozumieć miejsce, w którym następuje wprowadzanie (wyemitowanie) do powietrza substancji zanieczyszczających. Źródłami zanieczyszczeń są: zakłady energetyczne (elektrownie i elektrociepłownie), zakłady przemysłowe, kotłownie komunalne, paleniska indywidualne (domowe), środki transportu, źródła wtórne powstałe w wyniku wydalania oraz utylizacji ścieków i odpadów (np. hałdy, wysypiska), rolnictwo (np. rozsiewanie nawozów sztucznych, stosowanie środków ochrony roślin), a także przemiany i reakcje chemiczne zachodzące w zanieczyszczonej atmosferze oraz źródła naturalne (np. pożary lasów, burze pyłowe, pyły kosmiczne).

Informacje o źródłach i wielkości emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Dane o emisji z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą zanieczyszczeń wprowadzonych w sposób zorganizowany (tzn. z wszelkiego rodzaju urządzeń technologicznych i ogrzewczych za pośrednictwem emitorów-kominów, wyrzutni wentylacyjnych) oraz w sposób niezorganizowany (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (za pośrednictwem emitorów – kominów, wyrzutni wentylacyjnych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.) z sektora energetyczno-przemysłowego.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,

- zmniejszenie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dane o **ilości zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń** pyłowych oraz gazowych (według rodzajów) obrazują rozmiary zanieczyszczeń zredukowanych w urządzeniach do ochrony powietrza, zainstalowanych w zakładach uznanych za szczególnie uciążliwe dla atmosfery.

Skuteczność działania urządzeń oczyszczających, określana jako **stopień redukcji zanieczyszczeń**, jest wielkością charakterystyczną dla urządzeń i wskazuje jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzonego do urządzenia został przez to urządzenie zatrzymany. Wskaźnik ten wyraża się procentowym stosunkiem ilości zanieczyszczenia zatrzymanego do ilości zanieczyszczenia wytworzonego, tj. zatrzymanego i wyemitowanego. Wartość tego wskaźnika może wahać się od 0 do 100 %. Im bliższa jest 100 %, tym większy jest potencjał ochronny danego źródła zanieczyszczeń.

Dane o **emitorach** na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza przedstawiają ilość oraz udział emitorów w ogólnej emisji zorganizowanej, z podziałem według ich wysokości.

Dane dotyczące **emisji metali ciężkich** zostały oszacowane w oparciu o wskaźniki emisji i dane o wielkości produkcji i zużyciu materiałów według poszczególnych rodzajów działalności, zgodnie z klasyfikacją NFR (Nomenclature for Reporting).

OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU. LASY

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Uznanie obszaru za rezerwat następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) to obszary wyznaczone, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu ochrony populacji dziko występujących gatunków ptaków, w granicach których ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju.

Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) to obszary wyznaczone, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków.

Do **powierzchni gruntów leśnych w rozumieniu ustawy o lasach**, zalicza się grunty:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha:
  - pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
  - przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona);Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerваты przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków;
- 2) związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, itp.

Powierzchnia zalesiona obejmuje grunty pokryte uprawami, młodnikami i starszymi drzewostanami oraz plantacjami: topoli, nasiennymi i drzew szybkorosnących.

Powierzchnia niezalesiona obejmuje grunty:

- znajdujące się w produkcji ubocznej (np. plantacje choinek, poletka łowieckie); przejściowo pozbawione drzewostanu i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach, tj. zręby, halizny, płazowiny;
- przewidziane do objęcia ochroną prawną (np. śródleśne oczka wodne, hale, połoniny);
- przeznaczone do wyłączenia z produkcji grunty leśne wylesione (np. zalewiska i zapadliska na obszarze szkód górniczych).

Zręby są to grunty leśne pozbawione drzewostanu w okresie ostatnich 5 lat.

Płazowiny są to grunty leśne pokryte drzewostanem II klasy wieku (21-40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie, albo III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie (z wyjątkiem klasy odnowienia i do odnowienia).

Lesistość jest to stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej.

Odnowienie lasu polega na zakładaniu młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego.

Zalesienia polegają na zakładaniu drzewostanów na gruntach pozostających dotychczas poza uprawą leśną (nie zaliczone do powierzchni leśnej).

Grubizna jest to drewno okrągłe wielkowymiarowe i średniowymiarowe. Drewno wielkowymiarowe jest to drewno o średnicy górnej od 14 cm (bez kory) mierzone w pojedynczych sztukach. Drewno średniowymiarowe jest to drewno o średnicy (mierzonej bez kory): górnej od 5 cm wwyż i dolnej do 24 cm – mierzone w pojedynczych sztukach, w sztukach grupowo i w stosach.

Lasy ochronne (lasy szczególnie chronione) to obszary leśne podlegające ochronie ze względu na spełniane funkcje. Za lasy ochronne mogą być uznane lasy, które ochronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem; powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin; chronią brzegi wód przed obrywaniem się, a źródła rzek przed zasypaniem; ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; stanowią drzewostany uszkodzone na skutek działalności przemysłu; stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej; mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa; są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców; w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk; w strefie górnej granicy lasów.

Zadrzewienia to produkcyjne i ochronne nasadzenia drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami. Celem ich jest produkcja drewna i użytków niedrzewnych, oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz kształtowanie krajobrazu. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych oraz gruntów nieleśnych przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji oraz szkótek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach (parki miejskie, lasy komunalne, zieleńce użyteczności publicznej), ogrodów działkowych, nieruchomości otaczających obiekty zabytkowe.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw, itp.

Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek np. występują alejki z ławkami, place zabaw, itp.

Przez **zieleń uliczną** rozumie się pasy zieleni (drzewa i krzewy lub ich skupiska wraz z pozostałymi składnikami szaty roślinnej) wzdłuż dróg, ulic, ciągów komunikacji miejskiej itp.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

ODPADY

Dane o odpadach za lata 2007-2009 opracowano w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2007, Nr 39, poz. 251 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 1 października 2001 r. oraz Katalog odpadów, wprowadzony w życie dnia 1 stycznia 2002 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. 2001, Nr 112, poz. 1206). Dane o odpadach dotyczą jednostek wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych lub posiadających 1 mln ton i więcej odpadów nagromadzonych.

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii określonych w załączeniu nr 1 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do ich pozbycia się jest zobowiązany.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania, niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

Unieszkodliwienie odpadów polega na poddaniu ich procesom przekształcenia biologicznego, fizycznego lub chemicznego w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Do procesów unieszkodliwiania odpadów zalicza się m.in. składowanie na składowiskach, obróbkę w glebie i ziemi, retencję powierzchniową (np. umieszczanie odpadów na poletkach osadowych lub lagunach), termiczne przekształcanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zreultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych poprzez m. in. właściwe ukształtowanie

rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

Budżety gmin i miast na prawach powiatów uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego, w terminach i na zasadach określonych w ustawach o samorządzie terytorialnym.

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej, którą ustala Minister Finansów w drodze rozporządzenia.

Dane o nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i ich efektach rzeczowych od 1999 r. prezentuje się zgodnie z **Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska** wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218).

Do **inwestycji związanych z ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu** zalicza się instalacje urządzeń oczyszczających i dezodorujących (odpylających, redukujących, unieszkodliwiających i neutralizujących zanieczyszczenia gazowe) oraz instalacje z zastosowaniem reakcji przemian chemicznych do substancji mniej uciążliwych dla środowiska wraz z kompletnym wyposażeniem i zespołem koniecznych urządzeń pomocniczych, zapewniających prawidłową eksploatację instalacji oraz urządzenia i aparaturę zapewniające zmniejszenie ilości bądź stężeń powstających lub emitowanych zanieczyszczeń, zadania związane z wyposażeniem w aparaturę kontrolno-pomiarową zanieczyszczeń powietrza. Ponadto zaliczono nowe techniki i technologie spalania paliw; modernizację kotłowni i ciepłowni w celu ograniczenia zanieczyszczeń wydalonych do powietrza powstających w procesie spalania; niekonwencjonalne źródła energii; dostosowanie silników spalinowych do paliwa gazowego, a także budowę zespołu hydrokrakingu.

Nie ujmuje się urządzeń redukujących zanieczyszczenia, a stanowiących integralną część procesu technologicznego, zapewniającą odpowiednią jakość surowców i półproduktów dla kolejnych etapów produkcji. Dotyczy to również instalowania wszelkiego rodzaju urządzeń pomocniczych, niezbędnych ze względów technologicznych czy naukowych zakładu produkcyjnego.

Do **inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód** zalicza się urządzenia do unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków przemysłowych, komunalnych, wód (ścieków) opadowych oraz zanieczyszczonych wód kopalnianych odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych i do ziemi.

Obejmują one oczyszczalnie ścieków lub ich elementy według technologii oczyszczania (mechanicznego, chemicznego, biologicznego i o podwyższonym usuwaniu biogenów, a także oczyszczalnie indywidualne przydomowe i inwestycje związane ze wstępnym oczyszczeniem ścieków), urządzenia do rolniczego (leśnego) wykorzystania ścieków, do utylizacji, gromadzenia i transportu wód zasolonych, do gromadzenia ścieków, jak również wyposażenie oczyszczalni ścieków w urządzenia i aparaturę kontrolno-pomiarową w przypadkach, gdy nie jest ono ujęte w kosztach budowy oczyszczalni ścieków.

Zakres danych obejmuje także: budowę kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki oraz wody opadowe; urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków; systemy obiegowego zasilania wodą; zabezpieczenia przed przenikaniem do rzek, mórz oraz innych akwenów zanieczyszczeń pozostających przy transporcie wodnym; tworzenie stref ochrony źródeł i ujęć wody.

Do **inwestycji związanych z gospodarką odpadami, ochroną i przywróceniem wartości użytkowej gleb oraz ochroną wód podziemnych i powierzchniowych** zalicza się:

- działania związane z zapobieganiem zanieczyszczeniom poprzez modyfikowanie procesów technologicznych, w tym nowe techniki i technologie mało i bezodpadowe,
- zbieranie, w tym selektywne odpadów i ich transport,
- działania związane z recyklingiem odpadów,
- urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków,
- gospodarcze wykorzystanie odpadów, tj. metody i sposoby oraz urządzenia, w wyniku których następuje wyraźna redukcja ilościowa odpadów wytwarzanych, bądź nagromadzonych na składowiskach, np. wykorzystanie odpadów do budowy nasypów drogowych, kolejowych, do podsadzania wyrobisk kopalnianych oraz wykorzystanie i przeróbkę odpadów przez zakłady przemysłowe,
- unieszkodliwianie odpadów, tj. metody i sposoby, w wyniku których następuje redukcja szkodliwości odpadów dla środowiska, czyli zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych z odpadami do powierzchniowych warstw ziemi, w tym budowę i urządzenie składowisk oraz stanów osadowych dla odpadów w powierzchniowych warstwach ziemi, urządzenie stref ochronnych wokół składowisk, zabiegi zabezpieczające przed pyleniem składowisk,
- rekultywacje składowisk, hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych obejmującą etap zakończonej rekultywacji biologicznej bądź przekazanie zreaktywowanej powierzchni do zagospodarowania,
- przedsięwzięcia związane z zapobieganiem degradacji i dewastacji gleby, działanie związane z tarasowaniem i wyrównywaniem nierówności gleby, prowadzenie przeciwoerozyjnych nasadzeń oraz usuwanie skutków erozji,
- budowę, utrzymanie i obsługę urządzeń służących do neutralizacji zanieczyszczeń (skażeń) gleby, oczyszczania wód podziemnych, a także zapobieganie infiltracji (przenikaniu) zanieczyszczeń do gleby i wód podziemnych,

- wyposażenie w aparaturę kontrolno-pomiarową w zakresie gospodarki odpadami, ochrony gleby i wód podziemnych.

Do **inwestycji związanych z ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazu** zalicza się:

- ochronę i odbudowę gatunków i siedlisk – rodzaje działalności związane z ochroną ekosystemów i siedlisk istotnych dla utrzymania gatunków zwierząt i roślin. Obejmuje również ochronę wartości estetycznych krajobrazu, jak również ochronę prawnie chronionych obiektów przyrodniczych,
- ochronę naturalnego i półnaturalnego krajobrazu – każda działalność związana z ochroną lasów i zadrzewień jako naturalnych elementów środowiska, obejmująca m. in. działania mające na celu zapobieganie pożarom na obszarach leśnych.

Do **inwestycji związanych z gospodarką wodną** zalicza się :

- budowę ujęć służących do poboru wody: powierzchniowej, podziemnej i kopalnianej (również w energetyce zawodowej), łącznie z urządzeniami uzdatniającymi oraz wodną siecią magistralną i rozdzielczą (ujęcia, studnie, stacje uzdatniania, filtry, stacje pomp, doprowadzenie sieci wodociągowej – bez przyłączy do budynków i gospodarstw), budowę laboratoriów kontroli jakości wody, w tym automatycznych stacji pomiaru jakości wody,
- budowę; zbiorników retencyjnych (poza zbiornikami przeciwpożarowymi i wyrównania dobowego), stopni wodnych, żeglugowych i energetycznych oraz śluz i jazów,
- regulację rzek i zabudowę potoków,
- budowę obwałowań przeciwpowodziowych,
- budowę stacji pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.

Opłaty za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian są to kwoty pieniężne pobierane za emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów, usuwanie drzew lub krzewów oraz za pobór i korzystanie z wód, z urządzeń wodnych i wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, a także za wydobywanie materiałów z wód stanowiących własność Państwa. Zasady naliczania i uiszczania opłat określa ustawa „Prawo Ochrony Środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.).

Kary za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska są to kwoty pieniężne wymierzane za wprowadzanie do środowiska zanieczyszczeń przekraczających dopuszczalne normy i za wprowadzanie zmian w środowisku.

Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, w tym za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód i ziemi, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wynikających z ustawy – prawo geologiczne i górnicze – oraz z opłat za wyłączenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, a także z kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, wydobywanie kopalin bez wymaganej koncesji lub z rażącym naruszeniem jej warunków – art. 128 prawa geologicznego i górniczego oraz innych wpływów (m. innymi za żeglugę i spław oraz wy-

dobycie kruszywa i piasku z wód, zwroty niewykorzystanych w ustalonym czasie, z prowadzonych operacji finansowych, oprocentowania pożyczek, rachunków bankowych, uzyskane pożyczki.

Środki funduszków przeznaczone są na finansowanie w całości lub w części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych został utworzony na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 26 marca 1982 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 79) i utrzymany mocą nowej ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami). Dochodami Funduszu są: należności i opłaty związane z wyłączeniem gruntów rolnych z produkcji, opłaty z tytułu niewykonania obowiązku zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby, opłaty podwyższone za nieterminową rekultywację gruntów zdewastowanych, a także darowizny i inne dochody.

Fundusz dzieli się na terenowy i centralny. Środkami funduszu terenowego (80 % dochodu) dysponuje samorząd województwa, a środkami funduszu centralnego, tworzonego z 20 % dochodów – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Szczegółowe wyjaśnienia metodyczne dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki znajdują się w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” GUS.

Uwaga. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

ZNAKI UMOWNE

Kreska	(-)	- zjawisko nie występuje.
Zero	(0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
	(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka	(·)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak	(x)	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym”		- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys.	-	tysiąc
μg	-	mikrogram
g	-	gram
kg	-	kilogram
t	-	tona
cm	-	centymetr
m	-	metr
km	-	kilometr
m ²	-	metr kwadratowy
ha	-	hektar
km ²	-	kilometr kwadratowy
m ³	-	metr sześcienny
dam ³	-	dekametr sześcienny
hm ³	-	hektometr sześcienny
szt.	-	sztuka
cd.	-	ciąg dalszy
dok.	-	dokończenie
tabl.	-	tablica

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Ogólna powierzchnia geodezyjna województwa kujawsko-pomorskiego (według stanu w dniu 1 stycznia 2010 r.) wynosiła 1797,1 tys. ha, tj. 5,7 % ogólnej powierzchni kraju. W strukturze gruntów dominowały użytki rolne – 1178,6 tys. ha i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 436,4 tys. ha, co stanowiło łącznie 89,7 % powierzchni województwa. Grunty pod wodami obejmowały powierzchnię 47,7 tys. ha, a grunty zabudowane i zurbanizowane – 82,0 tys. ha.

W okresie od 1 stycznia 2006 r. do 1 stycznia 2010 r. zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych (o 7,8 tys. ha), zwiększyła się natomiast powierzchnia gruntów: zabudowanych i zurbanizowanych (o 3,5 tys. ha), leśnych zadrzewionych i zakrzewionych (o 3,4 tys. ha), pod wodami (o 1,2 tys. ha) oraz użytków ekologicznych (o 0,8 tys. ha). Na powierzchnię użytków rolnych w 2010 r. składały się m.in.: w 84,5 % grunty orne, w 11,3 % – łąki i pastwiska trwałe oraz w 1,3 % – sady.

W 2009 r. powierzchnia użytków rolnych wyłączonych na cele nierolnicze w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 60 ha i były to głównie grunty III klasy bonitacyjnej – 91,7 %. Z produkcji leśnej wyłączono natomiast 35 ha gruntów leśnych. Grunty rolne wyłączone zostały przeznaczone głównie na cele osiedlowe – 46,7 % oraz przemysłowe – 28,3 %. W porównaniu z 2008 r. na cele nierolnicze wyłączono: o 15,5 % mniej gruntów rolnych i o 49,3 % mniej gruntów leśnych, zaś w odniesieniu do 2005 r. odnotowano zwiększenie powierzchni gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze o 25,0 %.

W końcu 2009 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wyniosła 4,4 tys. ha (7,1 % gruntów w kraju), w tym 99,0 % to grunty zdewastowane, które utraciły całkowicie wartości użytkowe. Od 2005 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji utrzymuje się na podobnym poziomie. W ciągu roku rekultywacji poddano 4 ha gruntów (3 ha na cele rolnicze i 1 ha na cele leśne), a zagospodarowano 3 ha gruntów, które w całości przeznaczono na cele rolnicze.

Woda to jeden z ważniejszych komponentów środowiska naturalnego potrzebnych do życia i działalności gospodarczej człowieka. Na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2009 r. pobrano 246,7 hm³ wody (2,3 % poboru wody w kraju), w tym 29,7 % na cele produkcyjne. Ponadto 46,5 % przeznaczono na eksploatację sieci wodociągowej, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełnianie stawów rybnych – 23,8 %. Pobór wody był o 0,3 % niższy niż w ub. roku, ale o 2,4 % wyższy niż w 2005 r.

Największy pobór wody zanotowano:

- w powiecie świeckim – 14,0 % poboru wody w województwie (w tym 73,8 % na cele przemysłowe);
- w powiecie inowrocławskim – 12,9 % poboru (wobec 70,4 %);
- w powiecie nakielskim – 12,6 % poboru (wobec 0,1 %);
- w Bydgoszczy – 11,6 % poboru (wobec 30,4 %).

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2009 r. wyniosło 223,5 hm³ (stanowiąc 2,2 % zużycia wody w Polsce oraz 90,6 % poboru wody w województwie) i wzrosło w stosunku do ub. roku – o 0,2 %, a w odniesieniu do 2005 r. o 6,4 %.

Największe zużycie, analogicznie jak w przypadku poboru wody, zanotowano w powiatach: świeckim, inowrocławskim, nakielskim (większość do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie) oraz w Bydgoszczy (większość do eksploatacji sieci wodociągowej).

W 2009 r. **ilość ścieków** przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi wyniosła 114,4 hm³, w tym 110,0 hm³ (96,1 %) wymagało oczyszczania. Stanowiło to 5,0 % wszystkich ścieków wymagających oczyszczania w Polsce. Ilość ścieków wymagających oczyszczania zmalała w odniesieniu do ub. roku o 0,9 %, a w stosunku do 2005 r. była o 2,0 % mniejsza (w Polsce odpowiednio: spadek o 1,7 % i wzrost o 3,9 %).

Powiaty wytwarzające najwięcej ścieków wymagających oczyszczania to: świecki – 20,6 % udziału i inowrocławski – 19,9 % oraz miasta na prawach powiatu: Bydgoszcz – 17,0 % i Toruń – 9,4 %. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania w 2009 r. zostały poddane procesowi oczyszczania w 55 oczyszczalniach przemysłowych i w 143 oczyszczalniach komunalnych. Na koniec 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim 70,3 % ludności korzystało z oczyszczalni ścieków. W stosunku do ub. roku wskaźnik ten wzrósł o 0,6 pkt proc., a do 2005 r. – o 7,1 pkt.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2009 r. działało 80 **zakładów szczególnie uciążliwych** dla czystości powietrza (w 2008 r. było ich 85, a w 2005 r. – 91). Większość z tych zakładów, bo 75,0 %, posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, ale zaledwie 16,3 % z nich było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych.

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały łącznie 4,5 tys. ton **pyłowych zanieczyszczeń powietrza** (7,4 % udziału w kraju) pochodzących głównie ze spalania paliw (prawie 68,7 % ogólnej emisji pyłów). Było to o 12,5 % mniej niż w ub. roku i o 36,2 % mniej niż w 2005 r. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych zanotowano w powiecie inowrocławskim, w 2 miastach na prawach powiatu (Włocławku, Bydgoszczy) oraz w powiecie świeckim, tj. łącznie 77,6 % ogólnej emisji pyłów. Emisja **zanieczyszczeń gazowych** w woje-

wództwie kujawsko-pomorskim wyniosła w tym czasie 6766,9 tys. ton, co stanowiło 3,3 % emisji krajowej. Wśród zanieczyszczeń gazowych dominowały: dwutlenek węgla (CO₂) i dwutlenek siarki (SO₂) stanowiące łącznie 99,6 % ogólnej emisji gazów. Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza atmosferycznego w 2009 r. wyemitowały w przeliczeniu na 1 km² powierzchni ogólnej 0,3 ton pyłowych zanieczyszczeń powietrza i 2,9 ton zanieczyszczeń gazowych.

Największe ilości gazów łącznie z dwutlenkiem węgla wyemitowały w 2009 r. zakłady w 2 powiatach: inowrocławskim i żnińskim, tj. łącznie 81,4 % emisji gazów w województwie oraz zlokalizowane w 2 miastach na prawach powiatu (Bydgoszczy, Włocławku).

Zanieczyszczenia powietrza wytworzone przez zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w 99,1 % w przypadku pyłów i w 39,6 % gazów (bez CO₂), zostały zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych od 2005 r. (98,6 %) wskaźnik ten uległ zwiększeniu o 0,5 pkt procentowego. W przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) w skali roku wskaźnik zwiększył się o 2,0 pkt proc., a w stosunku do 2005 r. o 12,8 pkt. W 2009 r. zatrzymano 475,0 tys. ton pyłów i 33,8 tys. ton gazów. Najwyższy stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych odnotowano w powiatach chełmińskim i wąbrzeskim (100 %), żnińskim (99,9 %) oraz inowrocławskim i mieście Toruń (99,3 %). Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) był wyższy od średniego w województwie we Włocławku (81,4 %) oraz w powiecie wąbrzeskim (78,3 %) i lipnowskim (50,0 %). Około 29 % zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2009 r. to zakłady nie posiadające wyników pomiarów emisji pyłów, a 25,0 % to zakłady nie posiadające wyników pomiarów gazów.

Według stanu na koniec 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim na składowiskach zakładów pracy nagromadzono 19,0 mln ton **odpadów** uciążliwych dla środowiska (z wyłączeniem komunalnych), co stanowiło ponad 1,1 % odpadów krajowych. W latach 2005–2009 ilość odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) zmniejszyła się o 18,3 %. W 2009 r. zakłady wytworzyły 2063,4 tys. ton odpadów, tj. mniej zarówno w stosunku do 2008 r., jak i do 2005 r., odpowiednio: o 7,8 % i o 34,5 %. Odpady poddane odzyskowi stanowiły 86,5 % wszystkich odpadów wytworzonych w ciągu roku. Unieszkodliwiono zaś 10,3 % wytworzonych odpadów, głównie poprzez ich składowanie na terenach własnych zakładów, a także na terenach obcych; 3,2 % tych odpadów magazynowano czasowo. Ilość odpadów wytworzonych przypadająca średnio na 1 km² zmniejszyła się z 124,5 ton w 2008 r. do 114,8 ton obecnie (w 2005 r. było to 175,3 t/km²). **Powierzchnia składowania odpadów** niezrekultywowana (według stanu na koniec 2009 r.) wynosiła 258,4 ha i zmniejszyła się w obu analizowanych okresach: o 0,5 % w skali roku i o 18,2 % w stosunku do 2005 r.

Obszarami o największej koncentracji odpadów były powiaty: inowrocławski, świecki, a także miasto na prawach powiatu Bydgoszcz, na które przypadało łącznie 96,1 % wszystkich odpadów dotychczas składowanych w województwie.

Najwięcej niezrekultywowanych terenów składowania odpadów w 2009 r. znajdowało się w powiatach: inowrocławskim (136,8 ha), świeckim (37,2 ha) oraz w miastach na prawach powiatu: w Bydgoszczy (24,6 ha) i we Włocławku (23,1 ha).

Źródłem powstawania odpadów, obok działalności produkcyjnej, jest także działalność bytowo-gospodarcza człowieka. Ilość **odpadów komunalnych** wytworzonych w ciągu roku systematycznie wzrasta. W 2009 r. zebrano 523,8 tys. ton odpadów stałych oraz wywieziono 1244,1 dam^3 nieczystości ciekłych, tj. więcej w skali roku odpowiednio: o 2,3 % i o 0,7 %, a w odniesieniu do 2005 r. więcej porównywalnie: o 17,4 % i o 11,6 %. Z ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych 379,3 tys. ton pochodziło z gospodarstw domowych (na 1 mieszkańca województwa kujawsko-pomorskiego przypadało przeciętnie 183,3 kg takich odpadów). W 2009 r. selektywnie zebrano zaledwie 7,5 % odpadów komunalnych. Odpady wysegregowane z masy zebranych odpadów zmieszanych stanowiły 11,5 %. Niewielki odsetek odpadów (2,0 %) został unieszkodliwiony metodą biologiczną. Deponowanie na składowiskach było nadal podstawowym sposobem postępowania z odpadami komunalnymi. W 2009 r. 86,5 % zebranych odpadów trafiło na kontrolowane składowiska. Na koniec roku zarejestrowane były 73 czynne kontrolowane składowiska, które zajmowały powierzchnię 221,2 ha.

W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim **obszary prawnie chronione** zajmowały łącznie 561,9 tys. ha, co stanowiło 31,3 % powierzchni ogólnej województwa oraz 5,6 % chronionej powierzchni Polski. Przeciętnie na 1 mieszkańca w województwie przypadało 2716 m^2 powierzchni prawnie chronionej (w Polsce – 2647 m^2). Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przypadał na obszary chronionego krajobrazu (58,6 % powierzchni chronionej województwa), które zajmowały powierzchnię 329,3 tys. ha (32 obiekty). Największa koncentracja obszarów prawnie chronionych miała miejsce w powiatach: świeckim (70,9 tys. ha), tucholskim (69,2 tys. ha), sępoleńskim (61,5 tys. ha), brodnickim (57,4 tys. ha) i bydgoskim (57,3 tys. ha) – łącznie 56,3 % powierzchni obszarów chronionych w województwie. W województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2009 r. ochroną rezerwatową objęte były 94 obiekty o łącznej powierzchni 9,5 tys. ha. Najliczniejsze w województwie były rezerваты leśne chroniące ekosystemy leśne (47 obiektów o łącznej powierzchni 2,1 tys. ha), a największą powierzchnię zajmowały rezerваты faunistyczne (8 obiektów o łącznej powierzchni 3,1 tys. ha). Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu są terenami chronionymi ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe i pełnią funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. W województwie kujawsko-pomorskim w 2009 r. powierzchnia parków krajobrazowych (bez powierzchni rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody) wyniosła

215,5 tys. ha (38,3 % powierzchni chronionej). Największym pod względem powierzchni (łącznie z rezerwatami i pozostałymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parku) jest Krajeński Park Krajobrazowy (73,9 tys. ha). Na obszarze parków krajobrazowych lasy stanowiły 39,6 % powierzchni, a użytki rolne – 50,5 %. Jedną z form ochrony przyrody są pomniki przyrody. W 2009 r. tą formą ochrony objętych było 2478 cennych tworów przyrody ożywionej i nieożywionej, przede wszystkim pojedynczych drzew, które stanowiły 76,2 % ogółu pomników. Od 2005 r. przybyło 410 pomników przyrody. Najwięcej pomników przyrody zarejestrowano na terenach powiatów: świeckiego (342), nakielskiego (265) oraz tucholskiego (240). Ponadto na terenie województwa wyodrębniono:

- 45 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, o powierzchni 2,4 tys. ha,
- 1339 użytków ekologicznych – 5,2 tys. ha,
- 5 stanowisk dokumentacyjnych – 93,6 ha.

Grunty leśne w województwie kujawsko-pomorskim (według stanu w końcu 2009 r.) zajmowały obszar 428,6 tys. ha i koncentrowały 4,6 % ogółu gruntów leśnych w kraju. Ich powierzchnia zwiększyła się nieznacznie zarówno w porównaniu z końcem 2008 r., jak również w stosunku do 2005 r. (odpowiednio: o 0,2 % i o 0,7 %). Powierzchnia lasów wyniosła 418,7 tys. ha i stanowiła 97,7 % gruntów leśnych województwa. **Lasy** w większości skoncentrowane były w powiatach: bydgoskim (56,8 tys. ha), świeckim (52,3 tys. ha), tucholskim (52,2 tys. ha) i toruńskim (41,8 tys. ha) zajmując łącznie 48,5 % powierzchni lasów w województwie. Wskaźnik lesistości ukształtował się na poziomie 23,3 %. Najwyższy był w powiatach: tucholskim (48,5 %), bydgoskim (40,8 %), świeckim (35,5 %) i toruńskim (34,0 %), natomiast najniższy w powiecie radziejowskim (4,7 %). W 89,9 % lasy stanowiły własność Lasów Państwowych. Struktura gatunkowa lasów województwa kujawsko-pomorskiego była mało zróżnicowana. Według danych Biura Urządzenia Lasów i Gospodarki Leśnej w 2009 r. w lasach województwa kujawsko-pomorskiego dominowały drzewa iglaste (82,0 % udziału), a przeważającym gatunkiem wśród drzewostanów były sosny (80,1 %).

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2009 r. **nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska** w województwie kujawsko-pomorskim wyniosły 525,8 mln zł i były o 56,1 % wyższe niż przed rokiem oraz o 13,8 % wyższe niż w 2005 r. Wydatki te stanowiły 4,9 % nakładów na ochronę środowiska w kraju (w 2008 r. – 4,0 %) i 4,7 % ogółu wydatków inwestycyjnych w województwie. Najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 73,2 %, w tym na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe przeznaczono 40,1 % środków (przed rokiem odpowiednio: 80,3 % i 67,0 %). Na gospodarkę odpadami poniesiono 15,0 % wszystkich nakładów inwestycyjnych (wobec 5,1 % w 2008 r.), a na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu – 8,4 % (wobec 10,7 %). Nakłady na środki trwałe

służące **gospodarce wodnej** w 2009 r. wyniosły 166,1 mln zł, tj. o 16,4 % wyższe niż przed rokiem (w stosunku do 2005 r. aż o 178,7 % wyższe) i stanowiły 5,9 % krajowych nakładów inwestycyjnych na ten cel i 1,5 % ogółu wydatków inwestycyjnych w województwie. Najwięcej środków przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody – 81,0 % wydatków oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 16,1 % (w 2008 r. analogicznie: 88,9 % i 8,2 %). W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa kujawsko-pomorskiego nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2009 r. wyniosły 254 zł, a gospodarce wodnej – 80 zł.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2009 r. do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie kujawsko-pomorskim to m.in.:

- sieć wodociągowa (o długości 320,5 km),
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (o długości 469,4 km),
- ujęcia wodne (o wydajności 15884 m³/dobę),
- stacje uzdatniania wody (o wydajności 2127 m³/dobę),
- 851 indywidualnych oczyszczalni ścieków (o łącznej wydajności 1396 m³/dobę),
- urządzenia do unieszkodliwiania odpadów (o wydajności 8,0 tys. ton/rok).

TABLICE PRZEGLĄDOWE

TABL. I WYBRANE DANE WEDŁUG WOJEWÓDZTW

WOJEWÓDZTWA	Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych w tysiącach ton					
	pyłowe			gazowe		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
POLSKA	94,8	76,8	61,7	223269,5	216319,0	203125,6
Dolnośląskie	6,7	6,4	5,2	16677,1	16958,6	15466,6
Kujawsko-pomorskie	5,3	5,2	4,5	7534,8	6966,4	6766,9
Lubelskie	4,7	3,4	3,0	5290,9	4905,3	4901,8
Lubuskie	1,6	1,4	1,4	2019,1	1842,3	1952,4
Łódzkie	7,8	6,8	4,6	34018,3	36284,7	34500,3
Małopolskie	7,3	5,7	4,3	15510,1	13292,2	10640,7
Mazowieckie	9,9	6,7	5,1	28075,9	27802,4	27935,1
Opolskie	3,9	3,1	3,1	15550,0	14270,6	13805,8
Podkarpackie	2,7	2,3	2,0	3545,9	3432,3	3402,2
Podlaskie	1,7	1,3	1,1	1716,2	1602,8	1597,6
Pomorskie	3,5	3,3	2,6	5979,3	5516,1	5427,8
Śląskie	21,8	14,1	11,7	46274,6	42672,1	37908,9
Świętokrzyskie	3,9	4,0	3,2	12049,8	11692,6	11703,5
Warmińsko-mazurskie	1,4	1,4	1,5	1405,6	1381,0	1440,9
Wielkopolskie	7,0	6,6	4,7	18294,2	18264,7	17595,6
Zachodniopomorskie	5,7	5,1	3,7	9327,6	9434,9	8079,5

(cd.)

WOJEWÓDZTWA	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności		Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub ziemi		
		ogółem	w tym na potrzeby przemysłu	ogółem	wymagające oczyszczenia	
					ogółem	w tym oczyszczane
		w hektometrach sześciennych				
POLSKA	10828,4	10309,5	7606,1	8971,5	2198,0	2062,1
Dolnośląskie	453,7	411,8	120,3	223,7	174,7	166,1
Kujawsko-pomorskie	246,7	223,5	76,0	114,4	110,0	112,0
Lubelskie	365,7	344,7	113,4	150,3	73,0	71,9
Lubuskie	104,0	89,4	11,4	35,3	34,8	33,3
Łódzkie	315,7	286,3	96,0	128,7	128,5	125,1
Małopolskie	524,1	463,3	270,1	486,7	265,0	264,2
Mazowieckie	2820,0	2756,0	2421,1	2583,8	229,2	204,8
Opolskie	120,4	106,9	40,1	95,6	93,4	80,6
Podkarpackie	305,6	272,4	152,2	201,3	71,5	69,8
Podlaskie	94,6	81,4	12,5	41,0	40,5	39,5
Pomorskie	224,6	198,0	94,7	168,7	126,7	125,2
Śląskie	477,3	397,4	127,4	371,9	369,8	319,9
Świętokrzyskie	1254,8	1238,0	1109,0	1159,0	60,5	46,8
Warmińsko-mazurskie	144,7	130,2	27,7	65,3	49,1	47,0
Wielkopolskie	1869,9	1823,4	1555,7	1709,4	191,3	186,2
Zachodniopomorskie	1506,3	1486,8	1378,4	1436,3	180,0	169,7

TABL. I WYBRANE DANE WEDŁUG WOJEWÓDZTW (cd.)

WOJEWÓDZTWA	Zakłady ^a wytwarzające odpady	Odpady wytworzone ^b w ciągu roku				Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^{abc}
		ogółem	poddane odzyskowi	unieszkodliwione	magazynowane czasowo	
		w tysiącach ton				
POLSKA	1768	111060,2	81532,2	26544,6	2983,4	1740475,6
Dolnośląskie	121	33307,2	22804,8	9634,5	867,9	585555,3
Kujawsko-pomorskie	66	2063,4	1785,3	212,6	65,5	18991,8
Lubelskie	76	5264,5	2866,2	1803,4	594,9	17344,4
Lubuskie	54	730,0	479,0	181,3	69,7	2943,6
Łódzkie	103	5983,9	1163,3	4708,0	112,6	53001,9
Małopolskie	133	6682,0	5755,9	865,6	60,5	144436,8
Mazowieckie	197	5859,5	3662,0	2049,5	148,0	48072,0
Opolskie	41	907,9	776,8	84,3	46,8	22507,2
Podkarpackie	102	969,9	786,4	137,1	46,4	528,9
Podlaskie	51	737,9	665,3	24,7	47,9	2367,0
Pomorskie	118	2647,9	2233,6	177,5	236,8	21737,1
Śląskie	248	32257,5	30089,5	1854,9	313,1	643584,3
Świętokrzyskie	69	2483,9	2111,8	354,4	17,7	16279,7
Warmińsko-mazurskie	71	755,1	620,5	41,1	93,5	1232,0
Wielkopolskie	250	5675,5	3453,4	2046,9	175,2	50727,5
Zachodniopomorskie	68	4734,1	2278,4	2368,8	86,9	111166,1

a Stan w dniu 31 XII. **b** Z wyłączeniem odpadów komunalnych. **c** Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych.

(dok.)

WOJEWÓDZTWA	Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach w hektarach				Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w m ² na 1 mieszkańca miasta	Żywoptoty w miastach w tys. metrów bieżących
	parki spacerowo-wypoczynkowe	zieleńce	zieleń uliczna	tereny zieleni osiedlowej		
POLSKA	17195,7	7449,0	10741,5	23938,9	20,9	6948,5
Dolnośląskie	1783,2	732,6	1002,9	1894,0	21,8	771,2
Kujawsko-pomorskie	1433,6	483,2	612,0	1326,4	25,8	346,3
Lubelskie	848,3	423,6	512,9	1334,0	26,0	342,6
Lubuskie	495,0	327,5	256,6	535,0	21,1	236,0
Łódzkie	1165,8	488,8	377,0	1783,7	21,1	286,2
Małopolskie	1121,6	497,2	757,7	1635,4	20,0	478,7
Mazowieckie	1600,4	663,0	1534,0	3458,4	17,0	851,8
Opolskie	693,9	185,4	283,4	1015,2	35,1	188,0
Podkarpackie	459,5	178,7	397,1	736,7	15,9	140,3
Podlaskie	320,7	111,5	281,0	651,2	15,1	212,8
Pomorskie	779,7	518,5	707,1	1190,8	16,9	493,0
Śląskie	3527,2	1416,5	1787,8	3944,0	24,5	1240,6
Świętokrzyskie	279,2	101,3	253,0	584,2	16,8	146,7
Warmińsko-mazurskie	366,7	313,7	257,4	1280,4	23,0	256,8
Wielkopolskie	1428,3	610,6	1068,3	1694,7	19,5	732,7
Zachodniopomorskie	892,6	396,9	653,3	874,8	18,6	225,0

TABL. II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
POWIERZCHNIA ZIEMI I GLEBA			
Powierzchnia ogólna województwa ^a w tys. ha	1797,2	1797,2	1797,2
w tym:			
użytki rolne	1184,9	1183,0	1181,6
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	433,9	434,7	435,3
grunty pod wodami	46,7	46,8	46,9
użytki kopalne	0,5	0,5	0,5
tereny komunikacyjne	47,7	47,9	48,0
nieużytki	42,7	42,5	42,4
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania ^b w ha	4446	3843	4436
Grunty w ha w ciągu roku:			
zrekultywowane	7	9	4
zagospodarowane	–	6	3
Zużycie nawozów sztucznych (w czystym składniku) w kg na 1 ha użytków rolnych ^c	168,3	189,8	175,5
WARUNKI DEMOGRAFICZNE			
Ludność ^d	2066136	2067918	2069083
miasta	1262577	1259462	1256730
w %	61,1	60,9	60,7
wieś	803559	808456	812353
w %	38,9	39,1	39,3
z liczby ogółem kobiety	1069475	1070633	1071115
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej ^b	115	115	115
Ludność w wieku ^b :			
przedprodukcyjnym	421767	413722	406397
produkcyjnym	1334274	1336920	1338427
poprodukcyjnym	310095	317276	324259
Małżeństwa na 1000 ludności	6,84	7,11	6,80
Rozwody na 1000 ludności	1,93	1,75	1,88
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,56	11,25	11,15
Zgony na 1000 ludności	9,84	9,69	9,86
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,72	1,56	1,29
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	6,10	5,85	6,37
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:			
mężczyźni	70,39	71,02	71,35
kobiety	79,14	79,55	79,50

a Według ewidencji geodezyjnej; stan w dniu 1 I. **b** Stan w dniu 31 XII. **c** W roku gospodarczym.

TABL. II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD			
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w hm ³	244,7	247,3	246,7
na cele:			
produkcyjne (poza rolnictwem i leśnictwem)	73,5	73,1	73,3
nawodnienia w rolnictwie, leśnictwie oraz uzupełnianie stawów rybnych	56,1	56,2	58,7
eksploatacji sieci wodociągowej ^a	115,1	118,0	114,6
Miasta ^b	52	52	52
obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków	50	51	52
w tym:			
biologiczne	31	33	34
z podwyższonym biogenem	18	17	16
nieobsługiwane przez oczyszczalnie	2	1	–
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w tys.	1390,6	1440,5	1454,7
w % ludności ogółem	67,3	69,7	70,3
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	117,9	114,8	114,4
wody chłodnicze (umownie czyste)	5,4	3,9	4,4
ścieki wymagające oczyszczenia	112,6 ^c	111,0 ^c	110,0 ^c
oczyszczane	113,4 ^c	111,5 ^c	112,0 ^c
mechanicznie	19,8	19,5	17,3
chemicznie	0,9	1,0	0,9
biologicznie	37,2	38,8	41,1
z podwyższonym biogenem	55,4	52,2	52,8
nieoczyszczane	.	.	.
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA			
Zakłady szczególnie uciążliwe ^b	90	85	80
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:			
pyłowych	66	63	60
gazowych	12	13	13
Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km ² w tonach:			
pyłów	0,3	0,3	0,3
gazów (bez dwutlenku węgla)	3,7	3,3	2,9
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w tys. ton:			
pyłowe	512,8	518,1	475,0
gazowe (bez CO ₂)	27,8	35,7	33,8

a Pobór wód na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. **b** Stan w dniu 31 XII. **c** Patrz uwagi metodyczne na str. 14.

TABL. II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ			
Obszary prawnie chronione ^a w ha	581615,6	574957,8	561923,9
w % powierzchni ogółem	32,4	32,0	31,3
na 1 mieszkańca w m ²	2815	2780	2716
Rezerwy przyrody ^b w ha	17788,6	17788,6	9493,2
Parki krajobrazowe ^{bc} w ha	215043,0	215461,9	215461,9
Obszary chronionego krajobrazu ^c w ha	333732,4	333690,4	329310,3
Pomniki przyrody – obiekty ^a	2188	2192	2478
Parki spacerowo-wypoczynkowe ^a w miastach			
liczba obiektów	93	92	93
w tys. ha	1,4	1,4	1,4
Zieleńce ^a w miastach:			
liczba obiektów	563	539	556
w ha	480,0	478,3	483,2
ODPADY^d			
Odpady wytworzone w ciągu roku na 1 km ² w tonach	143,8	124,5	114,8
w tym w % wytworzonych:			
poddane odzyskowi	82,0	87,2	86,5
unieszkodliwione	10,7	10,9	10,3
w tym składowane ^e	7,8	7,7	7,0
Tereny składowania odpadów w ha			
niezrekultywowane ^f	280,9	259,7	258,4
zrekultywowane w ciągu roku	17,7	12,6	0,4
NAKŁADY I EFEKTY RZECZOWE INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ			
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) w mln zł na:			
ochronę środowiska	303,4	336,9	525,8
gospodarkę wodną	108,5	142,8	166,1
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji:			
ochrony środowiska – przepustowość oczyszczalni ścieków w m ³ /dobę	1272	97	4412
gospodarki wodnej – wydajność ujęć wodnych ^g w tys. m ³ /dobę	8348	4076	15884

a Stan w dniu 31 XII. **b** Bez otuliny. **c** Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. **d** Z wyłączeniem odpadów komunalnych. **e** Na składowiskach własnych i innych. **f** Stan w końcu roku. **g** Bez ujęć w energetyce zawodowej.

TABL. III. WAŻNIEJSZE DANE O MIASTACH NA PRAWACH POWIATU W 2009 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Bydgoszcz	Grudziądz	Toruń	Włocławek
Ludność (stan w dniu 31 XII)	357650	99074	205718	117402
mężczyźni	167256	47103	95253	55244
kobiety	190394	51971	110465	62158
Powierzchnia ogółem w ha	176	58	116	84
Liczba parków	31	5	4	2
Powierzchnia parków, ziieleńców i terenów zieleni osiedlowej w ha	1368,3	296,0	337,1	154,5
w tym na 1 mieszkańca m ²	38,3	29,9	16,4	13,2
Powierzchnia lasów komunalnych w ha	157,1	860,1	471,4	198,5
Długość sieci wodociągowej w km	581,0	175,8	298,4	189,5
Długość sieci kanalizacyjnej w km	588,0	181,4	419,2	172,5
Długość sieci gazowej w km	596,8	158,8	391,6	203,3
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w dam ³	13054,1	3294,6	7382,6	3705,2
na 1 mieszkańca w m ³	36,5	33,3	35,8	31,5
Zakłady zużywające wodę	16	2	5	5
Pobór wód:				
z ujęć własnych: powierzchniowych	7196	–	–	8251
podziemnych	1455	19	473	630
z zakupu	318	164	76	35
Zużycie wody na potrzeby zakładu w hm ³	8046	180	532	8428
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia				
odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	18,7	4,7	10,4	7,9
oczyszczane	23,4	4,6	10,4	7,9
mechanicznie	0,1	0,1	–	–
chemicznie	–	–	–	0,8
biologicznie	0,2	4,5	0,2	–
z podwyższonym usuwaniem biogenów	23,1	–	10,3	7,1
nieoczyszczane	.	0,0	.	–
Komunalne oczyszczalnie ścieków	4	1	2	1
biologicznie	1	1	1	–
z podwyższonym usuwaniem biogenów	3	–	1	1
Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych				
pyłów w tys. ton/rok	0,7	0,2	0,2	1,5
w tonach /km ² /rok	3,9	3,1	1,5	12,5
gazów:				
dwutlenek siarki w tys. ton/rok	6,4	0,4	1,3	1,1
dwutlenek węgla w tys. ton/rok	1122,6	156,9	369,1	1057,2
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji				
pyłowe: w tys. ton/rok	0,7	0,2	0,2	1,0
w % zanieczyszczeń wytworzonych	99,0	93,0	99,3	91,5
gazowe ^b w % zanieczyszczeń wytworzonych	13,3	2,6	–	81,4
Odpady nagromadzone na terenach zakładów ^c w tys. ton	1347,0	–	640,2	76,5
w tys. ton/km ²	7,7	–	5,5	0,9
Odpady wytworzone w ciągu roku ogółem w tys. ton	176,8	33,5	131,0	47,4
w tym: poddane odzyskowi	127,4	32,8	74,9	40,1
nieszkodliwione	41,2	0,7	53,1	5,5
Powierzchnia niezrekultywowana składowania odpadów w ha	24,6	–	17,0	23,1

a Patrz uwagi metodyczne na str. 14. **b** Bez dwutlenku węgla. **c** Stan w końcu roku.

TABL. IV. MIASTA O DUŻEJ SKALI ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA W 2009 R.

MIASTA	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód powierzchniowych					
	ogółem		oczyszczane			nieoczyszczane
			razem	w tym		
	w hektometrach sześciennych	na 1 km ² w dam ³		w hektometrach sześciennych	biologicznie	
OGÓŁEM	110,0	6,1	112,0	41,1	52,8	.
w tym:						
Bydgoszcz	18,7	106,1	23,4	0,2	23,1	.
Grudziądz	4,7	80,3	4,6	4,5	–	0,0
Inowrocław	11,6	386,7	10,6	–	3,1	1,0
Janikowo	8,2	821,5	8,2	–	–	0,0
Świecie	20,9	1744,1	20,9	20,9	–	0,0
Toruń	10,4	89,5	10,4	0,2	10,3	.
Włocławek	7,9	93,6	7,9	–	7,1	–

(dok.)

MIASTA	Zanieczyszczenia powietrza przez zakłady przemysłowe						Odpady przemysłowe uciążliwe dla środowiska nagromadzone na terenach zakładów (stan w końcu roku)			
	emisja rzeczywista					zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych			w tys. t	na 1 km ² w tys. t
	pyłów	gazów			pyłów i gazów ^b na 1 km ² w t					
		ogółem	w tym							
			dwutlenek siarki	dwutlenek węgla						
w tys. t/rok										
OGÓŁEM	4,5	6766,9	22,0	6715,3	376,8	99,1	18991,8	1,1		
w tym:										
Bydgoszcz	0,7	1132,6	6,4	1122,6	6476,0	99,0	1347,0	7,7		
Grudziądz	0,2	157,6	0,4	156,9	2721,1	93,0	–	x		
Inowrocław	0,6	1104,7	4,3	1095,4	36843,6	99,4	12067,3	402,2		
Janikowo	0,8	1006,9	5,3	992,8	100762,1	99,3	3258,9	325,9		
Świecie	0,4	395,0	1,4	391,3	32951,4	99,1	1572,6	131,1		
Toruń	0,2	371,0	1,3	369,1	3199,7	99,3	640,2	5,5		
Włocławek	1,0	1061,8	1,1	1057,2	12652,8	91,5	76,5	0,9		

a Patrz uwagi metodyczne na str. 14. b Łącznie z dwutlenkiem węgla.

I. WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

TABL. 1. **POWIERZCHNIA GEODEZYJNA^a WOJEWÓDZTWA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA**
Stan w dniu 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010
	w hektarach	
OGÓLEM	1797169	1797134
Użytki rolne	1181581	1178568
grunty orne	997366	995940
sady	16226	15848
łąki trwałe	85172	84919
pastwiska trwałe	48350	48024
grunty rolne zabudowane	23454	23591
grunty pod stawami	1802	1972
rowy	9211	8274
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	435319	436356
lasy	425207	426170
grunty zadrzewione i zakrzewione	10112	10186
Grunty pod wodami	46910	47739
powierzchniowymi płynącymi	41519	43080
powierzchniowymi stojącymi	5391	4659
Grunty zabudowane i zurbanizowane	80815	81969
mieszkaniowe	15329	15862
przemysłowe	5783	5979
inne zabudowane	5540	5803
zurbanizowane niezabudowane	2504	2508
rekreacji i wypoczynku	3210	3264
użytki kopalne	469	444
tereny: komunikacyjne	47980	48109
drogi.....	41220	41363
kolejowe	6328	6321
inne	432	425
Użytki ekologiczne	4972	4972
Tereny różne	5199	5246
Nieużytki	42373	42284

^a Patrz uwagi merytoryczne na str. 10

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. 2. GRUNTY ROLNE I LEŚNE WYŁĄCZONE Z PRODUKCJI ROLNICZEJ I LEŚNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektarach		
OGÓŁEM	129	140	95
grunty: rolne	49	71	60
leśne	80	69	35
Kierunki wyłączenia:			
tereny: komunikacyjne	1	–	1
osiedlowe	38	40	36
przemysłowe	80	79	41
użytki kopalne	2	7	2
inne	8	13	14

Źródło: dane o wyłączonych gruntach rolnych – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a w zakresie gruntów leśnych – Ministerstwo Środowiska.

TABL. 3. GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektarach		
Grunty wymagające rekultywacji	4446	3843	4436
zdewastowane	4401	3796	4390
zdegradowane	45	47	46
Grunty w ciągu roku:			
zrekultywowane	7	9	4
w tym na cele: rolnicze	3	6	3
leśne	4	3	1
zagospodarowane	–	6	3
w tym na cele: rolnicze	–	6	3
leśne	–	–	–

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 4. ZAGROŻENIE POTENCJALNE GLEB UŻYTKOWANYCH ROLNICZO EROZJĄ WIETRZNĄ W 2009 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem powierzchnia zagrożona		Według stopnia zagrożenia					
			słaba	średnia	silna	słaba	średnia	silna
	w km ²	w % powierzchni ogólnej	w km ²			w % powierzchni ogólnej		
Polska	86332	27,6	54203	29137	2992	17,3	9,3	1,0
Województwo	6156	34,3	4249	1891	16	23,6	10,5	0,1

Źródło: dane Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

TABL. 5. ZAGROŻENIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH EROZJĄ WODNĄ POWIERZCHNIOWĄ W 2009 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem powierzchnia zagrożona		Według stopnia zagrożenia					
			słaba	średnia	silna	słaba	średnia	silna
	w km ²	w % powierzchni ogólnej	w km ²			w % powierzchni ogólnej		
Polska	89074,9	28,5	43019,4	34455,0	11600,5	13,8	11,0	3,7
Województwo	5141,9	28,6	2636,5	2444,8	60,6	14,7	13,6	0,3

Źródło: dane Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

TABL. 6. ZAGROŻENIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH EROZJĄ WĄWOZOWĄ W 2009 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem powierzchnia zagrożona		Według stopnia zagrożenia							
			słaba	średnia	silna	bardzo silna	słaba	średnia	silna	bardzo silna
	w km ²	w % powierzchni ogólnej	w km ²				w % powierzchni ogólnej			
Polska	54748,5	17,5	32731,9	13295,2	7504,3	1217,1	10,5	4,3	2,4	0,4
Województwo	2624,9	14,6	2319,6	218,4	86,9	–	12,9	1,2	0,5	–

Źródło: dane Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

TABL. 7. POŻARY^a UPRAW ROLNYCH, ŁĄK, RZYSK I NIEUŻYTKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE a – 2007 r. b – 2008 r. c – 2009 r.	Liczba pożarów		Powierzchnia pożarów w ha	
	upraw rolnych, łąk i rżysk	nieużytków	upraw rolnych, łąk i rżysk	nieużytków
Polska	a 3150 b 7603 c 3452	20269 19343 22789	2691 10594 2057	13961 9102 10974
Województwo	a 164 b 480 c 186	202 327 415	104 596 75	61 62 324

a Powstałe w wyniku wypalania pozostałości roślinnych.

Źródło: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

TABL. 8. POWIERZCHNIA ZMELIOROWANYCH UŻYTKÓW ROLNYCH

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
OGÓŁEM w tys. ha	462,4	462,5	462,5
w % ogólnej powierzchni użytków rolnych	43,8	41,8	42,5
Grunty orne w tys. ha	390,0	390,0	390,0
w tym: zdrenowane	347,3	347,3	347,3
nawadniane	4,0	4,0	4,0
Łąki i pastwiska w tys. ha	72,4	72,4	72,4
w tym: zdrenowane	7,3	7,3	7,3
nawadniane	7,8	7,8	7,8

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 9. ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH
(w przeliczeniu na czysty składnik)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006/2007	2007/2008	2008/2009
W TONACH			
Nawozy mineralne lub chemiczne ^a	177617	210253	190775
azotowe	98708	116525	113329
fosforowe	34992	42862	36056
potasowe	43916	50867	41389
Nawozy wapniowe ^b	44605	39734	42295
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg			
Nawozy mineralne lub chemiczne ^a	168,3	189,8	175,5
azotowe	93,5	105,2	104,2
fosforowe	33,2	38,7	33,2
potasowe	41,6	45,9	38,1
Nawozy wapniowe ^b	42,3	35,9	38,9

a Łącznie z wieloskładnikowymi. b Przeważnie w postaci wapna palonego, łącznie z wapnem defekacyjnym.

TABL. 10. KWASOWOŚĆ GLEB ORAZ POTRZEBY WAPNOWANIA W LATACH 2007-2009

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odczyn gleby					Potrzeby wapnowania				
	do 4,5	4,6-5,5	5,5-6,5	6,5-7,2	powyżej 7,2	konie- czne	potrzeb- ne	wska- zane	ograni- czone	zbędne
	w % użytków rolnych									
WOJEWÓDZTWO	8	20	31	25	16	12	11	13	16	48
POWIATY:										
ALEKSANDROWSKI	5	13	25	33	24	6	6	9	12	67
Aleksandrów Kujawski	6	12	23	33	26	5	7	7	9	72
Bądkowo	3	7	22	42	26	5	4	7	16	68
Koneck	7	19	29	31	14	9	5	15	15	56
Raciążek	8	16	36	31	9	10	6	15	17	52
Waganiec	3	16	33	29	19	6	8	13	17	56
Zakrzewo	4	13	20	33	30	4	6	8	11	71
BRODNICKI	10	26	38	21	5	18	14	18	19	31
Bartniczka	10	19	41	24	6	16	11	17	24	32
Bobrowo	6	28	40	23	3	13	14	19	19	35
Brodnica	8	28	46	14	4	16	14	21	22	27
Brzozie	12	21	32	25	10	16	12	11	17	44
Górzno	13	22	37	19	9	19	15	17	20	29
Jabłonowo Pomorskie	5	19	37	32	7	11	13	18	19	39
Osiek	12	27	37	21	3	22	13	17	21	27
Świdziebnia	21	31	35	11	2	30	16	19	16	19
Zbiczno	9	33	34	16	8	18	17	20	13	32
BYDGOSKI	9	27	37	20	7	16	15	19	18	32
Białe Błota	23	18	59	0	0	24	18	35	23	0
Dobrcz	7	32	38	18	5	15	17	21	18	29
Dąbrowa Chełmińska	5	15	33	29	18	8	6	13	17	56
Koronowo	11	27	39	18	5	18	16	21	19	26
Nowa Wieś Wielka	7	10	21	21	41	7	0	3	7	83
Osielsko	14	29	43	0	14	0	29	14	14	43
Sicienko	10	29	38	17	6	19	15	20	17	29
Solec Kujawski	2	19	33	28	18	1	4	10	13	72
CHEŁMIŃSKI	6	18	38	26	12	10	9	14	19	48
Chełmno	5	10	29	38	18	8	6	13	16	57
Kijewo Królewskie	4	14	36	34	12	7	9	12	18	54
Lisewo	11	24	32	24	9	20	13	15	16	36
Papowo Biskupie	4	15	46	26	9	6	7	14	21	52
Stolno	8	23	33	24	12	13	14	15	19	39
Unisław	2	8	21	31	38	3	4	9	14	70

TABL. 10. KWASOWOŚĆ GLEB ORAZ POTRZEBY WAPNOWANIA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odczyn gleby					Potrzeby wapnowania				
	do 4,5	4,6-5,5	5,5-6,5	6,5-7,2	powyżej 7,2	konie- czne	potrzeb- ne	wska- zane	ogranic- zone	zbędne
	w % użytków rolnych									
GOLUBSKO-DOBZYŃSKI	5	16	35	30	14	10	9	15	19	47
Ciechocin	5	14	32	33	16	9	7	13	17	54
Golub-Dobrzyń	4	20	46	23	7	9	11	20	25	35
Kowalewo Pomorskie	5	15	29	33	18	10	8	12	15	55
Radomin	5	14	39	30	12	11	10	16	22	41
Zbójno	7	18	29	31	15	12	9	13	17	49
GRUZIĄDZKI	7	19	34	27	13	16	10	15	19	40
Grudziądz	8	14	23	29	26	13	6	9	14	58
Gruża	4	14	27	31	24	11	8	12	15	54
Łasin	10	21	39	25	5	21	12	20	23	24
Radzyń Chelmiński	8	20	29	31	12	18	11	14	17	40
Rogóźno	8	24	43	20	5	15	14	17	23	31
Świecie nad Osą	6	18	37	28	11	13	10	12	22	43
INOWROCLAWSKI	4	9	18	27	42	5	4	6	8	77
Dąbrowa Biskupia	7	12	21	27	33	5	5	8	10	72
Gniewkowo	3	11	20	30	36	3	5	6	11	75
Inowrocław	2	7	17	31	43	3	4	6	8	79
Janikowo	4	6	17	25	48	5	2	4	7	82
Kruszwica	7	9	15	26	43	7	5	6	7	75
Pakość	1	10	22	31	36	1	4	6	11	78
Rojewo	5	4	10	23	58	5	3	3	5	84
Złotniki Kujawskie	7	16	20	20	37	11	9	11	8	61
LIPNOWSKI	16	33	31	16	4	25	18	17	16	24
Bobrowniki	17	36	33	10	4	14	12	19	21	34
Chrostkowo	7	17	32	31	13	13	10	16	16	45
Dobrzyń nad Wisłą	14	33	32	19	2	28	19	17	16	20
Kikół	7	27	35	23	8	15	16	18	18	33
Lipno	25	35	28	10	2	32	19	17	14	18
Skępe	18	39	37	5	1	26	21	15	13	25
Tłuchowo	23	43	27	6	1	31	25	18	13	13
Wielgie	13	34	36	14	3	23	15	18	19	25
MOGILEŃSKI	5	11	22	30	32	6	6	8	12	68
Dąbrowa	7	16	30	29	18	8	8	10	17	57
Jeziora Wielkie	7	15	27	22	29	5	7	9	12	67
Mogilno	4	10	22	32	32	5	6	7	10	72
Strzelno	5	8	17	28	42	8	5	7	12	68

TABL. 10. KWASOWOŚĆ GLEB ORAZ POTRZEBY WAPNOWANIA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odczyn gleby					Potrzeby wapnowania				
	do 4,5	4,6-5,5	5,5-6,5	6,5-7,2	powyżej 7,2	konie- czne	potrzeb- ne	wska- zane	ograni- czone	zbędne
	w % użytków rolnych									
NAKIELSKI	5	18	32	28	17	7	9	12	16	56
Kcynia	4	13	33	34	16	4	6	11	17	62
Mrocza	8	26	33	26	7	13	13	15	16	43
Nakło nad Notecią	3	11	28	26	32	5	6	12	13	64
Sadki	2	17	37	25	19	3	8	13	17	59
Szubin	10	24	30	23	13	9	12	13	14	52
RADZIEJOWSKI	4	13	24	31	28	7	7	10	14	62
Bytoń	3	11	24	29	33	5	5	10	15	65
Dobre	5	12	22	29	32	9	9	9	13	60
Osięciny	4	13	24	30	29	7	7	10	16	60
Piotrków Kujawski	5	13	21	30	31	4	6	8	10	72
Pradziejów	4	12	26	32	26	9	8	12	17	54
Topólka	6	14	25	36	19	4	8	9	12	67
RYPIŃSKI	12	22	30	24	12	16	13	15	16	40
Brzuze	4	13	27	31	25	7	8	11	15	59
Rogowo	32	33	22	7	6	31	15	18	11	25
Rypin	10	21	30	26	13	14	12	15	16	43
Skrwilno	40	39	14	5	2	39	19	19	6	17
Wapielsk	6	23	41	25	5	14	13	18	23	32
SĘPOLEŃSKI	12	34	33	16	5	18	17	18	15	32
Kamień Krajeński	15	41	35	8	1	22	17	21	19	21
Sępólno Krajeńskie	15	41	31	11	2	22	22	20	13	23
Sośno	9	21	30	28	12	13	12	14	11	50
Więcbork	9	29	34	21	7	13	16	15	15	41
ŚWIECKI	15	29	29	18	9	17	15	15	15	38
Bukowiec	11	26	35	19	9	13	12	16	16	43
Dragacz	5	17	20	33	25	10	10	10	9	61
Drzycim	16	34	28	16	6	18	18	18	14	32
Jeżewo	8	20	20	18	34	8	8	9	12	63
Lniano	20	31	28	15	6	19	16	15	13	37
Nowe	14	28	21	27	10	26	12	8	12	42
Osie	22	36	30	7	5	14	21	18	16	31
Pruszcz	14	28	28	20	10	17	15	15	14	39
Świecie	7	7	24	30	32	6	6	7	10	71
Świekatowo	17	42	34	6	1	20	21	20	20	19
Warlubie	14	23	33	25	5	23	14	14	21	28
TORUŃSKI	7	17	30	27	19	10	9	12	16	53
Chelmża	3	10	22	32	33	5	6	8	12	69
Czernikowo	15	34	31	16	4	29	18	17	15	21
Lubicz	4	22	36	29	9	3	12	17	16	52
Łubianka	3	14	34	26	23	5	7	12	19	57
Łysomice	5	11	34	34	16	6	7	11	17	59
Obrowo	3	14	36	36	11	5	5	12	19	59
Wielka Nieszawka	4	14	52	30	0	4	11	12	21	52
Zławieś Wielka	9	20	31	23	17	10	10	14	17	49

TABL. 10. KWASOWOŚĆ GLEB ORAZ POTRZEBY WAPNOWANIA W LATACH 2007-2009 (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odczyn gleby					Potrzeby wapnowania				
	do 4,5	4,6-5,5	5,5-6,5	6,5-7,2	powyżej 7,2	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
	w % użytków rolnych									
TUCHOLSKI	11	30	36	18	5	12	14	18	17	39
Cekcyn	14	35	33	12	6	12	14	19	14	41
Gostycyn	4	25	47	18	6	10	11	19	18	42
Kęsowo	10	23	37	26	4	14	12	15	15	44
Lubiewo	10	31	37	17	5	11	16	17	19	37
Tuchola	26	42	23	8	1	17	21	20	13	29
Śliwice	9	30	39	17	5	11	14	20	20	35
WĄBRZESKI	8	20	30	32	10	15	12	13	17	43
Dębowa Łąka	10	24	34	22	10	18	13	13	19	37
Książki	4	15	32	42	7	10	9	15	21	45
Pluznica	9	21	28	31	11	17	11	14	16	42
Wąbrzeźno	8	19	28	33	12	14	11	12	15	48
WŁOCŁAWSKI	9	17	26	27	21	13	9	11	14	53
Baruchowo	16	22	27	24	11	19	14	11	15	41
Boniewo	11	22	17	27	23	19	7	11	9	54
Brześć Kujawski	6	12	24	31	27	9	7	9	13	62
Chocień	4	17	32	27	20	8	9	12	17	54
Chodecz	11	25	33	24	7	19	11	17	14	39
Fabianki	7	33	53	4	3	27	13	37	17	6
Izbiца Kujawska	18	15	19	29	19	18	9	9	10	54
Kowal	9	20	34	21	16	16	11	14	19	40
Lubanie	5	11	23	34	27	9	6	8	16	61
Lubień Kujawski	13	25	36	21	5	17	13	17	18	35
Lubraniec	5	10	19	31	35	7	6	8	9	70
Włocławek	7	11	16	37	29	8	4	8	10	70
ŻNIŃSKI	6	12	28	30	24	7	5	8	14	66
Barcin	6	12	21	27	34	5	5	8	11	71
Gąsawa	6	9	25	35	25	7	4	7	11	71
Janowiec Wielkopolski	4	14	37	33	12	5	5	11	22	57
Łabiszyn	2	9	24	37	28	3	4	6	9	78
Rogowo	11	20	26	26	17	15	9	11	14	51
Żnin	3	7	38	30	22	4	3	6	13	74
MIASTA NA PRAWACH POWIATU:										
BYDGOSZCZ	3	28	43	22	4	10	17	15	22	36
GRUDZIĄDZ ^a	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
TORUŃ	4	12	23	20	41	4	10	6	10	70
WŁOCŁAWEK ^a	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

^a Nie prowadzono badań.

Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy.

TABL. 11. ZAWARTOŚĆ SKŁADNIKÓW POKARMOWYCH W GLEBIE W LATACH 2007-2009

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zawartość w glebie														
	fosforu					potasu					magnezu				
	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka
	w % użytków rolnych														
WOJEWÓDZTWO ...	3	17	24	20	36	14	28	31	13	14	11	25	30	18	16
POWIATY:															
ALEKSANDROWSKI	3	16	21	19	41	11	33	31	14	11	6	19	35	23	17
Aleksandrów Kujawski	3	22	22	17	36	11	38	33	11	7	8	20	37	22	13
Bądkowo	2	12	22	25	39	9	39	31	11	10	11	30	39	13	7
Koneck	4	17	24	17	38	10	31	39	10	10	3	21	40	24	12
Raciążek	5	14	24	17	40	16	33	32	13	6	6	23	38	22	11
Waganiec	3	19	27	18	33	18	48	25	6	3	16	29	37	13	5
Zakrzewo	3	10	17	19	51	8	23	28	20	21	3	10	30	29	28
BRODNICKI	3	17	25	22	33	18	29	31	11	11	12	25	30	18	15
Bartniczka	1	9	19	23	48	17	24	41	12	6	20	27	25	16	12
Bobrowo	4	19	29	21	27	9	28	40	14	9	11	31	35	14	9
Brodnica	3	10	26	25	36	14	26	36	13	11	14	23	29	20	14
Brzozie	3	18	24	20	35	18	41	29	9	3	17	30	32	14	7
Górzno	1	9	19	22	49	16	33	37	8	6	8	25	28	22	17
Jabłonowo Pomorskie	1	13	19	22	45	2	13	31	17	37	4	22	31	24	19
Osiek	3	22	24	22	29	27	38	23	5	7	13	22	26	19	20
Świedziebnia	8	24	25	19	24	35	34	19	5	7	14	21	28	18	19
Zbiczno	3	18	33	22	24	23	37	21	10	9	9	31	38	16	6
BYDGOSKI	3	22	29	19	27	10	28	34	15	13	14	29	29	14	14
Białe Błota	0	6	18	53	23	6	18	17	12	47	17	65	12	0	6
Dobrcz	3	19	28	21	29	10	29	36	12	13	9	25	34	18	14
Dąbrowa Chełmińska	7	26	20	10	37	13	34	24	10	19	5	16	22	16	41
Koronowo	4	23	31	20	22	9	27	36	16	12	19	35	29	11	6
Nowa Wieś Wielka ...	11	24	31	10	24	52	21	7	3	17	21	10	21	27	21
Osielsko	14	14	14	29	29	29	14	14	43	0	0	14	14	72	0
Sicienko	2	24	32	21	21	5	26	38	18	13	12	29	31	16	12
Solec Kujawski	1	8	5	7	79	16	22	15	19	28	4	8	23	26	39
CHEŁMIŃSKI	1	6	20	25	48	4	18	38	20	20	7	23	28	19	23
Chełmno	4	12	22	22	40	19	23	31	16	11	6	9	14	9	62
Kijewo Królewskie ...	1	11	25	25	38	4	18	40	17	21	9	24	26	17	24
Lisewo	0	10	25	26	39	8	30	38	13	11	11	40	32	12	5
Papowo Biskupie	1	3	17	26	53	1	13	40	23	23	4	16	27	24	29
Stolno	1	6	21	25	47	4	17	37	20	22	14	29	31	16	10
Unisław	1	6	13	18	62	3	14	35	22	26	5	21	25	17	32

TABL. 11. ZAWARTOŚĆ SKŁADNIKÓW POKARMOWYCH W GLEBIE W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zawartość w glebie														
	fosforu					potasu					magnezu				
	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka
	w % użytków rolnych														
GOLUBSKO- -DOBRZYŃSKI	2	12	23	21	42	14	27	33	13	13	11	31	31	16	11
Ciechocin	2	15	24	21	38	19	38	28	9	6	8	33	35	17	7
Golub-Dobrzyń	1	10	25	23	41	11	26	36	14	13	6	28	36	17	13
Kowalewo Pomorskie	1	8	21	23	47	9	22	39	16	14	9	29	29	18	15
Radomin	1	8	22	22	47	13	23	35	13	16	18	39	29	8	6
Zbójno	7	19	24	15	35	20	28	27	10	15	12	24	30	19	15
GRUDZIĄDZKI	3	12	20	20	45	5	17	34	18	26	6	17	28	23	26
Grudziądz	5	13	17	19	46	13	20	29	14	24	6	14	23	20	37
Gruta	2	7	15	17	59	5	21	36	13	25	7	19	29	19	26
Łasin	4	18	22	20	36	3	13	36	22	26	8	14	31	24	23
Radzyń Chełmiński	2	15	26	21	36	5	19	36	17	23	4	13	33	28	22
Rogóźno	1	8	16	21	54	3	7	28	21	41	4	19	22	21	34
Świecie nad Osą	1	11	24	24	40	7	20	34	19	20	6	21	30	24	19
INOWROCLAWSKI	3	10	16	17	54	7	21	31	17	24	5	13	27	23	32
Dąbrowa Biskupia	4	12	15	13	56	8	24	29	15	24	5	15	32	23	25
Gniewkowo	2	10	20	21	47	4	18	33	22	23	2	8	22	29	39
Inowrocław	2	6	14	17	61	4	16	29	18	33	2	8	19	24	47
Janikowo	0	10	17	18	55	7	31	30	23	9	9	24	40	16	11
Kruszwica	3	12	17	19	49	9	27	33	15	16	9	14	29	20	28
Pakość	2	11	17	18	52	5	20	33	15	27	5	20	35	21	19
Rojewo	4	8	13	15	60	12	21	28	14	25	3	9	17	26	45
Złotniki Kujawskie	8	9	14	16	53	13	10	23	13	41	12	14	22	23	29
LIPNOWSKI	7	26	27	17	23	31	36	22	6	5	18	29	29	15	9
Bobrowniki	6	29	29	16	20	31	34	23	9	3	15	25	32	16	12
Chrostkowo	4	17	25	20	34	25	36	27	6	6	12	32	33	14	9
Dobrzyń nad Wisłą ...	5	19	26	21	29	27	30	25	9	9	18	28	28	17	9
Kikół	5	25	31	17	22	23	39	27	5	6	13	32	32	15	8
Lipno	7	30	28	15	20	42	36	16	4	2	26	33	25	11	5
Skepe	11	43	26	10	10	36	42	12	5	5	17	8	22	15	38
Tłuchowo	15	39	23	10	13	36	37	17	4	6	24	27	26	13	10
Wielgie	2	23	26	19	30	25	38	25	8	4	11	25	29	21	14
MOGILEŃSKI	2	13	24	21	40	13	33	34	11	9	27	36	24	7	6
Dąbrowa	2	16	31	19	32	3	28	46	12	11	25	42	29	2	2
Jezióra Wielkie	3	8	16	27	46	9	25	43	15	8	14	26	35	14	11
Mogilno	3	14	25	23	35	18	36	30	10	6	31	36	21	6	6
Strzelno	1	12	18	15	54	8	32	33	13	14	25	36	24	9	6

TABL. 11. ZAWARTOŚĆ SKŁADNIKÓW POKARMOWYCH W GLEBIE W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zawartość w glebie														
	fosforu					potasu					magnezu				
	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka
	w % użytków rolnych														
NAKIELSKI	2	12	23	22	41	9	24	36	17	14	11	26	37	16	10
Kcynia	2	13	26	21	38	8	20	34	19	19	4	15	40	23	18
Mrocza	1	12	26	24	37	11	36	39	10	4	19	33	31	11	6
Nakło nad Notecią	1	12	19	19	49	12	27	35	15	11	11	37	33	11	8
Sadki	0	8	21	24	47	7	16	35	25	17	9	28	35	20	8
Szubin	2	12	23	22	41	9	19	33	18	21	10	21	47	14	8
RADZIEJOWSKI	4	18	24	19	35	16	34	28	11	11	5	22	34	20	19
Bytoń	2	11	19	20	48	20	29	26	13	12	6	26	26	21	21
Dobre	3	17	22	18	40	13	26	32	10	19	5	22	34	21	18
Osięciny	3	13	21	20	43	12	29	32	14	13	5	15	28	25	27
Piotrków Kujawski	9	29	28	14	20	25	44	21	7	3	7	32	38	12	11
Pradziejów	2	12	26	22	38	14	25	31	13	17	3	15	36	26	20
Topólka	10	36	25	13	16	19	53	22	4	2	6	34	43	11	6
RYPIŃSKI	3	15	23	20	39	24	35	26	8	7	15	31	30	14	10
Brzuze	3	12	18	20	47	13	39	31	10	7	14	36	30	12	8
Rogowo	4	24	24	12	36	41	29	17	9	4	28	27	23	14	8
Rypin	4	16	22	20	38	21	32	30	9	8	12	31	30	16	11
Skrwilno	4	19	30	21	26	53	32	8	3	4	29	24	28	10	9
Wapielsk	2	11	24	24	39	22	36	25	7	10	11	31	34	14	10
SĘPOLEŃSKI	3	22	30	24	21	20	38	29	9	4	13	27	33	17	10
Kamień Krajeński	3	21	30	27	19	12	44	34	8	2	14	25	26	20	15
Sępólno Krajeńskie	3	22	30	25	20	17	31	32	14	6	13	26	37	17	7
Sośno	2	20	32	23	23	16	27	33	14	10	10	26	39	15	10
Więcbork	3	23	29	23	22	30	42	21	5	2	14	31	34	14	7
ŚWIECKI	5	21	25	20	29	13	34	33	12	8	18	26	31	14	11
Bukowiec	1	13	19	25	42	15	34	35	13	3	16	24	37	18	5
Dragacz	3	12	18	21	46	15	42	28	7	8	2	11	16	69	
Drzycim	4	23	28	22	23	10	32	37	12	9	25	27	31	10	7
Jeżewo	0	1	16	13	70	1	25	30	16	28	28	21	28	18	5
Lnianio	9	37	32	11	11	27	48	17	6	2	19	28	33	13	7
Nowe	8	26	19	20	27	15	32	33	10	10	12	24	27	17	20
Osie	6	15	21	24	34	11	36	30	12	11	11	22	37	19	11
Pruszcz	2	17	24	23	34	7	29	38	17	9	18	27	31	14	10
Świecie	4	11	25	27	33	4	22	38	20	16	7	25	23	19	26
Świekatowo	1	19	24	17	39	6	32	36	14	12	11	26	36	19	8
Warlubie	6	19	28	21	26	9	32	38	13	8	20	29	26	10	15
TORUŃSKI	2	12	21	19	46	9	21	32	17	21	8	23	30	20	19
Chelmża	0	5	13	17	65	4	14	35	20	27	10	29	31	16	14
Czernikowo	9	29	27	14	21	25	41	25	4	5	12	32	32	15	9
Lubicz	1	13	23	24	39	8	24	37	19	12	4	18	31	26	21
Łubianka	0	5	17	19	59	4	19	33	18	26	13	32	31	16	8
Łysomice	0	9	21	24	46	3	16	31	23	27	2	12	31	30	25
Obrowo	2	14	25	19	40	11	30	34	13	12	2	17	33	26	22
Wielka Nieszawka	0	2	5	14	79	2	3	34	34	27	0	4	9	16	71
Zławieś Wielka	1	12	27	21	39	7	17	31	22	23	5	16	27	22	30

TABL. 11. ZAWARTOŚĆ SKŁADNIKÓW POKARMOWYCH W GLEBIE W LATACH 2007-2009 (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zawartość w glebie														
	fosforu					potasu					magnezu				
	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka	bar- dzo niska	niska	śred- nia	wyso- ka	bar- dzo wyso- ka
	w % użytków rolnych														
TUCHOLSKI	7	25	29	19	20	21	35	28	10	6	21	35	28	10	6
Cekcyn	14	29	30	15	12	36	41	17	4	2	17	26	32	16	9
Gostycyn	1	11	24	29	35	4	22	41	25	8	12	19	27	32	10
Kęsowo	2	15	29	25	29	19	31	30	12	8	16	29	28	14	13
Lubiewo	8	29	34	16	13	23	38	26	8	5	10	22	40	19	9
Tuchola	10	36	29	14	11	41	43	14	2	0	26	29	33	7	5
Śliwice	10	32	28	14	16	11	35	35	12	7	10	24	35	20	11
WĄBRZESKI	3	18	27	22	30	9	28	38	12	13	6	21	36	21	16
Dębowa Łąka	2	15	25	22	36	12	33	33	11	11	5	20	34	20	21
Książki	3	20	30	21	26	9	24	44	12	11	2	11	37	28	22
Pluźnica	3	19	27	22	29	7	26	40	13	14	7	26	37	18	12
Wąbrzeźno	3	19	27	21	30	11	30	35	11	13	7	19	34	23	17
WŁOCŁAWSKI	6	24	24	17	29	20	35	27	9	9	13	26	28	17	16
Baruchowo	10	28	26	15	21	28	41	21	4	6	18	24	25	15	18
Boniewo	6	36	30	14	14	29	50	16	1	4	15	32	30	13	10
Brześć Kujawski	4	17	21	20	38	16	32	32	10	10	12	23	28	18	19
Choceń	4	25	26	16	29	23	33	22	8	14	6	31	28	17	18
Chodecz	7	35	27	10	21	26	36	21	10	7	9	23	29	21	18
Fabianki	0	40	17	33	10	47	40	10	3	0	7	47	33	13	0
Izbica Kujawska	6	26	26	16	26	23	33	22	11	11	13	18	26	19	24
Kowal	3	14	22	23	38	15	32	33	9	11	7	24	29	22	18
Lubanie	7	25	24	18	26	12	36	35	10	7	17	36	27	10	10
Lubień Kujawski	8	33	26	15	18	29	39	20	6	6	12	24	28	19	17
Lubraniec	5	21	23	20	31	14	30	33	13	10	17	31	29	14	9
Włocławek	3	12	11	17	57	3	33	31	18	15	8	25	25	21	21
ŻNIŃSKI	2	13	22	22	41	12	30	33	15	10	18	26	33	14	9
Barcin	3	21	27	18	31	16	32	29	14	9	26	34	29	7	4
Gąsawa	1	11	19	26	43	8	40	34	12	6	9	21	39	18	13
Janowiec Wielkopolski	1	10	20	27	42	8	32	42	11	7	11	18	35	19	17
Łabiszyn	1	13	23	20	43	26	40	23	6	5	20	34	33	7	6
Rogowo	1	8	27	26	38	9	24	36	17	14	18	26	32	15	9
Żnin	1	6	13	18	62	4	16	31	29	20	12	20	36	25	7
MIASTA NA PRA- WACH POWIATU:															
BYDGOSZCZ	2	3	13	22	60	5	24	44	17	10	49	13	19	7	12
GRUDZIĄDZ ^a	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
TORUŃ	2	29	16	6	47	20	25	35	10	10	6	14	8	19	53
WŁOCŁAWEK ^a	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

a Nie prowadzono badań.

Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy.

TABL. 12. **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH			
Gospodarstwa ekologiczne ogółem	217	258	279
<i>Polska = 100</i>	2,3	1,7	1,6
Z certyfikatem	94	158	194
W okresie przestawiania	123	100	85
W HEKTARACH			
Powierzchnia gruntów ogółem	8545	.	.
w tym powierzchnia użytków rolnych	4427	5943	6826
Średnia powierzchnia gruntów ogółem w 1 gospodarstwie rolnym	39,4	x	x
w tym powierzchnia użytków rolnych	20,4	23,0	24,5

a Z certyfikatem zgodności i będących w okresie przestawiania.

Źródło: dane Głównej Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

II. ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

TABL. 1 (13). WIĘKSZE JEZIORA

JEZIORA	Położenie		Powierzchnia w ha	Głębokość maksymalna w m	Objętość w tys. m ³
	dorzecze	gmina			
Gopło	Noteć	Kruszwica, Jeziora Wielkie, Piotrków Kujawski Bytoń, Topółka,	2154,5	16,6	78497,0
Głuszyńskie	Zgłowiączka	Piotrków Kujawski	608,5	36,5	56002,9
Żnińskie Duże	Gąsawka Kanał	Żnin Jeziora Wielkie,	431,6	11,1	29492,6
Ostrowskie	Ostrowo-Gopło	Strzelno	314,5	35,1	31242,9
Rakutowskie Wielkie	Zgłowiączka	Kowal	300,5	2,8	3228,5
Wiecanowskie	Panna	Mogilno	300,0	7,6	9475,8
Rogowskie	Wełna	Rogowo	285,3	14,3	12399,0
Chelmżyńskie	Fryba	Chelmża	271,1	27,1	16451,9
Radodziej	Mątawa	Warlubie, Nowe	246,4	9,5	12330,4
Wolickie	Noteć	Barcin	243,5	15,4	11888,9
Bachotek	Drwęca	Brodnica	211,0	24,3	15394,0

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

TABL. 2 (14). WIĘKSZE RZEKI

RZEKI	Długość w km		Recypient ^a
	ogółem	w tym w województwie	
Wisła	1047	205	M. Bałtyckie
Noteć	389	127	Warta
Brdą	238	111	Wisła
Drwęca	207	117	Wisła
Wda	198	62	Wisła
Osa	96	50	Wisła
Zgłowiączka	79	79	Wisła
Orla	68	58	Łobżonka
Kamionka	66	60	Wisła
Mątawa	62	62	Wisła
Gąsawka	57	57	Noteć
Rokitka	50	45	Noteć

^a Rzeką lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ.

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

TABL. 3 (15). POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI
WEDŁUG ŹRÓDEŁ POBORU

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	
	w hektometrach sześciennych			w odsetkach
OGÓŁEM	244,7	247,3	246,7	100,0
na cele:				
Produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem oraz rybactwem – z ujęć własnych)	73,5	73,1	73,3	29,7
w tym wody: powierzchniowe	65,1	65,0	65,4	26,5
podziemne	8,3	8,0	7,8	3,2
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych ...	56,1	56,2	58,7	23,8
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	115,1	118,0	114,6	46,5
wody: powierzchniowe	19,6	22,3	20,9	8,5
podziemne	95,5	95,7	93,7	38,0

^a Pobór wód w ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

TABL. 4 (16). ZUŻYCIЕ WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
W HEKTOMETRACH SZEŚCIENNYCH			
OGÓŁEM	213,7	223,1	223,5
Przemysł	68,0	76,0	76,0
Rolnictwo i leśnictwo ^a	56,1	56,2	58,7
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	89,6	90,8	88,8
W ODSETKACH			
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0
Przemysł	31,8	34,1	34,0
Rolnictwo i leśnictwo ^a	26,3	25,2	26,3
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	41,9	40,7	39,7

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. **b** Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

TABL. 5 (17). BILANS GOSPODAROWANIA WODĄ W PRZEMYSŁE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektometrach sześciennych		
Przychód wody	83,3	77,9	78,1
z ujęć własnych	73,5	73,1	73,3
wody: powierzchniowe	65,1	65,0	65,4
podziemne	8,3	8,0	7,8
z odwodnienia zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych	0,2	0,2	0,1
z zakupu od innych jednostek	9,8	4,8	4,8
Rozchód wody	83,3	77,9	78,1
zużycie na potrzeby zakładów	68,0	76,0	76,0
w tym do produkcji	63,4	72,2	72,6
w tym z sieci wodociągowej	1,1	0,6	0,8
sprzedaż	14,6	1,5	1,7
straty w sieci	0,6	0,4	0,4

TABL. 6 (18). GOSPODAROWANIE WODĄ W ZAKŁADACH WEDŁUG POWIATÓW

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Zakłady zużywające wodę		Zużycie wody na potrzeby przemysłu		Pobór wód		Zakup wody		
	ogółem	w tym odprowa- dzające ścieki wymaga- jące oczysz- czania bezpo- średnio do wód powierz- chniowych	razem	na 1 km ²	podziem- nych	powierz- chnio- wych	razem	w tym z sieci wodo- ciago- wej na cele produk- cyjne	
									w dekametrach sześciennych
WOJEWÓDZTWO	<i>a</i>	104	53	76044	4	7977	64974	4838	596
	<i>b</i>	102	51	75979	4	7814	65385	4755	770
Podregion bydgosko- toruński	<i>a</i>	35	21	8996	3	2553	6729	623	309
	<i>b</i>	33	18	9506	3	2551	7360	572	308
Powiaty:									
bydgoski	<i>a</i>	10	7	765	1	582	90	130	77
	<i>b</i>	10	7	762	1	605	85	109	76
toruński	<i>a</i>	2	2	184	–	25	126	33	10
	<i>b</i>	2	2	166	–	18	79	69	39
Miasta na prawach powiatu:									
Bydgoszcz	<i>a</i>	17	9	7551	43	1548	6513	318	112
	<i>b</i>	16	7	8046	46	1455	7196	318	120
Toruń	<i>a</i>	6	3	496	4	398	–	142	110
	<i>b</i>	5	2	532	5	473	–	76	73
Podregion grudziądzki	<i>a</i>	29	12	23783	3	1126	22428	481	236
	<i>b</i>	31	13	26291	4	1180	24898	459	295
Powiaty:									
brodnicki	<i>a</i>	4	1	359	–	171	–	188	4
	<i>b</i>	4	1	337	–	167	–	170	166
chełmiński	<i>a</i>	5	2	313	1	316	–	13	–
	<i>b</i>	5	3	237	–	237	–	12	–
golubsko-dobrzyński	<i>a</i>	1	–	45	–	45	–	–	–
	<i>b</i>	1	–	40	–	40	–	–	–
grudziądzki	<i>a</i>	3	–	54	–	41	–	13	–
	<i>b</i>	4	–	69	–	62	–	13	3
sępoleński	<i>a</i>	2	–	43	–	21	–	22	22
	<i>b</i>	2	–	52	–	47	–	5	4
świecki	<i>a</i>	10	7	22747	15	421	22428	72	67
	<i>b</i>	11	7	25333	17	532	24898	76	72
tucholski	<i>a</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
	<i>b</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
wąbrzeski	<i>a</i>	2	1	46	–	82	–	23	–
	<i>b</i>	2	1	43	–	76	–	19	–
Miasto na prawach powiatu									
Grudziądz	<i>a</i>	2	1	176	3	29	–	150	143
	<i>b</i>	2	1	180	3	19	–	164	150

TABL. 6 (18). GOSPODAROWANIE WODĄ W ZAKŁADACH WEDŁUG POWIATÓW (dok.)

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Zakłady zużywające wodę		Zużycie wody na potrzeby przemysłu		Pobór wód		Zakup wody		
	ogółem	w tym odprowa- dzające ścieki wymaga- jące oczysz- czania bezpo- średnio do wód powierz- chniowych	razem	na 1 km ²	podziem- nych	powierz- chnio- wych	razem	w tym z sieci wodo- ciągo- wej na cele produk- cyjne	
									w dekametrach sześciennych
Podregion wrocławski	a	40	20	43265	5	4298	35817	3734	51
	b	38	20	40182	5	4083	33127	3724	67
Powiaty:									
aleksandrowski	a	3	–	74	–	73	–	1	–
	b	3	–	65	–	62	–	3	–
inowrocławski	a	10	7	23416	19	1584	22013	40	8
	b	10	7	22138	18	1658	20665	42	9
lipnowski	a	3	2	310	–	323	–	–	–
	b	3	2	242	–	228	–	30	–
mogileński	a	2	1	384	1	408	6	3	–
	b	3	2	414	1	422	22	1	–
nakielski	a	3	–	54	–	112	–	13	3
	b	2	–	39	–	33	–	64	–
radziejowski	a	1	1	501	1	501	–	–	–
	b	1	1	409	1	409	–	–	–
rypiński	a	4	3	333	1	328	–	37	–
	b	3	2	434	1	435	–	–	–
wrocławski	a	1	1	62	–	69	–	–	–
	b	1	1	51	–	59	–	–	–
źniński	a	8	4	8569	9	169	4760	3543	40
	b	7	4	7962	8	147	4189	3549	41
Miasto na prawach powiatu:									
Wrocławek	a	5	1	9562	114	731	9038	97	–
	b	5	1	8428	100	630	8251	35	17

TABL. 7 (19). **NAWADNIANE UŻYTKI ROLNE I GRUNTY LEŚNE ORAZ NAPEŁNIANE STAWY RYBNE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Nawadniane użytki rolne i grunty leśne ^a w ha	2718	2777	2767
Napełniane stawy rybne ^b w ha	975	962	962
Pobór wody ^c w dam ³	56117	56207	58718
do nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych	13875	13286	15343
na 1 ha	5,1	4,8	5,5
do napełnienia i uzupełniania stawów rybnych	42242	42921	43375
na 1 ha	43,3	44,6	45,1

a Obiekty o powierzchni co najmniej 20 ha. **b** Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha. **c** Łącznie z poborem do nawodnień ścieków.

TABL. 8 (20). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZANE I NIEOCZYSZCZANE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektometrach sześciennych		
Ścieki odprowadzone ^a	59,0	56,0	57,2
bezpośrednio do wód lub do ziemi	51,6	49,5	49,9
w tym wody chłodnicze	5,4	3,9	4,4
w tym ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	46,3	45,6	45,5
oczyszczane	42,9	42,9	42,2
mechanicznie	19,5	19,2	16,9
chemicznie	0,9	1,0	0,9
biologicznie	20,1	20,8	22,6
z podwyższonym usuwaniem biogenów	2,4	1,9	1,9
nieoczyszczone	3,4	2,8	3,2

a Łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwodnienia zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych – dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie w zbiornikowych układach chłodzenia skraplaczy turbin.

TABL. 9 (21). **ZAKŁADY WEDŁUG WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

LATA	Ogółem	Odprowadzające ścieki					
		bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczenia					do sieci kanaliza- cyjnej (bez oczysz- czalni ścieków)
		razem	wyposażone w oczyszczalnię ścieków			bez oczysz- czalni ścieków	
			razem	o wystarcza- jącej przepu- stowości	o niewystar- czającej przepu- stowości		
2007	109	56	42	37	5	14	53
2008	97	53	39	35	4	14	44
2009	93	51	40	36	4	11	42

TABL. 10 (22). ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD W ZAKŁADACH WEDŁUG POWIATÓW
 Stan w dniu 31 XII

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Ścieki odprowadzone ¹				Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód powierzchniowych		
	ogółem	do sieci kanaliza- cyjnej	bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi		BZT ₅	CHZT	zawiesina ogólna
			razem	w tym wody chłodnicze			
	w dam ³				w kg/rok		
WOJEWÓDZTWO ..... a	56022	6561	49461	3858	716505	4320663	1239535
..... b	57231	7374	49857	4407	938596	4236873	1449861
Podregion bydgosko- toruński ..... a	7957	4685	3272	143	97817	398482	84205
..... b	8844	5716	3128	120	124501	296660	78792
Powiaty:							
bydgoski ..... a	758	240	518	139	3500	16255	5349
..... b	811	298	513	120	3542	17507	5336
toruński ..... a	918	–	918	–	11179	88730	12908
..... b	1057	–	1057	–	13912	110751	19896
Miasta na prawach powiatu:							
Bydgoszcz ..... a	5736	4035	1701	–	82431	291725	63414
..... b	6404	4948	1456	–	106544	166927	51976
Toruń ..... a	545	410	135	4	707	1772	2534
..... b	572	470	102	–	503	1475	1584
Podregion grudziądzki ..... a	21046	613	20433	1818	586310	3549768	837534
..... b	22972	584	22388	1910	786795	3557340	1049554
Powiaty:							
brodnicki ..... a	230	119	111	6	904	5338	942
..... b	227	123	104	5	589	3535	767
chełmiński ..... a	227	211	16	4	55	371	188
..... b	168	151	17	2	404	1033	432
golubsko-dobrzyński ..... a	29	–	29	29	–	–	–
..... b	26	–	26	26	–	–	–
grudziądzki ..... a	7	7	–	–	–	–	–
..... b	13	13	–	–	–	–	–
sępoleński ..... a	28	28	–	–	–	–	–
..... b	42	42	–	–	–	–	–
świecki ..... a	20293	174	20119	1779	584320	3538567	834546
..... b	22267	193	22074	1877	784587	3549163	1045476
tucholski ..... a	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–
wąbrzeski ..... a	101	33	68	–	500	1243	304
..... b	93	30	63	–	414	1560	446
Miasto na prawach powiatu							
Grudziądz ..... a	131	41	90	–	531	4249	1554
..... b	136	32	104	–	801	2049	2433
Podregion włocławski ..... a	27019	1263	25756	1897	32378	372413	317796
..... b	25415	1074	24341	2377	27300	382873	321515
Powiaty:							
aleksandrowski ..... a	67	67	–	–	–	–	–
..... b	65	65	–	–	–	–	–
inowrocławski ..... a	19657	530	19127	362	1356	9422	266188
..... b	17361	449	16927	171	1056	6475	288281
lipnowski ..... a	225	156	69	–	208	342	337
..... b	238	158	80	–	258	304	444
mogileński ..... a	355	31	324	–	–	–	–
..... b	385	39	346	–	–	41	69
nakielski ..... a	26	26	–	–	–	–	–
..... b	18	18	–	–	–	–	–
radziejowski ..... a	356	–	356	–	2135	15686	3944
..... b	374	–	374	–	1928	18137	3993
rypiński ..... a	355	14	341	–	3441	13964	3989
..... b	405	15	390	–	3590	19671	3930
włocławski ..... a	59	–	59	–	595	3894	1180
..... b	51	–	51	–	515	3366	1020
żniński ..... a	1137	21	1116	34	861	1834	1285
..... b	1345	18	1327	26	509	3506	1417
Miasto na prawach powiatu:							
Włocławek ..... a	4782	418	4364	1501	23782	327271	40873
..... b	5173	312	4861	2180	19444	331373	22361

¹ Łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych – dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie w zbiornikowych układach chłodzenia skraplaczy turbin.

TABL. 10 (22). ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD W ZAKŁADACH WEDŁUG POWIATÓW (dok.)

Stan w dniu 31 XII

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi ścieki wymagające oczyszczania							
	ogółem	oczyszczane					nieoczyszczane	
		razem	mecha- nicznie	che- micznie	biolo- gicznie	z podwyż- szonym usuwaniami biogenów	razem	w % wymagają- cych oczyszcz- czania
w dam ³								
WOJEWÓDZTWO ..... a	45603	42851	19171	1041	20757	1882	2752	6,0
b	45450	42248	16853	885	22582	1928	3202	7,0
Podregion bydgosko- toruński ..... a	3129	1423	48	58	1317	–	1706	54,6
b	3008	1388	52	54	1282	–	1620	53,9
Powiaty:								
bydgoski ..... a	379	181	35	58	88	–	198	52,2
b	393	169	34	54	81	–	224	57,0
toruński ..... a	918	918	13	–	905	–	–	x
b	1057	1057	18	–	1039	–	–	x
Miasta na prawach powiatu:								
Bydgoszcz ..... a	1701	288	–	–	288	–	1413	83,1
b	1456	103	–	–	103	–	1353	92,9
Toruń ..... a	131	36	–	–	36	–	95	72,5
b	102	59	–	–	59	–	43	42,2
Podregion grudziądzki a	18615	18611	158	–	18453	–	4	0,0
b	20478	20473	167	76	20230	–	5	0,0
Powiaty:								
brodnicki ..... a	105	105	–	–	105	–	–	x
b	99	99	–	–	99	–	–	x
chełmiński ..... a	12	12	–	–	12	–	–	x
b	15	13	–	–	13	–	2	13,3
golubsko-dobrzyński a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
grudziądzki ..... a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
sępoleński ..... a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
świecki ..... a	18340	18336	–	–	18336	–	4	0,0
b	20197	20194	–	76	20118	–	3	0,0
tucholski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
wąbrzeski ..... a	68	68	68	–	–	–	–	x
b	63	63	63	–	–	–	–	x
Miasto na prawach powiatu								
Grudziądz ..... a	90	90	90	–	–	–	–	x
b	104	104	104	–	–	–	–	x
Podregion włocławski .. a	23859	22817	18965	983	987	1882	1042	4,4
b	21964	20387	16634	755	1070	1928	1577	7,2
Powiaty:								
aleksandrowski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
inowrocławski ..... a	18765	18314	18181	2	131	–	451	2,4
b	16741	15737	15584	2	151	–	1004	6,0
lipnowski ..... a	69	62	–	–	62	–	7	10,1
b	80	74	–	–	74	–	6	7,5
mogileński ..... a	324	–	–	–	–	–	324	100,0
b	346	29	29	–	–	–	317	91,6
nakielski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	x
b	–	–	–	–	–	–	–	x
radziejowski ..... a	356	356	–	–	356	–	–	x
b	374	374	–	–	374	–	–	x
rypiński ..... a	341	341	3	–	338	–	–	x
b	390	390	–	–	390	–	–	x
włocławski ..... a	59	59	–	–	59	–	–	x
b	51	51	–	–	51	–	–	x
żniński ..... a	1082	822	781	–	41	–	260	24,0
b	1301	1051	1021	–	30	–	250	19,2
Miasto na prawach powiatu:								
Włocławek ..... a	2863	2863	–	981	–	1882	–	x
b	2681	2681	–	753	–	1928	–	x

TABL. 11 (23). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	
	w hektometrach sześciennych			w odsetkach
OGÓŁEM	117,9	114,8	114,4	100,0
w tym ścieki wymagające oczyszczania	112,6 ^c	111,0 ^c	110,0 ^c	96,2
oczyszczane	113,4 ^c	111,5 ^c	112,0 ^c	x
mechanicznie	19,8	19,5	17,3	15,1
chemicznie ^a	0,9	1,0	0,9	0,8
biologicznie	37,2	38,8	41,1	35,9
z podwyższonym usuwaniem biogenów	55,4	52,2	52,8	46,2
nieoczyszczone	.	.	.	x
Odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^b	51,6	49,5	49,9	43,6
w tym wody chłodnicze	5,4	3,9	4,4	3,8
Odprowadzone siecią kanalizacyjną	66,3	65,4	64,5	56,4

^a Dotyczy ścieków przemysłowych. ^b Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. ^c Patrz uwagi metodyczne na str. 14.

TABL. 12 (24). GOSPODAROWANIE WODĄ W SIECI WODOCIĄGOWEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w km	20802,5	21254,1	21556,7
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ^a w tys. sztuk	241,4	246,3	251,7
Miasta obsługiwane przez sieć wodociagową	52	52	52
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w tys.	1212,0	1209,7	1207,6
w % ludności miast	96,0	96,0	96,1
Pobór wody w hm ³	115,1	118,0	114,6
w tym powierzchniowej	19,6	22,3	20,9
Zużycie wody ^b w hm ³	89,6	90,8	88,8
w tym w gospodarstwach domowych	67,9	69,3	68,2
na 1 mieszkańca miast w m ³ /rok	34,3	34,5	34,0

^a Łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. ^b Woda dostarczona odbiorcom przez sieć wodociagową.

TABL. 13 (25). **SIEĆ KANALIZACYJNA**

LATA	Długość sieci kanalizacyjnej ^a w km	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ^b w tys. sztuk	Miasta			Ścieki odprowadzone w hm ³
			obsługiwane przez sieć kanalizacyjną	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej		
				w tysiącach	w % ludności miast ogółem	
2007	5351,7	107,2	52	1087,7	86,1	66,3
2008	5666,8	112,8	52	1095,1	86,9	65,4
2009	6044,5	123,6	52	1104,8	87,9	64,5

a Ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze. **b** Łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania.

TABL. 14 (26). **ŚCIEKI ODPROWADZONE^a SIECIĄ KANALIZACYJNĄ OCZYSZCZANE I NIEOCZYSZCZANE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektometrach sześciennych		
OGÓŁEM	66,3	65,4	64,5
Oczyszczane	70,5	68,6	69,8
mechanicznie	0,3	0,3	0,4
biologicznie	17,1	18,0	18,5
z podwyższonym usuwaniem biogenów	53,1	50,3	50,8
Nieoczyszczane	.	.	.

a Patrz uwagi metodyczne na str. 14.

TABL. 15 (27). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	przemysłowe			komunalne ^a		
OGÓŁEM	56	55	55	132	146	143
Mechaniczne	17	20	20	1	1	3
Chemiczne	5	4	4	–	–	–
Biologiczne	33	30	30	96	111	109
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	1	1	35	34	31

a Oczyszczalnie miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

TABL. 16 (28). OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Oczyszczalnie ścieków przemysłowych			Oczyszczalnie ścieków komunalnych			
	ogółem	w tym		ogółem	w tym		
		mechaniczne i chemiczne	biologiczne		biologiczne	z podwyż- szonym usuwaniam biogenów	
WOJEWÓDZTWO	a	55	24	30	146	111	34
	b	55	24	30	143	109	31
Podregion bydgosko- toruński	a	16	6	10	24	18	6
	b	16	6	10	23	18	4
Powiaty:							
bydgoski	a	9	5	4	9	8	1
	b	9	5	4	8	8	–
toruński	a	2	1	1	9	9	–
	b	2	1	1	9	8	–
Miasta na prawach powiatu:							
Bydgoszcz	a	2	–	2	4	1	3
	b	2	–	2	4	1	3
Toruń	a	3	–	3	2	–	2
	b	3	–	3	2	1	1
Podregion grudziądzki	a	11	3	8	57	46	10
	b	12	3	9	57	46	10
Powiaty:							
brodnicki	a	1	–	1	7	5	1
	b	1	–	1	7	5	1
chełmiński	a	3	–	3	7	5	2
	b	3	–	3	7	5	2
golubsko-dobrzyński	a	–	–	–	11	10	1
	b	–	–	–	11	10	1
grudziądzki	a	–	–	–	7	7	–
	b	–	–	–	7	7	–
sępoleński	a	–	–	–	6	5	1
	b	–	–	–	6	5	1
świecki	a	5	1	4	12	8	4
	b	6	1	5	12	8	4
tucholski	a	–	–	–	4	3	1
	b	–	–	–	4	3	1
wąbrzeski	a	1	1	–	2	2	–
	b	1	1	–	2	2	–
Miasto na prawach powiatu							
Grudziądz	a	1	1	–	1	1	–
	b	1	1	–	1	1	–
Podregion włocławski	a	28	15	12	65	47	18
	b	27	15	11	63	45	17
Powiaty:							
aleksandrowski	a	–	–	–	6	5	1
	b	–	–	–	6	5	1
inowrocławski	a	10	8	2	10	3	7
	b	10	8	2	8	2	6
lipnowski	a	1	1	–	7	7	–
	b	1	–	1	7	7	–
mogileński	a	–	–	–	6	3	3
	b	1	1	–	6	3	3
nakielski	a	–	–	–	5	4	1
	b	–	–	–	5	4	1
radziejowski	a	1	–	1	5	5	–
	b	1	–	1	5	5	–
rypiński	a	3	–	3	4	4	–
	b	2	–	2	4	4	–
włocławski	a	1	–	1	15	14	1
	b	1	–	1	16	14	1
żniński	a	10	5	5	5	1	4
	b	9	5	4	5	1	4
Miasto na prawach powiatu:							
Włocławek	a	2	1	–	2	1	1
	b	2	1	–	1	–	1

TABL. 17 (29). CHARAKTERYSTYKA KOMUNALNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.

LOKALIZACJA OCZYSZCZALNI	Typ oczyszczalni			Przepustowość oczyszczalni według projektu			Ścieki oczyszczone ^b w dam ³ /rok
	mechani- czna	biologiczna	z podwyż- szonym usuwaniam biogenów	mecha- nicznych	biologicz- nych ^a	z podwyż- szonym usuwaniam biogenów	
WOJEWÓDZTWO	3	109	31	395	159976	324313	85402
Podregion bydgosko- -toruński	1	18	4	125	11926	198168	46202
Powiaty:							
bydgoski	–	8	–	–	6744	–	1682
toruński	1	8	–	125	3909	–	863
Miasta na prawach powiatu:							
Bydgoszcz	–	1	3	–	720	108168	25233
Toruń	–	1	1	–	553	90000	18424
Podregion grudziądzki	1	46	10	120	66067	18338	14787
Powiaty:							
brodnicki	1	5	1	120	9788	410	2498
chełmiński	–	5	2	–	2822	7017	1554
golubsko-dobrzyński	–	10	1	–	5880	275	850
grudziądzki	–	7	–	–	6176	–	431
sępoleński	–	5	1	–	3401	1930	800
świecki	–	8	4	–	4418	2472	1500
tucholski	–	3	1	–	2071	6234	1027
wąbrzeski	–	2	–	–	5111	–	1033
Miasto na prawach powiatu							
Grudziądz	–	1	–	–	26400	–	5094
Podregion włocławski ..	1	45	17	150	81983	107807	24413
Powiaty:							
aleksandrowski	–	5	1	–	3421	7200	2712
inowrocławski	–	2	6	–	315	39935	6353
mogileński	–	3	3	–	2742	2781	1426
nakielski	–	4	1	–	9722	1236	1971
żniński	–	1	4	–	1550	8259	1962
lipnowski	–	7	–	–	5789	–	1306
radziejowski	–	5	–	–	2360	–	426
rypiński	–	4	–	–	4083	–	826
włocławski	1	14	1	150	52001	396	938
Miasto na prawach powiatu							
Włocławek	–	–	1	–	–	48000	6493

a Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. **b** Łącznie z wodami opadowymi i dowożonymi do oczyszczalni, bez ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach przemysłowych.

TABL. 18 (30). ŚCIEKI KOMUNALNE ODPROWADZONE SIECIĄ KANALIZACYJNĄ WEDŁUG POWIATÓW

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Ogółem	Ścieki oczyszczone			
		razem	w tym		
			biologicznie	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
w dam ³					
WOJEWÓDZTWO	a 65386	68599	18023	50293	
	b 64541	69782	18537	50828	
Podregion bydgosko-toruński	a 32003	36714	1847	34867	
	b 31814	38040	2320	35557	
Powiaty:					
bydgoski	a 2361	2183	820	1363	
	b 2741	2592	842	1750	
toruński	a 1555	1126	932	194	
	b 1581	1748	1280	451	
Miasta na prawach powiatu:					
Bydgoszcz	a 17009	22428	95	22333	
	b 17213	23320	96	23078	
Toruń	a 11078	10977	–	10977	
	b 10279	10380	102	10278	
Podregion grudziądzki	a 14156	13181	10909	2264	
	b 13810	13387	10978	2401	
Powiaty:					
brodnicki	a 2124	1864	1785	71	
	b 2052	2028	1948	72	
chelmiński	a 1388	1220	279	941	
	b 1181	1157	284	873	
golubsko-dobrzyński	a 688	684	664	20	
	b 706	677	651	26	
grudziądzki	a 546	476	476	–	
	b 494	468	468	–	
sępoleński	a 712	506	407	99	
	b 736	565	340	225	
świecki	a 2421	2260	1827	433	
	b 2465	2362	1865	497	
tucholski	a 955	940	240	700	
	b 990	956	248	708	
wąbrzeski	a 649	649	649	–	
	b 632	629	629	–	
Miasto na prawach powiatu					
Grudziądz	a 4672	4582	4582	–	
	b 4554	4545	4545	–	
Podregion włocławski	a 19226	18704	5267	13162	
	b 18917	18355	5239	12870	
Powiaty:					
aleksandrowski	a 1555	1480	571	909	
	b 1495	1452	570	882	
inowrocławski	a 4976	5031	67	4689	
	b 5119	4902	62	4608	
lipnowski	a 950	944	944	–	
	b 927	925	925	–	
mogileński	a 925	899	360	539	
	b 950	934	367	567	
nakielski	a 1653	1599	1450	149	
	b 1644	1566	1414	152	
radziejowski	a 446	436	436	–	
	b 456	414	414	–	
rypiński	a 613	612	612	–	
	b 606	605	605	–	
włocławski	a 895	770	667	103	
	b 940	814	692	108	
żniński	a 1649	1503	123	1380	
	b 1599	1562	190	1372	
Miasto na prawach powiatu:					
Włocławek	a 5564	5430	37	5393	
	b 5181	5181	–	5181	

TABL. 19 (31). ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH ODPROWADZONYCH Z KOMUNALNYCH OCZYSZCZALNI WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.

POWIATY	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu				
	BZT ₅	CHZT	zawiesina	azot ogólny	fosfor ogólny
	w kg/rok				
WOJEWÓDZTWO	804306	4809991	824174	1434727	62037
Podregion bydgosko-toruński	347067	2563549	350269	866611	22071
Powiaty:					
bydgoski	13588	66736	10688	18234	2132
toruński	13012	32699	5234	6696	221
Miasta na prawach powiatu:					
Bydgoszcz	257478	2063440	253035	659321	16054
Toruń	62989	400674	81312	182300	3664
Podregion grudziądzki	118685	799058	154729	174499	13557
Powiaty:					
brodnicki	25938	147381	42123	52253	1300
chełmiński	13910	82803	13615	13473	311
golubsko-dobrzyński	12511	50163	14138	34538	600
grudziądzki	5226	28435	6499	6016	1164
sępoleński	5158	43990	7132	5471	4702
świecki	9508	76122	13740	20737	2801
tucholski	10344	45037	8352	7094	346
wąbrzeski	9415	46389	16399	16682	499
Miasto na prawach powiatu					
Grudziądz	26675	278738	32731	18235	1834
Podregion włocławski ..	338554	1447384	319176	393617	26409
Powiaty:					
aleksandrowski	15878	104969	18497	12427	1004
inowrocławski	34680	234371	56557	86732	3625
mogileński	14605	55781	10735	17855	58
nakielski	10041	89377	14748	12334	760
żniński	14834	99646	19119	36774	1846
lipnowski	23964	66403	16424	21818	2288
radziejowski	3051	20665	4274	5010	486
rypiński	171891	434760	115980	140023	13634
włocławski	8942	40874	17600	1569	153
Miasto na prawach powiatu					
Włocławek	40668	300538	45242	59075	2555

TABL. 20 (32). LUDNOŚĆ MIAST I WSI KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW^a

WYSZCZEGÓLNIENIE a – 2007 r. b – 2008 r. c – 2009 r.	Ogółem	Miasta				Wsie	Miasta			Wsie
		razem	ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków				razem	ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków		
			mechaniczne	chemiczne i biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów			chemiczne i biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
w tysiącach						miast			wsi	
Polska	a 23708,9	20192,6	155,8	5755,8	14281,0	3516,3	86,6	24,7	61,2	23,8
	b 24056,2	20234,1	62,0	4013,1	16159,1	3822,1	86,9	17,2	69,4	25,7
	c 24516,6	20506,8	25,5	3629,1	16852,1	4009,8	88,1	15,6	72,4	26,9
Województwo	a 1390,6	1169,0	8,7	300,1	860,2	221,7	92,6	23,8	68,1	27,6
	b 1440,5	1164,9	9,1	309,1	846,8	275,6	92,5	24,5	67,2	34,1
	c 1454,7	1183,3	15,5	312,8	855,0	271,4	94,2	24,9	68,0	33,4

a Na podstawie szacunków.

TABL. 21 (33). JAKOŚĆ WODY Z WODOCIĄGÓW DOSTARCZONEJ LUDNOŚCI DO SPOŻYCIA W 2009 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	% ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów	
	odpowiadającą wymaganiom sanitarnym	nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym
Wodociągi o wydajności w m ³ /d:		
poniżej 100	87,0	13,0
100—1000	57,7	42,3
1001—10000	89,5	10,5
powyżej 10001	100,0	x

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia.

TABL. 22 (34). STAN WYPOSAŻENIA WSI W NIEKTÓRE URZĄDZENIA I OBIEKTY DO OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Wodociągi zbiorowe:			
przylączy do budynków: w km	5381,5	5470,0	5587,5
w szt.	157186	161810	166951
sieć wodociągowa w km	18515,0	19022,1	19225,2
Stacje uzdatniania wody w szt.	417	412	409

III. ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

TABL. 1 (36). EMISJA PRZEMYSŁOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA
ATMOSFERYCZNEGO

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w tys. ton/rok		
Zanieczyszczenia pyłowe	5,3	5,2	4,5
ze spalania paliw	3,7	3,5	3,1
cementowo-wapienicznych i materiałów ogniotrwałych	0,2	0,2	0,1
krzemowych	0,0	0,0	0,0
nawozów sztucznych	0,5	0,5	0,6
węglowo-grafitowe, sadze	0,0	0,0	0,0
polimerów	0,2	0,2	0,1
pozostałe	0,6	0,8	0,5
Zanieczyszczenia gazowe	7534,8	6966,4	6766,9
dwutlenek siarki	28,3	24,2	22,0
ze spalania paliw	27,1	23,6	21,5
z procesów technologicznych	1,2	0,6	0,5
tlenki azotu	14,9	12,8	12,1
ze spalania paliw	10,0	9,6	9,5
z procesów technologicznych	4,8	3,2	2,6
tlenek węgla	16,9	15,7	13,1
dwutlenek węgla	7467,6	6907,3	6715,3
węglowodory	0,5	0,4	0,4
pozostałe	6,8	5,8	4,1

TABL. 2 (37). EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE
UCIĄŻLIWYCH WEDŁUG RODZAJÓW SUBSTANCJI

RODZAJE ZANIECZYSZCZEŃ	2007	2008	2009
	emisja rzeczywista w kg/rok		
Benzen	158	128	90
Benzo (a) piren	446	430	420
Chlorek winylu	22340	24441	33125
Chrom ^a	95	138	78
Nikiel ^a	500	78	260
Cynk ^a	120	115	147
Czterochlorek węgla	42	38	33
Kadm ^a	4	1	6
Kobalt ^a	2	–	–
Mangan ^a	51	49	24
Ołów ^a	149	123	328
Amoniak	1767686	2303200	1935055
Rtęć ^a	8	5	17
Cyna	–	7	10

^a Metale ciężkie w przeliczeniu na masę pierwiastka.

TABL. 2 (37). **EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH WEDŁUG RODZAJÓW SUBSTANCJI (dok.)**

RODZAJE ZANIECZYSZCZEŃ	2007	2008	2009
	emisja rzeczywista w kg/rok		
Dwutlenek siarki ^a	28273	24238	22039
ze spalania paliw	27062	23593	21530
z procesów technologicznych	1211	645	509
Dwutlenek węgla ^a	7467569	6907293	6715258
Pyły ze spalania paliw	3673000	3462000	3117000
Pyły z przemysłu cementowo-wapiennego i materiałów ogniotrwałych	223000	207000	146000
Pyły krzemowe (powyżej 30 % wolnej krzemionki)	7000	5000	5000
Pyły nawozów sztucznych	503000	492000	588000
Pyły węglowo-grafitowe, sadze	28000	26000	21000
Pyły polimerów	238000	170000	135000
Pyły pozostałe	638000	826000	527000
Tlenki azotu (w przeliczeniu na NO ₂) ^a	14886	12806	12058
ze spalania paliw	10044	9612	9498
z procesów technologicznych	4842	3194	2560
Tlenek węgla ^a	16931	15685	13081
Węglowodory alifatyczne i ich pochodne ^b	517875	586219	744045
Węglowodory pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne ^b ..	191196	134907	96950
Aldehydy alifatyczne i ich pochodne	1571	1556	1386
Alkohole alifatyczne i ich pochodne	407420	175698	137528
Alkohole pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne	8786	–	–
Aminy i ich pochodne	61	230	171
Chlorowcopochodne węglowodorów i związki typu HCFC ..	21693	55397	3658
Etery i ich pochodne	300	318	185
Halony ^b	2	–	–
Ketony i ich pochodne	137715	43187	34335
Kwasy nieorganiczne, ich sole i bezwodniki.....	31699	55922	56261
Kwasy organiczne, ich związki i pochodne ^b	19691	22786	20004
Organiczne pochodne związków siarki	16689	23249	29102
Pierwiastki metaliczne i ich związki ^{bc}	414372	593003	322475
Pierwiastki niemetaliczne	3211	2579	2544

a W tonach/rok. **b** Z wyjątkiem wymienionych w innych pozycjach. **c** W przeliczeniu na masę pierwiastka występującego w związku.

TABL. 3 (38). **ZAKŁADY SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWE EMITUJĄCE ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA WEDŁUG WIELKOŚCI EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	zanieczyszczenia pyłowe			zanieczyszczenia gazowe ^a		
OGÓŁEM	71	67	61	89	84	79
o emisji zanieczyszczeń w tonach/rok:						
25 i mniej	33	36	35	11	8	6
26 – 100	27	20	15	3	4	3
101 – 500	9	8	9	6	5	6
501 – 1000	2	3	2	4	4	8
1001 – 2000	–	–	–	6	8	5
2001 – 5000	–	–	–	9	14	11
5001 – 10000	–	–	–	9	5	7
10001 – 20000	–	–	–	9	9	9
20001 – 50000	–	–	–	12	10	10
50001 i więcej	–	–	–	20	17	14

a Z dwutlenkiem węgla.

TABL. 4 (39). **ZANIECZYSZCZENIA ZATRZYMANE I ZNEUTRALIZOWANE W URZĄDZENIACH OCZYSZCZAJĄCYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Pyły w tonach	512786	518142	475023
w % zanieczyszczeń wytworzonych	99,0	99,0	99,1
Gazy w tonach	27768	35671	33842
w % zanieczyszczeń wytworzonych	29,2	37,6	39,6
Dwutlenek siarki w tonach	81	85	103
w % zanieczyszczeń wytworzonych	0,3	0,3	0,5
Tlenki azotu w tonach	272	2684	1419
w % zanieczyszczeń wytworzonych	1,8	17,3	10,5
Tlenek węgla w tonach	1035	941	1435
w % zanieczyszczeń wytworzonych	5,8	5,7	9,9
Węglowodory w tonach	3555	274	16275
w % zanieczyszczeń wytworzonych	87,8	39,0	97,4
Inne ^a w tonach	22825	31687	14610
w % zanieczyszczeń wytworzonych	77,3	84,3	78,2

a Głównie amoniak, dwusiarczek węgla, fluor, siarkowodór, związki chloroorganiczne.

TABL. 5 (40). EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH WEDŁUG POWIATÓW

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Zanieczyszczenia						zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych ¹		
	pyłowe		gazowe						
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym			dwutlenek azotu	pyłowych	gazowych ¹
				dwutlenek węglą	dwutlenek siarki	tlenki azotu			
w tonach									
WOJEWÓDZTWO .....a	5188	3462	6966372	6907293	24238	12806	99,0	37,6	
.....b	4539	3117	6766934	6715258	22039	12058	99,1	39,6	
Podregion bydgosko- toruński .....a	1203	1104	1729897	1715520	9130	3559	98,8	10,4	
.....b	1179	1099	1690282	1676705	8314	3621	98,7	10,7	
Powiaty:									
bydgoski .....a	265	254	97118	96006	434	181	84,0	19,8	
.....b	274	265	103220	102185	332	192	83,4	4,5	
toruński .....a	83	65	75423	74792	224	66	81,9	6,9	
.....b	59	47	83446	82815	248	74	80,5	4,8	
Miasta na prawach powiatu:									
Bydgoszcz .....a	586	551	1132284	1122320	6633	2758	99,2	9,5	
.....b	676	640	1132622	1122617	6435	2937	99,0	13,3	
Toruń .....a	269	234	425072	422402	1839	554	98,9	10,2	
.....b	170	147	370994	369088	1299	418	99,3	x	
Podregion grudziądzki a	814	203	511323	506898	1871	1435	98,9	6,1	
.....b	582	243	597020	592206	1982	1628	98,7	5,5	
Powiaty:									
brodnicki .....a	40	36	31750	31533	107	43	80,7	x	
.....b	34	32	34314	34099	103	45	83,7	x	
chełmiński .....a	–	–	417	412	–	–	100,0	x	
.....b	–	–	374	371	–	–	100,0	x	
golubsko-dobrzyński a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
grudziądzki .....a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
sępoleński .....a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
świecki .....a	649	61	318200	314921	1172	1173	99,1	3,3	
.....b	368	51	395173	391320	1440	1404	99,1	2,8	
tucholski .....a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
wąbrzeski .....a	1	1	9081	9048	1	13	88,9	82,1	
.....b	–	–	9515	9474	1	9	100,0	78,3	
Miasto na prawach powiatu:									
Grudziądz .....a	124	105	151875	150984	591	206	91,9	2,5	
.....b	180	160	157644	156942	438	170	93,0	2,6	
Podregion włocławski a	3171	2155	4725152	4684875	13237	7812	99,1	45,6	
.....b	2778	1775	4479632	4446347	11743	6809	99,2	49,0	
Powiaty:									
aleksandrowski .....a	29	29	9822	9736	31	15	35,6	x	
.....b	27	27	8690	8603	28	13	37,2	x	
inowrocławski .....a	1562	1362	2153197	2124787	11268	4012	99,1	35,0	
.....b	1430	1259	2200084	2176168	9830	3614	99,3	32,7	
lipnowski .....a	37	37	7199	7119	32	14	76,3	x	
.....b	24	24	6955	6885	23	14	50,0	50,0	
mogileński .....a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
nakielski .....a	171	167	60535	59985	211	89	90,9	x	
.....b	86	82	47078	46646	144	68	95,2	x	
radziejowski .....a	–	–	–	–	–	–	x	x	
.....b	–	–	–	–	–	–	x	x	
rypiński .....a	51	48	35271	34983	142	41	75,8	x	
.....b	27	24	36703	36481	143	35	87,4	x	
włocławski .....a	10	10	5711	4961	44	559	88,9	x	
.....b	3	3	2047	1415	25	536	40,0	x	
żniński .....a	180	65	1240298	1236046	610	2119	99,9	x	
.....b	133	56	1116293	1112989	457	1542	99,9	x	
Miasto na prawach powiatu:									
Włocławek .....a	1131	437	1213119	1207258	899	963	91,1	75,8	
.....b	1048	300	1061782	1057160	1093	987	91,5	81,4	

1 Bez dwutlenku węgla.

TABL. 6 (41). ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA W 2009 R.

A. OPADY PYŁÓW

MIASTO – REJON	Opady pyłu w g/m ² na rok		Opad metali w g/m ² na rok	
	średni	maksymalny – miejsce występowania	ołów	kadm
Bydgoszcz – Centralne rejony miasta	86,9	86,9 ul. Chodkiewicza	0,019	0,00000
Bydgoszcz – największe rejony mieszkaniowe (Wyżyny, Wzgórze Wolności, Szwederowo, Bartodzieje, Osiedle Leśne, Fordon, Osowa Góra	40,8	56,3 ul. Modrzewiowa	0,010	0,00002
Bydgoszcz – pozostałe północne rejony mieszkaniowe	37,1	39,4 ul. Grunwaldzka	0,010	0,00000
Bydgoszcz – pozostałe południowe rejony mieszkaniowe	53,5	69,0 ul. Nasypowa	0,010	0,00003
Bydgoszcz – tereny przemysłowo-składowe w różnych częściach miasta (Sierniczek, Wschód, Zimne Wody, Brdujście, Wypaleniska)	49,8	49,8 Wypaleniska	–	–
Inowrocław – centralne rejony miasta	55,8	74,1 ul. Os.Toruńskie	0,010	0,00009
Inowrocław – tereny przemysłowe – składowe	88,8	88,8 ul. Poznańska-Mątwy	0,021	0,00004
Toruń – centralne rejony miasta	95,1	115,7 Plac 18-stycznia	0,006	0,00010
Toruń – tereny przemysłowo-składowe	85,8	144,9 skrzyżowanie ul. Polna-Chrobrego	0,005	0,00010
Tereny – duże dzielnice mieszkaniowe	96,6	159,4 ul. Przybyszewskiego	0,006	0,00010
Toruń – południowe rejony miasta	90,4	93,0 ul. Łódzka	0,006	0,00024
Grudziądz – centralne rejony miasta	77,2	82,2 ul. Sienkiewicza	0,0002	0,00002
Grudziądz – południowe rejony miasta	101,7	101,7 ul. Chełmińska	0,0002	0,00002
Grudziądz – północne rejony miasta	177,8	177,8 ul. Kruszelnickiego	0,0002	0,00002
Grudziądz – wschodnie rejony miasta	122,4	130,1 ul. Parkowa	0,002	0,00002
Barcin	72,5	–	0,006	0,00000
Czerniewice	46,6	–	0,003	0,00001
Dobrzejewice	40,1	–	0,004	0,00001
Gniewkowo	129,7	–	–	–
Grębocin	71,9	–	0,007	0,00002
Janikowo	55,0	–	0,008	0,00000
Janowiec Wielkopolski	59,9	–	0,008	0,00005
Kamień Krajeński	46,7	–	0,007	0,00009

TABL. 6 (41). ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA W 2009 R. (cd.)

A. OPADY PYŁÓW (dok.)

MIASTO – REJON	Opady pyłu w g/m ² na rok		Opad metali w g/m ² na rok	
	średni	maksymalny – miejsce występowania	ołów	kadm
Kcynia	36,4	–	0,006	0,00005
Koronowo	51,6	–	0,012	0,00009
Krobia	84,9	–	0,004	0,00000
Kruszwica	79,6	–	–	–
Łabiszyn	58,3	–	0,009	0,00006
Łysomice	70,9	–	0,004	0,00000
Mała Nieszawka	82,9	–	0,005	0,00001
Mała Zławieś Wielka	48,7	–	0,003	0,00000
Mrocza	73,3	–	0,014	0,00003
Nakło	61,0	81,9 ul. Nowa	0,009	0,00017
Nowe	65,2	–	0,009	0,00008
Pakość	124,5	–	0,011	0,00004
Popowo Toruńskie	47,7	–	0,004	0,00001
Piwnice	77,9	–	0,005	0,00002
Sępólno Krajeńskie	107,2	–	0,011	0,00007
Solec Kujawski	50,7	53,1 Pl. Kościuszki	0,009	0,00001
Strzelno	61,7	–	0,009	0,00000
Szubin	38,7	–	0,006	0,00000
Świecie	50,1	63,8 ul. Wojska Polskiego	0,029	0,00000
Tuchola	61,2	–	0,006	0,00010
Żnin	67,6	67,7 ul. 700-lecia	0,009	0,00006
Rejon KCW „Kujawy-Lafarge”	58,7	64,5 Sadłogoszcz	0,008	0,00000
REJONY REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE				
Pieczyska	41,5	–	0,008	0,00019
Przyjezierze	45,9	–	–	–
Tuchola-Rudzki Most	40,5	–	0,010	0,00019
Borówno	52,3	–	–	–
Tleń	29,3	–	–	–
OBSZARY OCHRONY UZDROWISKOWEJ				
Inowrocław – część zdrojowa	91,0	106,6 ul. Rąbińska-Boczna	0,012	0,00003

TABL. 6 (41). **ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA W 2009 R. (cd.)**
B. STĘŻENIA ZANIECZYSZCZEŃ PODSTAWOWYCH

MIASTO – REJON	Pył zawieszony w $\mu\text{g}/\text{m}^3$		Dwutlenek siarki w $\mu\text{g}/\text{m}^3$		Dwutlenek azotu w $\mu\text{g}/\text{m}^3$
	S_a^1	$S_{24\text{max}}^2$	S_a^1	$S_{24\text{max}}^2$	S_a^1
Bydgoszcz – Wzgórze Wolności (ul. Ujejskiego)	16,5	65	1,4	18	19,9
Bydgoszcz – Wilczak (ul. W Pola)	32,7	121	0,5	3	17,6
Bydgoszcz – Bartodzieje (ul. Morska)	7,0	54	0,4	5	19,6
Bydgoszcz – Fordon (ul. Kaliskiego)	6,0	42	0,5	14	14,2
Bydgoszcz – Kapuściska (ul. Wojska Polskiego)	5,6	35	1,1	17	14,2
Toruń – Stare Miasto (ul. Kopernika)	8,2	49	2,1	29	16,3
Toruń – Przedmieście Bydgoskie (ul. Gagarina)	6,7	42	1,9	29	16,3
Toruń – Os. Rubinkowo (ul. Konstytucji 3 Maja)	6,6	26	2,3	38	19,0
Toruń – Podgórz (ul. Poznańska)	9,0	45	2,4	40	22,1
Włocławek – Śródmieście (ul. Kilińskiego)	21,6	86	5,1	68	26,1
Włocławek – dzielnica Południe (ul. Łady)	24,3	133	2,0	27	15,7
Włocławek – dzielnica Wschód (ul. Płocka)	20,2	96	3,3	44	12,9
Grudziądz – Śródmieście (ul. Kosynierów Gd.)	15,5	42	1,4	4	16,5
Grudziądz – część północna (ul. Ikara)	5,9	38	1,2	22	12,3
Brodnica ul. Żwirki i Wigury	14,3	59	3,5	33	19,9
Chełmno ul. Łunawska	12,1	140	1,4	4	15,9
Inowrocław – Śródmieście (Pl. Klasztorny)	3,3	12	2,2	23	19,8
Inowrocław – Rąbin (ul. Kleeberga)	1,9	6	1,2	6	17,1
Mogilno ul. Kościuszki	7,5	35	2,1	15	21,6
Nakło ul. P. Skargi	29,6	114	2,9	26	18,7
Świecie ul. Sądowa	16,8	66	2,3	9	17,5
Tuchola ul. Piastowska	4,6	28	0,5	6	12,7
Żnin ul. Browarowa	8,3	38	3,1	28	22,9
OBSZARY OCHRONY UZDROWISKOWEJ					
Inowrocław – Uzdrowisko	20,7	93	–	8	16,5
Wieniec Zdrój	11,6	93	–	19	9,2
Ciechocinek ³	–	–	–	–	–

1 S_a – stężenie średnioroczne. 2 $S_{24\text{max}}$ maksymalne stężenie średniodobowe. 3 Stacja obsługiwana przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

TABL. 6 (41). ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA W 2009 R. (dok.)

C. STĘŻENIA INNYCH ZANIECZYSZCZEŃ

MIASTO – REJON	Substancja	Stężenia w $\mu\text{g}/\text{m}^3$	
		S_a^a	$S_{24\text{max}}^b$
Bydgoszcz – Wzgórze Wolności (ul. Ujejskiego)	benzen	2,2	–
	benzo (a) piren	0,002	0,016
	chrom	0,0031	–
	cynk	–	–
	kadm	0,0010	–
	mangan	–	–
	miedź	–	–
	fluor	0,9	6
	benzen	2,0	–
Bydgoszcz – Bartodzieje (ul. Morska)	formaldehyd	3,7	12
	benzen	3,4	–
Bydgoszcz – Fordon (ul. Kaliskiego)	formaldehyd	3,5	12
	benzen	14,2	–
Bydgoszcz – Kapuściska (ul. Wojska Polskiego)	formaldehyd	2,9	11
	chlór	1,3	8
	chlorowodór	2,9	15
	ksylen	4,5	24
	toluen	5,4	25
	benzen	6,1	–
Włocławek – Śródmieście (ul. Kilińskiego)	formaldehyd	7,0	18
	amoniak	3,5	20
	benzen	3,9	–
Włocławek – dzielnica Południe (ul. Łady)	formaldehyd	5,0	16
	amoniak	5,0	26
	formaldehyd	4,9	13
Włocławek – dzielnica Wschód (ul. Płocka)	amoniak	5,0	36
	benzen	3,6	–
Wieniec Zdrój	formaldehyd	4,4	14
	benzen	2,9	–
Toruń – Stare Miasto (ul. Kopernika)	benzen	4,5	–
Toruń – Przedmieście Bydgoskie (ul. Gagarina)	benzen	3,7	–
Inowrocław – Uzdrowisko (ul. Solankowa)	fluor	0,4	2
	benzo (a) piren	0,002	0,011
	chrom	0,0003	–
	cynk	–	–
	kadm	0,0007	–
	mangan	–	–
	miedź	–	–
	benzen	4,0	–
	fluor	0,5	2
	benzen	5,4	–
Grudziądz – Śródmieście (ul. Kosynierów Gdańskich)	benzen	2,9	–
Grudziądz (ul. Ikara)	benzen	4,5	–
Chełmno (ul. Łunawska)	benzen	3,4	–
Brodnica (ul. Żwirki i Wigury)	benzen	6,7	–
Mogilno (ul. Kościuszki)	benzen	5,5	–
Nakło (ul. P. Skargi)	benzen	4,1	–
Świecie (ul. Sądowa)	benzen	2,7	–
Tuchola (ul. Piastowska)	benzen	5,0	–
Żnin (ul. Browarowa)	benzen	–	–

a S_a – stężenie średnioroczne. **b** $S_{24\text{max}}$ – maksymalne stężenie średniodobowe.

Źródło: dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy.

TABL. 7 (42). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Cyklony	Multicyklony	Filtry tkaninowe	Elektrofiltry	Urządzenia mokre
OGÓŁEM	2007	303	58	248	25	118
	2008	289	45	266	25	118
	2009	291	52	292	26	122
Skuteczność:						
niska	2007	4	5	8	–	47
	2008	3	3	12	–	47
	2009	4	3	12	–	47
średnia	2007	81	25	122	11	20
	2008	73	25	117	8	20
	2009	71	29	127	8	20
wysoka	2007	218	28	118	14	51
	2008	213	17	137	17	51
	2009	216	20	153	18	55

TABL. 8 (43). **EMITORY NA TERENIE ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Liczba emitorów	1819	1872	1833
o wysokości: do 50 m	1755	1809	1764
51 – 99	48	49	54
od 100 m	16	14	15
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:			
pyłowych z emitorów o wysokości:			
do 50 m	1,3	1,0	0,9
51 – 99	1,9	2,4	2,3
od 100 m	2,0	1,7	1,3
gazowych z emitorów o wysokości:			
do 50 m	1071,7	778,0	759,5
51 – 99	2046,2	2975,4	2643,3
od 100 m	4416,4	3212,3	3363,5

IV. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU. LASY

TABL. 1 (44). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009		
	w ha			w % powierzchni ogólnej województwa	na 1 mieszkańca w m ²
OGÓŁEM ^a	581615,6	574957,8	561923,9	31,3	2716
Rezerwy przyrody ^b	17788,6	17788,6	9493,2	0,5	46
Parki krajobrazowe ^{bc}	215043,0	215461,9	215461,9	12,0	1041
Obszary chronionego krajobrazu ^c	333732,4	333690,4	329310,3	18,3	1592
Stanowiska dokumentacyjne	93,5	93,5	93,6	0,0	0
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	7483,0	2363,1	2371,6	0,1	11
Użytki ekologiczne	7475,1	5560,3	5193,3	0,3	25

a Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin. **b** Bez otuliny. **c** Bez powierzchni rezerwatów i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

TABL. 2 (45). **OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU**^a
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Liczba obiektów ogółem	45	45	32
Powierzchnia ogółem w ha	338506,2	338506,2	334124,2
w % powierzchni ogólnej ^b	18,8	18,8	18,6
w tym według kategorii gruntów:			
lasy	183734,3	183734,3	181242,0
użytki rolne	142781,0	142781,0	140281,7
wody	11588,9	11588,9	11391,9
z ogółem rezerwy przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody	4773,8	4815,8	4813,9

a Wprowadzone rozporządzeniem wojewody i uchwałą rady gminy. **b** Wskaźniki obliczono uwzględniając powierzchnię rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

TABL. 3 (46). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Obiekty	Powierzchnia w hektarach			
		ogółem	z ogółem		
			pod ochroną ściśłą	lasy	
OGÓŁEM					
2007	93	17478,1	159,5	5381,5	
2008	95	17788,6	159,5	5381,5	
2009	94	9493,2	109,4	5685,9	
Faunistyczne	8	3081,5	–	207,2	
Krajobrazowe	6	2574,7	–	2380,2	
Leśne	47	2125,2	56,4	1870,5	
Torfowiskowe	18	1214,0	53,0	988,6	
Florystyczne	10	117,8	–	80,3	
Wodne	2	118,5	–	3,4	
Przyrody nieożywionej	1	225,1	–	145,4	
Stepowe	1	34,5	–	10,3	
Słonoroślowe	1	1,9	–	–	

TABL. 4 (47). **POMNIKI PRZYRODY^a**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
OGÓŁEM	2188	2192	2478
Pojedyncze drzewa	1327	1328	1888
Grupy drzew	672	675	415
Głazy narzutowe	87	87	76
Aleje	67	67	56
Skalki, grotty, jaskinie i inne	35	35	43

^a Wprowadzone rozporządzeniem wojewody i uchwałą rady gminy.

TABL. 5 (48) **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.**

Stan w dniu 31 XII

POWIATY	Powierzchnia							Liczba pomników przyrody
	ogółem w ha	w % powierzchni ogółem	rezerwy przyrody	parki krajobrazowe ^a	obszary chronionego krajobrazu ^a	użytki ekologiczne	pozostałe formy	
WOJEWÓDZTWO	561923,9	31,3	9493,2	215461,9	329310,3	5193,3	2465,2	2478
Podregion bydgosko-toruński	107207,5	36,8	600,8	9214,5	96200,3	1188,2	3,7	411
Powiaty:								
bydgoski	57294,3	41,1	429,2	7728,5	48373,1	763,5	–	198
toruński	43116,8	35,0	127,1	–	42564,7	421,3	3,7	84
Miasta na prawach powiatu:								
Bydgoszcz	6089,0	34,6	–	1486,0	4600,0	3,0	–	83
Toruń	707,4	6,1	44,5	–	662,5	0,4	–	46
Podregion grudziądzki	343384,2	50,4	5088,2	180266,9	153329,9	3038,1	1661,1	1208
Powiaty:								
brodnicki	57351,0	55,1	671,9	25615,3	30776,7	287,1	–	72
chełmiński	20900,4	39,7	103,5	20608,7	149,5	38,7	–	137
golubsko-dobrzyński	26447,3	43,2	180,9	–	26046,0	220,4	–	56
grudziądzki	24296,0	33,4	843,2	1613,3	21500,6	240,6	98,3	192
sępoleński	61515,6	77,8	92,8	59489,1	812,8	486,3	634,6	109
świecki	70977,4	48,1	538,8	41207,3	27808,6	685,4	737,3	342
tucholski	69223,2	64,4	2588,4	31733,2	33846,7	864,0	190,3	240
wąbrzeski	11383,3	22,7	68,7	–	11099,0	215,6	–	36
Miasto na prawach powiatu								
Grudziądz	1290,0	22,3	–	–	1290,0	–	–	24
Podregion włocławski	111332,2	13,5	3804,2	25980,5	79780,1	967,0	800,4	859
Powiaty:								
aleksandrowski	9723,9	20,5	86,5	–	9620,1	13,0	4,3	25
inowrocławski	7345,8	6,0	1194,0	0,1	6010,0	141,7	–	152
lipnowski	27592,0	27,2	209,0	–	26603,0	–	780,0	27
mogileński	8127,4	12,0	762,6	–	7286,1	78,7	–	88
nakielski	8390,7	7,5	362,8	4736,1	3050,4	241,4	–	265
radziejowski	6041,2	9,9	–	47,7	5985,0	–	8,5	17
rypiński	9021,9	15,4	48,7	–	8966,5	6,7	–	74
włocławski	24656,4	16,7	994,7	21196,6	2052,0	413,1	–	39
żniński	10370,4	10,5	94,7	–	10207,0	61,1	7,6	170
Miasto na prawach powiatu								
Włocławek	62,5	0,7	51,2	–	–	11,3	–	2

^a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

TABL. 6 (49). **PARKI KRAJOBRAZOWE**

Stan w dniu 31 XII

PARK KRAJOBRAZOWY	Powierzchnia ^a					strefy ochronnej	
	parku krajobrazowego						
	ogółem	w tym			z ogółem rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody		
		lasy	użytki rolne	wody			
w hektarach							
OGÓŁEM	2007	232762,8	92103,4	117632,5	12423,3	17719,8	20568,0
	2008	232762,8	92103,4	117632,5	12423,3	17300,9	20568,0
	2009	232762,8	92103,4	117632,5	12423,3	17300,9	20568,0
Górznieńsko-Lidzbarski ^b		13901,5	7927,0	4967,0	607,0	330,5	–
Brodnicki ^b		12349,0	7072,1	2880,2	1653,6	304,8	–
Gostynińsko-Włocławski ^b		22200,0	12310,0	7800,0	875,0	1003,4	3900,0
Tucholski ^b		25660,0	22240,0	2010,1	617,4	2688,7	12059,0
Nadgoplański		9982,7	613,4	7019,6	2349,7	9934,9	–
Wdecki		19177,1	13347,0	5212,0	618,0	1377,0	4609,0
Krajeński		73850,0	19223,0	49373,0	2604,0	1325,4	–
Zespół Parków Krajobra- zowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego		55642,5	9370,9	38370,6	3098,6	336,2	–

a Łącznie z rezerwatami i pozostałymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków krajobrazowych.
b Powierzchnia parków w granicach województwa.

TABL. 7 (50). **OBSZARY „NATURA 2000” – OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (OSO) I SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK (SOO)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektarach		
Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)	48806	157619	157619
Bagienna Dolina Drwęcy	3366	3366	3366
Błota Rakutowskie	4438	4438	4438
Bory Tucholskie	x	108970	108970
Dolina Dolnej Wisły	22720	22688	22688
Dolina Środkowej Noteci i Kanalu Bydgoskiego	11492	11457	11457
Ostoja Nadgoplańska	6624	6534	6534
Żwirownia Skoki	166	166	166
Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)	51664	51524	82690
Błota Kłócieńskie	x	x	3899
Ciechocinek	13	13	13
Cyprianka	109	109	109
Cytadela Grudziądz	223	223	223
Dolina Brdy i Stażki w Borach Tucholskich	3948	3948	3948
Dolina Drwęcy	2507	2508	2903
Dolina Łobzonki	x	x	3134

TABL. 7 (50). **OBSZARY „NATURA 2000” – OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (OSO) I SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK (SOO) (dok.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w hektarach		
Specjalne obszary ochrony siedlisk (dok.)			
Dolina Noteci	11880	11846	11846
Dolina Osy	x	x	2184
Dolna Wisła	54	25	25
Dybowska Dolina Wisły	1392	1392	1392
Forty w Toruniu	13	13	13
Jezioro Gopło	10266	10176	10176
Kościół w Śliwicach	x	x	0
Krzewiny	232	233	233
Lisi Kąt	x	x	1061
Łąki Trzęślicowe w Foluszu	x	x	2131
Mszar Płociczno	x	x	182
Nieszawska Dolina Wisły	3892	3892	3892
Ostoja Barcińsko-Gąsawska	x	x	3456
Ostoja Brodnicka	x	x	3052
Ostoja Lidzbarska	1992	1999	3313
Pojezierze Gnieźnieńskie	3228	3235	4189
Równina Szubińsko-Łabiszyńska	x	x	2816
Sandr Wdy	4718	4716	4716
Słone Łąki w Dolinie Zgłowiączki	x	x	152
Solecka Dolina Wisły	7030	7030	7030
Solniska Szubińskie	x	x	362
Stary Zagaj	x	x	307
Torfowisko Linie	5	5	5
Torfowisko Mieleńskie	146	146	146
Włocławska Dolina Wisły	x	x	4764
Zamek Świecie	16	16	16
Zbocza Płutowskie	x	x	1002

TABL. 8 (51). **TERENY ZIELENI OGÓLNODESTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ W MIASTACH I NA WSI**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Parki spacerowo-wypoczynkowe:			
obiekty	116	115	118
powierzchnia w ha	1537,3	1534,2	1543,2
przeciętna powierzchnia 1 obiektu w ha	13,3	13,3	13,1
Zieleńce:			
obiekty	645	622	654
powierzchnia w ha	530,8	529,6	536,6
przeciętna powierzchnia 1 obiektu	0,8	0,9	0,8
Zieleń uliczna	588,0	590,2	632,0
Tereny zieleni osiedlowej	1507,8	1233,5	1421,8
Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w ha	3575,9	3297,3	3501,6
w % powierzchni ogólnej	0,2	0,2	0,2
na 1 mieszkańca w m ²	17,3	15,9	16,9

TABL. 8 (51). TERENY ZIELENI OGÓLNODESTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ W MIASTACH I NA WSI (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Żywoploty w tys. m bieżących	326,2	330,6	359,0
Nasadzenia w tys. sztuk:			
drzew	23,6	27,1	11,6
krzewów	77,4	132,3	97,4
Ubytki w tys. sztuk:			
drzew	14,9	12,2	12,1
krzewów	26,4	18,1	15,4
Lasy gminne ^a (mienie komunalne) w ha	3536,6	3532,8	3551,8

^a Bez gruntów związanych z gospodarką leśną.

TABL. 9 (52). TERENY ZIELENI OGÓLNODESTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ W MIASTACH I NA WSI WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Parki spacerowo- wypoczynkowe		Zieleńce		Tereny zieleni osiedlowej	Zieleń uliczna	Żywoploty w metrach bieżących	Lasy gminne (mienie komunalne) w ha
	obiekty	w ha	obiekty	w ha				
WOJEWÓDZTWO ..... a	115	1534,2	622	529,6	1233,5	590,2	330630	3532,8
..... b	118	1543,2	654	536,6	1421,8	632,0	358974	3551,8
Podregion bydgosko- toruński ..... a	39	974,2	161	141,2	579,5	360,5	192750	875,3
..... b	39	974,2	177	143,9	691,6	406,5	207819	875,3
Powiaty:								
bydgoski ..... a	2	28,3	37	17,0	19,0	10,4	2783	167,5
..... b	2	28,3	38	17,6	24,4	10,6	3862	167,5
toruński ..... a	2	9,1	8	4,6	10,7	1,4	5267	79,3
..... b	2	9,1	23	6,7	18,2	1,7	6122	79,3
Miasta na prawach powiatu:								
Bydgoszcz ..... a	31	879,4	85	71,6	341,5	257,5	95446	157,1
..... b	31	879,4	85	71,6	417,3	287,0	102832	157,1
Toruń ..... a	4	57,4	31	48,0	208,3	91,2	89254	471,4
..... b	4	57,4	31	48,0	231,7	107,2	95003	471,4
Podregion grudziądzki a	26	219,9	261	248,8	231,8	63,7	51464	1647,6
..... b	26	219,9	266	251,4	252,5	43,9	55078	1654,8
Powiaty:								
brodnicki ..... a	2	13,1	74	18,0	12,6	4,3	6709	293,7
..... b	2	13,1	74	18,0	15,5	4,3	7028	293,7
chełmiński ..... a	4	85,8	14	20,3	6,3	4,0	3812	63,4
..... b	4	85,8	14	20,3	7,9	4,0	3117	63,5
golubsko-dobrzyński a	3	8,4	17	11,5	18,7	1,4	3132	23,0
..... b	3	8,4	17	11,5	18,7	1,4	3040	32,1
grudziądzki ..... a	3	18,2	1	0,4	2,1	0,4	916	22,9
..... b	3	18,2	1	0,3	10,5	0,4	1837	22,9
sępoleński ..... a	2	12,5	14	12,4	39,8	5,5	6238	119,7
..... b	2	12,5	14	12,4	31,9	5,5	6163	119,7
świecki ..... a	4	15,1	42	31,4	54,5	10,3	5827	49,4
..... b	4	15,1	42	31,4	59,1	10,3	5072	48,7
tucholski ..... a	1	2,5	18	6,6	4,8	15,8	2015	153,8
..... b	1	2,5	18	6,6	6,5	15,8	3660	152,5
wąbrzeski ..... a	2	6,0	7	7,2	5,9	22,0	2573	61,6
..... b	2	6,0	7	7,2	8,4	2,2	2913	61,6
Miasto na prawach powiatu								
Grudziądz ..... a	5	58,3	74	141,0	87,1	0,0	20242	860,1
..... b	5	58,3	79	143,7	94,0	0,0	22248	860,1

TABL. 9 (52). TERENY ZIELENI OGÓLNODESTĘPNEJ I OSIEDLWEJ W MIASTACH I NA WSI WEDŁUG POWIATÓW (dok.)

Stan w dniu 31 XII

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Parki spacerowo- wypoczynkowe		Zieleńce		Tereny zieleni osiedlowej	Zieleń uliczna	Żywoploty w metrach bieżących	Lasy gminne (mienie ko- munalne) w ha	
	obiekty	w ha	obiekty	w ha					
Podregion wrocławski	a	50	340,1	200	139,6	422,2	166,0	86416	1009,9
	b	53	349,1	211	141,3	477,7	181,6	96077	1021,7
Powiaty:									
aleksandrowski	a	8	81,9	22	14,8	17,0	9,5	4291	43,7
	b	8	81,9	22	14,8	19,1	9,5	4646	43,7
inowrocławski	a	12	95,6	60	49,3	121,8	45,2	37214	106,0
	b	13	98,5	60	49,3	137,6	45,2	41692	115,6
lipnowski	a	5	50,9	11	5,6	3,7	5,9	920	46,6
	b	5	50,9	11	5,6	6,3	5,9	978	44,8
mogileński	a	1	7,5	5	1,8	12,4	0,4	3776	102,4
	b	1	7,5	5	1,8	14,8	0,4	4126	102,4
nakielski	a	3	13,4	14	11,1	39,3	16,4	10270	201,8
	b	5	17,7	25	11,9	58,1	31,8	11718	196,7
radziejowski	a	7	23,6	5	5,7	4,8	2,3	150	18,6
	b	7	23,6	5	5,7	1,8	2,5	469	18,6
rypiński	a	3	15,1	11	5,0	27,7	1,5	1748	32,0
	b	3	15,1	11	5,0	29,1	1,5	2273	32,0
wrocławski	a	4	12,0	22	11,1	9,7	1,9	748	31,7
	b	4	12,0	22	11,1	15,6	1,9	1673	31,7
żniński	a	5	23,4	23	12,3	75,1	24,6	9968	237,1
	b	5	23,4	23	12,3	83,1	24,6	10510	237,7
Miasto na prawach powiatu:									
Wrocławek	a	2	16,7	27	22,9	110,7	58,3	17331	190,0
	b	2	18,5	27	23,8	112,2	58,3	17992	198,5

TABL. 10 (53). TERENY ZIELENI OGÓLNODESTĘPNEJ I OSIEDLWEJ W MIASTACH WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

POWIATY	Parki spacerowo- wypoczynkowe		Zieleńce		Tereny zieleni osiedlowej	Zieleń uliczna	Żywoploty w metrach bieżących	Lasy gminne (mienie ko- munalne) w ha	
	obiekty	w ha	obiekty	w ha					
WOJEWÓDZTWO	2008	92	1429,5	539	478,3	1206,0	585,0	326059	2123,5
	2009	93	1433,6	556	483,2	1326,4	612,0	346261	2138,7
Podregion bydgosko- toruński		39	974,2	141	130,3	671,2	404,3	203866	702,5
Powiaty:									
bydgoski		2	28,3	19	8,0	15,7	9,0	1658	74,0
toruński		2	9,1	6	2,7	6,5	1,1	4373	
Miasta na prawach powiatu:									
Bydgoszcz		31	879,4	85	71,6	417,3	287,0	102832	157,1
Toruń		4	57,4	31	48,0	231,7	107,2	95003	471,4

TABL. 10 (53). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ W MIASTACH WEDŁUG POWIATÓW (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

POWIATY	Parki spacerowo-wypoczynkowe		Zieleńce		Tereny zieleni osiedlowej	Zieleń uliczna	Żywyploty w metrach bieżących	Lasy gminne (mienie komunalne) w ha
	obiekty	w ha	obiekty	w ha				
Podregion grudziądzki	22	202,9	243	234,1	228,9	42,4	51721	1146,1
Powiaty:								
brodnicki	2	13,1	73	17,0	15,3	4,3	6478	112,8
chełmiński	3	80,3	11	18,3	6,4	4,0	2970	22,0
golubsko-dobrzyński	1	2,0	17	11,5	18,7	1,4	3040	4,0
grudziądzki	3	18,2	1	0,3	3,4	0,4	860	
sępoleński	2	12,5	14	12,4	27,5	5,5	5940	93,2
świecki	3	10,0	23	17,1	50,3	9,8	4958	0,6
tucholski	1	2,5	18	6,6	4,9	14,8	2314	50,1
wąbrzeski	2	6,0	7	7,2	8,4	2,2	2913	3,3
Miasto na prawach powiatu								
Grudziądz	5	58,3	79	143,7	94,0	0,0	22248	860,1
Podregion włocławski	32	257	172	119	426	165	90674	290,1
Powiaty:								
aleksandrowski	4	68,9	13	6,9	17,8	8,2	4584	16,4
inowrocławski	10	87,3	58	47,8	116,8	45,2	39552	11,2
lipnowski	4	31,5	8	4,3	5,4	5,9	978	18,6
mogileński	1	7,5	5	1,8	13,8	0,4	4026	5,0
nakielski	2	8,5	23	10,0	50,4	16,8	11109	8,1
radziejowski	1	2,6	2	1,7	1,7	2,5	419	18,0
rypiński	1	4,0	7	3,0	24,0	1,5	1593	6,2
włocławski	2	4,3	14	7,4	10,5	1,9	748	6,1
żniński	5	23,4	15	12,1	73,7	24,6	9673	2,0
Miasto na prawach powiatu								
Włocławek	2	18,5	27	23,8	112,2	58,3	17992	198,5

TABL. 11 (54). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH W 2009 R.**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Lasy			Grunty związane z gospodarką leśną
		razem	zalesione	niezalesione	
OGÓŁEM w ha	428586	418731	409988	8743	9855
Sektor publiczny	381920	372065	364440	7625	9855
własność Skarbu Państwa	378340	368513	360998	7515	9827
w tym w zarządzie Lasów Państwowych	376590	366769	359369	7400	9821
własność gmin	3579	3552	3443	109	28
Sektor prywatny	46666	46666	45547	1119	–
Lesistość w %	23,3	x	x	x	x

TABL. 12 (55). **LASY PRYWATNE**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w liczbach bezwzględnych		
Powierzchnia lasów prywatnych w ha	45736	46068	46666
w tym: osób fizycznych	43723	44124	44555
wspólnot gruntowych	565	562	562
Odnowienia i zalesienia w ha	834	279	210
w tym zalesienia ^a	749	222	165
Pozyskanie drewna (grubizny) w m ³	33430	35052	33229

^a Użytków rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i mierników określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

TABL. 13 (56). **LASY OCHRONNE W ZARZĄDZIE LASÓW PAŃSTWOWYCH**

Stan w dniu 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w ha		
OGÓŁEM	175090	178008	178008
Glebochronne	40732	44180	44180
Wodochronne	51539	51041	51041
Uzdrowiskowe	1084	1041	1041
Uszkodzone przez przemysł	10071	10071	10071
Podmiejskie	66315	66335	66335
Obronne	629	629	629
Ostoje zwierząt	2037	2036	2036
Na stałych powierzchniach badawczych	1664	1664	1664
Cenne przyrodniczo	591	583	583
Nasienne	428	428	428

Źródło: opracowanie Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

TABL. 14 (57). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA^a (GRUBIZNY) Z ZADRZEWIŃ**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Powierzchnia produkcyjna szkótek w ha (stan w dniu 31 XII)	31	6	3
Sadzenie w szt:			
drzew	133986	136984	181804
krzewów	58744	69276	114500
Pozyskanie drewna z zadrzewień w m ³ :			
grubizna	39940	54515	59049
w tym grubizna liściasta	35991	48467	53868
drewno wielkowieńcowe	13007	17246	19309
w tym drewno liściaste	10836	15019	17059

^a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny) z lasów.

TABL. 15 (58). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE W 2009 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Lasy publiczne			Lasy prywatne
		razem	Skarbu Państwa	własność gmin	
	w hektarach				
Powierzchnia produkcyjna szkólek leśnych w arach (stan w dniu 31 XII)	17088	17088	17088	–	–
Odnowienia i zalesienia	2514	2304	2293	12	210
sztuczne	2488	2279	2270	10	209
zrębów ^a	2165	2131	2123	9	34
halizn i płazowin	85	75	75	0	10
użytków rolnych ^b i nieużytków	237	73	72	1	165
naturalne	26	25	23	2	1
Poprawki i uzupełnienia	541	471	458	13	70
Pielęgnowanie lasu	14604	13535	13448	87	1069
w tym:					
upraw ^c	10513	9444	9381	63	1069
czyszczenia późne	4023	4023	4023	–	–
wprowadzanie podszytów	34	34	34	–	–
Powierzchnia objęta trzebieżami	28308	26426	26249	177	1882
Dolesienia luk i przerzedzeń	60	60	60	–	–
Wprowadzenie II piętra	259	259	259	–	–
Melioracje	2903	2903	2903	–	–

a Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. **b** Nieprzydatnych do produkcji rolnej, określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. **c** Pielęgnowanie gleby i oczyszczenia wczesne.

TABL. 16 (59). **POWIERZCHNIA LASÓW WEDŁUG SKŁADU GATUNKOWEGO DRZEWOSTANÓW W 2009 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	W ha	W % ogółem
OGÓŁEM	418026	100,0
Sosna	335166	80,1
Świerk	3750	0,9
Pozostałe iglaste	4105	1,0
Dąb	26727	6,4
Buk	3122	0,7
Grab	1384	0,3
Brzoza	24093	5,8
Olcha	15278	3,7
Topola	405	0,1
Osika	805	0,2
Pozostałe liściaste	3191	0,8

Źródło: dane Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

TABL. 17 (60). POZYSKANIE DREWNA

WYSZCZEGÓLNIENIE a – 2008 r. b – 2009 r.	Ogółem	Grubizna			Drewno małowymiarowe iglaste i liściaste		
		razem	iglasta	liściasta	do przerobu przemysto- wego	drobnica opałowa	
		w m ³					
OGÓŁEM	a	1698698 ^a	1578714	1287822	290891	12764	107211
	b	1728877^a	1595329	1306672	288657	11298	122243
Lasy publiczne	a	1663646	1543662	1258063	285598	12764	107211
	b	1695648	1562100	1281222	280878	11298	122243
własność Skarbu Państwa	a	1658401	1538417	1253630	284786	12764	107211
	b	1691483	1557935	1278500	279435	11298	122243
w tym w zarządzie Lasów Państwowych	a	1656681	1536731	1252389	284341	12764	107177
	b	1689454	1556063	1277347	278716	11298	122086
własność gmin	a	5245	5245	4433	812	–	–
	b	4165	4165	2722	1443	–	–
Lasy prywatne	a	35052	35052	29759	5293	–	–
	b	33229	33229	25450	7779	–	–

a W tym karpina opałowa stanowi w 2008 r. – 7 m³, w 2009 r. – 8 m³.

TABL. 18 (61). RODZINNE OGRODY DZIAŁKOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Ogrody obiekty	419	419	417
Powierzchnia w ha	2919,2	2913,2	2912,5
Działki obiekty	58893	58844	58811
Powierzchnia w ha	2198,5	2192,3	2183,0

Źródło: dane Polskiego Związku Działkowców.

V. ODPADY

TABL. 1 (62). **ODPADY PRZEMYSŁOWE UCIAŻLIWE DLA ŚRODOWISKA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Odpady nagromadzone na składowiskach własnych^a w tys. t	20238,4	18933,3	18991,8
w tym: odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, rybołówstwa, leśnictwa oraz przetwórstwa żywności	34,4	42,7	23,6
odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej	14308,8	12820,3	12834,0
odpady z procesów termicznych	5570,8	5869,8	5967,1
odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej	137,5	15,8	15,6
odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	87,1	86,0	67,6
Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t	2584,4	2237,7	2063,4
poddane odzyskowi	2118,3	1950,8	1785,3
unieszkodliwione	275,5	244,3	212,6
w tym składowane ^b	200,7	172,6	143,8
magazynowane czasowo	190,6	42,6	65,5
Tereny składowania odpadów w ha:			
niezrekultywowane ^a	280,9	259,7	258,4
zrekultywowane (w ciągu roku)	17,7	12,6	0,4

a Stan w końcu roku. **b** Na składowiskach własnych i innych.

TABL. 2 (63). **ODPADY^a WYTWORZONE WEDŁUG RODZAJÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w tys. ton		
OGÓŁEM	2584,4	2237,7	2063,4
w tym:			
Mieszanki popiołowo-żużłowe z mokrego odprowadzenia odpadów paleniskowych	257,7	237,3	205,7
Popioły lotne z węgla	195,1	180,7	181,0
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	128,5	86,8	76,8

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

TABL. 3 (64). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**

LATA	Składowiska kontrolowane ^a				
	czynne		o zakończonej eksploatacji		
			liczba	powierzchnia w ha	
	liczba	powierzchnia w ha		razem	w tym zrekultywowana ^b
2007	80	239,6 ^c	2	3,5 ^d	–
2008	83	257,7	1	0,7	–
2009	73	221,2	5	32,4	4,2

a Stan w dniu 31 XII. **b** W ciągu roku. **c** Dane szacunkowe.

TABL. 4 (65). ODPADY WYTWORZONE I NAGROMADZONE¹ WEDŁUG POWIATÓW

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Liczba zakładów wytwa- rzających odpady	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady nagroma- dzone na terenach zakładów ²	Powierz- chnia skła- dowania odpadów niezrekul- tywowana ² w ha
		ogółem	poddane odzy- skowi	unieszkodliwione		magazy- nowane czasowo		
				razem	w tym składo- wane ³			
WOJEWÓDZTWO ..... a	68	2237,7	1950,8	244,3	172,6	42,6	18933,3	259,7
..... b	66	2063,4	1785,3	212,6	143,8	65,5	18991,8	258,4
Podregion bydgosko- toruński ..... a	33	494,5	287,7	180,6	141,3	26,2	1856,0	43,6
..... b	30	437,8	267,8	145,1	85,0	24,9	2009,8	47,6
Powiaty:								
bydgoski ..... a	4	27,5	10,7	2,6	–	14,2	–	–
..... b	4	44,8	6,4	24,7	–	13,7	–	–
toruński ..... a	4	100,4	52,7	47,7	41,0	–	41,0	2,0
..... b	4	85,2	59,1	26,1	22,6	–	22,6	6,0
Miasta na prawach powiatu:								
Bydgoszcz ..... a	15	254,4	166,5	77,5	77,0	10,4	1324,6	24,6
..... b	14	176,8	127,4	41,2	40,4	8,2	1347,0	24,6
Toruń ..... a	10	112,2	57,8	52,8	23,3	1,6	490,4	17,0
..... b	8	131,0	74,9	53,1	22,0	3,0	640,2	17,0
Podregion grudziądzki a	15	398,3	383,7	11,8	10,0	2,8	1580,2	38,3
..... b	12	431,3	374,2	48,1	43,3	9,0	1579,3	37,9
Powiaty:								
brodnicki ..... a	3	17,9	14,5	2,3	1,1	1,1	6,6	0,8
..... b	3	17,7	10,5	4,8	–	2,4	5,7	0,4
chełmiński ..... a	2	4,8	2,0	2,8	2,8	–	1,0	0,3
..... b	2	3,6	2,5	1,1	1,1	–	1,0	0,3
golubsko-dobrzyński a	1	4,3	4,3	–	–	–	–	–
..... b	1	2,4	2,4	–	–	–	–	–
grudziądzki ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
sępoleński ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
świecki ..... a	6	342,3	334,9	5,7	5,1	1,7	1572,6	37,2
..... b	3	374,1	326,0	41,5	41,5	6,6	1572,6	37,2
tucholski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
wąbrzeski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
Miasto na prawach powiatu								
Grudziądz ..... a	3	29,0	28,0	1,0	1,0	–	–	–
..... b	3	33,5	32,8	0,7	0,7	–	–	–
Podregion włocławski a	20	1344,9	1279,4	51,9	21,3	13,6	15497,1	177,8
..... b	24	1194,3	1143,3	19,4	15,5	31,6	15402,7	172,9
Powiaty:								
aleksandrowski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
inowrocławski ..... a	8	966,2	943,6	19,3	11,8	3,3	15392,7	136,8
..... b	10	752,0	716,2	13,9	11,0	21,9	15326,2	136,8
lipnowski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
mogileński ..... a	2	9,4	2,3	–	–	7,1	–	–
..... b	1	6,9	–	–	–	6,9	–	–
nakielski ..... a	2	284,0	282,8	–	–	1,2	–	13,0
..... b	2	301,6	300,6	–	–	1,0	–	13,0
radziejowski ..... a	1	1,5	1,5	–	–	–	–	–
..... b	2	28,1	28,1	–	–	–	–	–
rypiński ..... a	1	2,7	2,7	–	–	–	–	–
..... b	2	51,2	51,2	–	–	–	–	–
włocławski ..... a	–	–	–	–	–	–	–	–
..... b	–	–	–	–	–	–	–	–
żniński ..... a	1	3,3	3,3	–	–	–	–	–
..... b	3	7,1	7,1	–	–	–	–	–
Miasto na prawach powiatu:								
Włocławek ..... a	5	77,8	43,2	32,6	9,5	2,0	104,4	28,0
..... b	4	47,4	40,1	5,5	4,5	1,8	76,5	23,1

1 Z wyłączeniem odpadów komunalnych. 2 Stan w końcu roku. 3 Na składowiskach (wysypiskach, haldach, stawach osadowych) własnych i innych.

TABL. 5 (66) **ODPADY KOMUNALNE I NIECZYSTOŚCI CIEKŁE WYWIEZIONE PRZEZ ZAKŁADY OCZYSZCZANIA WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.**

POWIATY	Odpady zmieszane ^a			Nieczystości ciekłe	
	ogółem	w tym z gospodarstw domowych		ogółem	w tym z gospodarstw domowych
		razem	na 1 mieszkańca w kg		
	w tonach			w dam ³	
WOJEWÓDZTWO	484396,3	350639,1	169,5	1244,1	860,0
Podregion bydgosko-toruński	232187,8	159549,0	209,7	364,3	253,8
Powiaty:					
bydgoski	25765,8	18123,7	176,9	183,1	129,3
toruński	18403,4	12972,4	137,6	76,7	58,1
Miasta na prawach powiatu:					
Bydgoszcz	118109,6	81190,0	226,8	36,5	25,3
Toruń	69909,0	47262,9	229,5	68,0	41,1
Podregion grudziądzki	103400,1	83239,1	156,7	462,1	316,7
Powiaty:					
brodnicki	13782,3	10002,6	132,4	43,5	32,8
chełmiński	9414,0	7797,1	151,3	23,1	8,7
golubsko-dobrzyński	6667,3	4557,0	100,8	31,4	18,5
grudziądzki	3274,3	2609,1	67,3	17,7	13,6
sępoleński	4540,7	3542,6	86,2	168,0	148,5
świecki	21240,7	17433,7	178,8	120,2	62,3
tucholski	7175,7	5940,4	124,7	36,0	24,0
wąbrzeski	4973,0	3670,8	105,7	9,4	2,6
Miasto na prawach powiatu					
Grudziądz	32332,1	27685,8	279,7	12,8	5,7
Podregion włocławski	148808,4	107851,0	138,8	417,7	289,5
Powiaty:					
aleksandrowski	10344,9	6710,2	121,2	20,1	13,7
inowrocławski	39913,4	30082,1	183,3	100,3	72,4
lipnowski	3946,4	3105,3	46,9	25,9	19,1
mogileński	7817,3	4730,0	101,0	34,6	25,0
nakielski	18880,7	14134,6	165,6	98,1	80,1
radziejowski	5101,8	4140,1	98,9	9,5	8,1
rypiński	5959,8	4137,6	93,9	9,9	4,5
włocławski	6765,8	5236,9	61,3	38,4	25,6
żniński	13051,3	9769,6	139,6	49,3	31,6
Miasto na prawach powiatu					
Włocławek	37027,0	25804,6	219,1	31,6	9,4

a Bez wyselekcjonowanych.

VI. EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

TABL. 1 (67). PRZECIĘTNE WYDATKI BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU
ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2007-2009

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadami
	w zł		
WOJEWÓDZTWO	164382,14	119492675,79	5758341,75
POWIATY:			
ALEKSANDROWSKI	3902,00	1913722,67	7347,98
<i>Gminy miejskie</i>			
Aleksandrów Kujawski	–	707945,13	–
Ciechocinek	–	33761,47	3295,67
Nieszawa	3902,00	22066,39	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Aleksandrów Kujawski	–	29594,90	1607,31
Bądkowo	–	195213,17	–
Koneck	–	5814,20	–
Raciążek	–	5990,87	–
Waganiec	–	308792,37	1340,00
Zakrzewo	–	604544,17	1105,00
BRODNICKI	1787,67	783642,03	10351,47
<i>Gminy miejskie</i>			
Brodnica	1787,67	150755,75	–
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Górzno	–	13239,39	–
Jabłonowo Pomorskie	–	113705,03	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Bartniczka	–	294073,53	–
Bobrowo	–	–	–
Brodnica	–	–	–
Brzozie	–	–	–
Osiek	–	48910,83	591,47
Świedziebnia	–	–	9760,00
Zbiczno	–	162957,50	–
BYDGOSKI	–	9643818,15	272866,98
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Koronowo	–	703396,49	63573,33
Solec Kujawski	–	–	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Białe Błota	–	2133432,36	155435,61
Dąbrowa Chełmińska	–	1576845,63	–
Dobrcz	–	–	–
Nowa Wieś Wielka	–	484629,86	26948,00
Osielsko	–	4671553,93	26910,04
Sicienko	–	73959,88	–

TABL. 1 (67). PRZECIĘTNE WYDATKI BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadami
	w zł		
CHELMIŃSKI	–	2963012,88	1006408,89
<i>Gminy miejskie</i>			
Chelmno	–	1268588,35	1004931,41
<i>Gminy wiejskie</i>			
Chelmno	–	250498,89	–
Kijewo Królewskie	–	–	–
Lisewo	–	–	–
Papowo Biskupie	–	1168926,83	–
Stolno	–	274998,81	1477,48
Unisław	–	–	–
GOLUBSKO-DOBRZYŃSKI	1776,33	3199056,11	93050,28
<i>Gminy miejskie</i>			
Golub-Dobrzyń	–	557061,85	–
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Kowalewo Pomorskie	–	681728,06	47504,17
<i>Gminy wiejskie</i>			
Ciechocin	1776,33	34758,29	26950,79
Golub-Dobrzyń	–	867152,65	–
Radomin	–	1058355,26	18595,32
Zbójno	–	–	–
GRUDZIĄDZKI	–	541833,64	165816,93
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Łasin	–	352079,67	8333,33
Radzyń Chełmiński	–	53087,30	12358,12
<i>Gminy wiejskie</i>			
Grudziądz	–	–	144843,43
Gruta	–	136666,67	–
Rogóźno	–	–	282,05
Świecie nad Osą	–	–	–
INOWROCŁAWSKI	–	5394700,89	84218,23
<i>Gminy miejskie</i>			
Inowrocław	–	2365534,85	–
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Gniewkowo	–	730646,31	33838,99
Janikowo	–	11322,28	–
Kruszwica	–	840290,75	–
Pakość	–	260082,85	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Dąbrowa Biskupia	–	–	–
Inowrocław	–	–	–
Rojewo	–	1186823,85	50379,24
Złotniki Kujawskie	–	–	–

TABL. 1 (67). PRZECIĘTNE WYDATKI BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadami
	w zł		
LIPNOWSKI	–	4434021,12	1128319,02
<i>Gminy miejskie</i>			
Lipno	–	518092,74	1080263,21
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Dobrzyń nad Wisłą	–	249848,08	5069,49
Skępe	–	2123266,48	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Bobrowniki	–	53036,00	41620,32
Chrostkowo	–	–	–
Kikół	–	–	–
Lipno	–	247874,62	–
Tłuchowo	–	–	1366,00
Wielgie	–	1241903,20	–
MOGILEŃSKI	–	5390187,18	149177,98
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Mogilno	–	3492113,84	88288,60
Strzelno	–	204577,70	3333,33
<i>Gminy wiejskie</i>			
Dąbrowa	–	1541308,03	57556,05
Jeziora Wielkie	–	152187,61	–
NAKIELSKI	–	4770466,98	149521,60
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Kcynia	–	658731,98	–
Mrocza	–	820675,54	53253,33
Nakło nad Notecią	–	1832139,90	–
Szubin	–	1182735,30	–
<i>Gminy wiejskie</i>			
Sadki	–	276184,26	96268,27
RADZIEJOWSKI	–	1757658,40	22204,15
<i>Gminy miejskie</i>			
Radziejów	–	680105,54	–
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Piotrków Kujawski	–	497448,58	7295,19
<i>Gminy wiejskie</i>			
Bytoń	–	–	6501,86
Dobre	–	225627,32	6833,30
Osięciny	–	250384,70	–
Radziejów	–	11525,50	1573,80
Topólka	–	92566,76	–

TABL. 1 (67). PRZECIĘTNE WYDATKI BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadami
	w zł		
RYPIŃSKI	2248,24	2080894,93	147910,93
<i>Gminy miejskie</i>			
Rypin	–	1758146,13	55348,25
<i>Gminy wiejskie</i>			
Brzuze	640,33	6058,50	–
Rogowo	1607,91	81534,88	40125,07
Rypin	–	166999,11	–
Skrwilno	–	13510,22	22414,36
Wapielsk	–	54646,09	30023,25
SĘPOLEŃSKI	–	4146005,29	22689,34
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Kamień Krajeński	–	227497,73	–
Sępólno Krajeńskie	–	1672694,62	–
Więcbork	–	2151635,94	6022,67
<i>Gminy wiejskie</i>			
Sośno	–	94177,00	16666,67
ŚWIECKI	7663,52	6775741,92	220333,78
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Nowe	–	431536,74	–
Świecie	–	3745497,09	62000,00
<i>Gminy wiejskie</i>			
Bukowiec	3166,67	101679,40	7165,27
Dragacz	–	218046,97	–
Drzycim	–	21093,88	–
Jeżewo	1027,93	67350,08	–
Lniano	731,00	182196,00	45493,68
Osie	–	1081025,81	62754,36
Pruszcz	1704,25	653055,11	42920,47
Świekatowo	1033,67	218715,74	–
Warlubie	–	55545,10	–
TORUŃSKI	2633839,49	424736,14	
<i>Gminy miejskie</i>			
Chelmża	–	286219,14	45262,95
<i>Gminy wiejskie</i>			
Chelmża	–	677500,30	64970,54
Czernikowo	–	–	–
Lubicz	–	1665088,51	86046,38
Łubianka	–	5031,54	–
Łysomice	–	–	38507,47
Obrowo	–	–	–
Wielka Nieszawka	–	–	–
Zławieś Wielka	–	–	189948,80

TABL. 1 (67). PRZECIĘTNE WYDATKI BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2007-2009 (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadami
	w zł		
TUCHOLSKI	–	4518896,71	119965,60
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Tuchola	–	1253610,81	47333,17
<i>Gminy wiejskie</i>			
Cekcyn	–	626258,25	–
Gostycyn	–	–	–
Kęsowo	–	122550,74	–
Lubiewo	–	2055853,25	72632,43
Śliwice	–	460623,66	–
WĄBRZESKI	–	1134206,84	9626,90
<i>Gminy miejskie</i>			
Wąbrzeźno	–	293579,21	666,67
<i>Gminy wiejskie</i>			
Dębowa Łąka	–	–	–
Książki	–	–	1016,67
Pluznica	–	–	–
Wąbrzeźno	–	840627,63	7943,56
WŁOCLAWSKI	–	5940723,00	73418,87
<i>Gminy miejskie</i>			
Kowal	Kowal	184962,60	–
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Brześć Kujawski	–	1366775,11	–
Chodecz	–	63206,59	–
Izbica Kujawska	–	1517981,64	–
Lubień Kujawski	–	131146,67	–
Lubraniec	–	297224,92	15291,04
<i>Gminy wiejskie</i>			
Baruchowo	–	–	–
Boniewo	–	97674,59	–
Chocień	–	1406446,94	–
Fabianki	–	848379,57	58127,83
Kowal	–	–	–
Lubanie	–	26931,37	–
Włocławek	–	–	–
ŻNIŃSKI	93494,94	5507545,05	865717,13
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>			
Barcin	–	144573,92	–
Janowiec Wielkopolski	–	545215,00	–
Łabiszyn	–	1198594,19	–
Żnin	–	2212133,31	771230,23
<i>Gminy wiejskie</i>			
Gąsawa	–	1093852,22	64772,54
Rogowo	93494,94	313176,41	29714,36
MIASTA NA PRAWACH POWIATU:			
BYDGOSZCZ	53509,44	26296,56	479885,17
GRUDZIĄDZ	–	–	296963,53
TORUŃ	–	45936398,95	–
WŁOCLAWEK	–	–	7810,85

TABL. 2 (68). **NAKLĄDY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ (ceny bieżące)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	
	w tys. zł			w odsetkach
OCHRONA ŚRODOWISKA				
OGÓŁEM	303420,9	336923,2	525815,3	100,0
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	36734,9	36193,9	43969,1	8,4
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw	7387,3	12412,9	3503,8	0,7
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	230415,4	270640,8	385036,6	73,2
w tym nakłady na:				
oczyszczalnie ścieków komunalnych	41132,7	31130,8	130674,8	24,9
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki	159649,3	205118,2	177354,1	33,7
sieć kanalizacyjną odprowadzającą wody (ścieki) opadowe	15266,1	20646,4	33722,0	6,4
systemy obiegowego zasilania wodą	1,9	132,5	–	x
Gospodarka odpadami	21880,7	11720,5	79021,7	15,0
w tym nakłady na:				
zbieranie odpadów i ich transport	10020,8	10754,6	6726,5	1,3
unieszkodliwianie i usuwanie odpadów niebezpiecznych	46,5	–	867,0	0,2
unieszkodliwianie i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne	7863,3	544,9	58580,7	11,1
Ochrona gleb, wód podziemnych i powierzchniowych	793,6	5536,0	1947,2	0,4
Zmniejszenie hałasu i wibracji ^a	998,8	4080,4	641,8	0,1
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	–	–	–	x
Działalność badawczo-rozwojowa	–	14,4	–	x
Pozostała działalność związana z ochroną środowiska	12597,5	8737,2	15198,9	2,9
GOSPODARKA WODNA				
OGÓŁEM	108490,2	142775,2	166128,3	100,0
Ujęcia i doprowadzenia wody	66025,6	126937,8	134596,2	81,0
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	23395,3	11729,9	26780,1	16,1
Zbiorniki i stopnie wodne	2379,1	–	706,4	0,4
Regulacja i zabudowa rzek i potoków górskich	7343,5	4107,5	4010,6	2,4
Obwałowania przeciwpowodziowe	4506,9	–	35,0	0,0
Stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych	4839,8	–	–	x

^a Z wyłączeniem ochrony miejsc pracy.

TABL. 3 (69). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ W POWIATACH WEDŁUG KIERUNKÓW INWESTOWANIA (ceny bieżące)**

POWIATY a – 2008 r. b – 2009 r.	Ochrona środowi- ska	W tym				Gospo- darka wodna	W tym na ujęcia i dopro- wadzenia wody
		ochrona powietrza atmosfe- rycznego i klimatu	gospodarka ściekowa i ochrona wód	gospodarka odpadami	ochrona gleb i wód pod- ziemnych i powierzch- niowych		
w tys. zł							
WOJEWÓDZTWO ..... a	336923,2	36193,9	270640,8	11720,5	5536,0	142775,2	126937,8
b	525815,3	43969,1	385036,6	79021,7	1947,2	166128,3	134596,2
Podregion bydgosko- toruński ..... a	232862,9	20090,0	189493,4	9191,2	4685,4	96229,8	93269,8
b	340892,4	22752,5	239501,0	72950,9	620,6	126312,7	108594,3
Powiaty:							
bydgoski ..... a	12235,8	2783,7	8389,8	71,6	8,6	5792,8	3675,9
b	8828,6	–	8270,1	10,6	10,8	4640,2	4076,4
toruński ..... a	21275,3	990,5	19260,1	38,7	–	12288,3	12011,5
b	24893,1	3253,5	21009,3	–	298,8	2572,1	2572,1
Miasta na prawach powiatu:							
Bydgoszcz ..... a	107197,3	16155,6	73715,2	5961,9	4676,8	74406,3	74358,0
b	211740,9	19419,0	182268,6	6448,1	7,9	110170,8	93064,9
Toruń ..... a	92154,5	160,2	88128,3	3119,0	–	3742,4	3224,4
b	95429,8	80,0	27953,0	66492,2	303,1	8929,6	8880,9
Podregion grudziądzki a	32022,0	1213,6	28335,3	1623,5	547,3	25835,2	20240,1
b	55366,5	3427,8	44493,9	3999,7	12,9	16964,7	13052,0
Powiaty:							
brodnicki ..... a	3239,2	726,8	2470,1	–	42,3	870,1	428,6
b	3809,3	288,8	3485,8	34,7	–	1682,5	987,9
chełmiński ..... a	1839,5	–	1795,9	43,6	–	2424,5	2423,0
b	5007,7	159,0	4848,7	–	–	2441,4	1447,9
golubsko-dobrzyński .. a	7294,5	–	7182,6	–	111,9	1558,3	1558,3
b	4985,7	–	4985,7	–	–	253,2	253,2
grudziądzki ..... a	3459,0	13,1	3445,9	–	–	12154,8	11128,2
b	5327,8	–	5279,0	40,1	8,7	3969,9	3638,0
sępoleński ..... a	4118,4	–	4020,2	55,0	43,2	1049,7	1049,7
b	8923,3	360,0	8110,5	63,0	4,2	4695,4	4223,0
świecki ..... a	5586,9	231,1	4866,9	5,0	181,6	4797,7	716,5
b	9281,1	328,9	7550,3	117,1	–	1982,3	627,5
tucholski ..... a	4068,7	117,0	3543,0	408,7	–	2135,7	2135,7
b	8319,4	1487,9	6634,5	45,0	–	835,8	796,0
wąbrzeski ..... a	1741,6	–	592,0	1067,0	82,6	844,4	800,1
b	4950,7	93,7	3599,4	27,8	–	1104,2	1078,5
Miasto na prawach powiatu							
Grudziądz ..... a	674,2	125,6	418,7	44,2	85,7	–	–
b	4761,5	709,5	–	3672,0	–	–	–
Podregion włocławski a	72038,3	14890,3	52812,1	905,8	303,3	20710,2	13427,9
b	129556,4	17788,8	101041,7	2071,1	1313,7	22850,9	12949,9
Powiaty:							
aleksandrowski ..... a	9188,5	2073,8	7114,7	–	–	993,6	492,6
b	9610,5	–	7103,8	26,9	–	947,6	661,6
inowrocławski ..... a	11552,3	2637,4	7394,6	474,9	21,9	1917,7	1497,2
b	38069,9	13594,5	20812,9	667,2	897,3	4035,5	3119,1
lipnowski ..... a	4487,9	12,3	4252,3	64,0	159,3	2049,5	1762,8
b	6349,8	–	6330,2	19,6	–	1740,4	1042,9
mogileński ..... a	3297,9	–	2677,9	169,8	–	687,2	574,6
b	8927,0	496,9	8159,4	143,9	26,0	2691,3	2289,3
nakielski ..... a	5726,4	1379,5	4220,7	26,6	85,5	4795,2	1293,1
b	8241,9	268,8	7425,1	208,0	–	7530,6	2065,1
radziejowski ..... a	2832,4	11,9	2771,3	49,2	–	1383,0	1092,2
b	2693,6	–	2633,1	–	–	1680,8	789,1
rypiński ..... a	2128,8	175,9	1952,9	–	–	695,7	520,7
b	1444,0	10,3	934,7	499,0	–	788,4	788,4
włocławski ..... a	4716,6	–	3126,6	–	–	4619,2	2755,0
b	8814,4	–	8661,8	152,6	–	1598,8	776,6
żniński ..... a	3673,2	2030,2	1530,4	76,0	36,6	828,5	699,1
b	12189,3	530,0	11659,3	–	–	935,8	935,8
Miasto na prawach powiatu:							
Włocławek ..... a	24434,3	6569,3	17770,7	45,3	–	2740,6	2740,6
b	33216,0	2888,3	27321,4	353,9	390,4	901,7	482,0

TABL. 4 (70). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	Jednostka miary	Efekty rzeczowe		
		2007	2008	2009
OCHRONA ŚRODOWISKA				
Oczyszczalnie ścieków:				
obiekty	szt	1	3	4
przepustowość	m ³ /d	1272	97	4412
w tym:				
komunalne				
obiekty	szt	1	1	1
przepustowość	m ³ /d	1272	9	1532
liczba równoważnych mieszkańców ^a	RLM ^a	10553	21	6999
mechaniczne				
obiekty	szt	–	–	1
przepustowość	m ³ /d	160	x	660
biologiczne ^b				
obiekty	szt	1	1	3
przepustowość	m ³ /d	762	9	3752
o podwyższonym stopniu oczyszczania				
obiekty	szt	–	2	–
przepustowość	m ³ /d	350	88	x
Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków:				
obiekty	szt	970	643	851
przepustowość	m ³ /d	1294	738	1396
Sieć kanalizacyjna odprowadzająca:				
ścieki	km	276,0	353,6	469,4
wody (ścieki) opadowe	km	24,5	27,5	109,3
Zdolność zainstalowanych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń:				
pyłowych	t/r	509	51283	137
gazowych	t/r	1959	740715	441
Obiegowy system zasilania wodą	m ³	–	3	–
Składowiska dla odpadów komunalnych:				
obiekty	szt	1	–	2
powierzchnia	ha	4,2	–	6,9
wydajność	t/r	6131	x	71115
GOSPODARKA WODNA				
Ujęcia wody	m ³ /d	8348	4076	15884
Uzdatnianie wody	m ³ /d	5289	3034	2127
Sieć wodociągowa ^c	km	341,4	512,2	320,5
Regulacja i zabudowa rzek ^d	km	–	18,0	6,0
Obwałowania przeciwpowodziowe	km	4,5	–	–

a Według dokumentacji technicznej lub wyliczona (w wypadku braku) przez podzielenie przyjętego w tej dokumentacji dobowego ładunku BZT₅ w ściekach dopływających do oczyszczalni przez ładunek BZT₅ pochodzący od 1 mieszkańca, tj. 60g O₂/dobę. **b** Bez komór fermentacyjnych. **c** Łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi. **d** Łącznie z zabudową potoków górskich.

TABL. 5 (71). FUNDUSZE EKOLOGICZNE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007		2008		2009	
	wymierzono	wpłynęło	wymierzono	wpłynęło	wymierzono	wpłynęło
	w tysiącach złotych					
Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	.	83339,1	.	96620,3	.	97331,6
Opłaty	.	83007,8	.	96020,0	.	96941,9
Kary	1242,2	331,3	1051,3	600,3	855,6	389,7
w tym za przekroczenie norm:						
warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	255,1	194,3	159,9	43,6	116,9	20,9
dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń powietrza	891,6	114,8	204,7	460,5	134,9	146,4
dopuszczalnego poziomu dźwięku	81,4	22,2	218,3	90,0	307,8	198,8
składowania odpadów niezgodnie z przepisami	14,0	–	464,1	6,3	274,2	1,8
Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych						
Opłaty za wyłączenia gruntów rolnych na cele nierolne	5489,5	4117,7	6909,1	8468,2	5986,5	5766,6
w tym: roczne	4987,3	3434,6	5756,8	7018,4	4486,9	4201,9
jednorazowe należności ...	502,1	530,8	1152,3	994,5	1499,6	1370,6

Źródło: w zakresie Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dane Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w zakresie Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 6 (72). WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH FUNDUSZU OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
	w tys. zł		
Wydatki ogółem	4072,7	7196,6	5551,7
Rekultywację gruntów na cele rolnicze	6,9	24,3	19,5
Rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych	–	–	0,5
Użyźnianie i ulepszenie gleb, usuwanie kamieni, odkrzaczanie	34,6	–	–
Budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji	–	–	120,8
Budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych	3943,0	7079,9	5349,7
Zakup sprzętu pomiarowego informatycznego wraz z oprogramowaniem do ewidencji i ochrony gruntów rolnych	80,0	–	–
Pozostałe cele ^a	8,2	92,4	61,1

^a Rekultywacja nieużytków i użyźnianie gleb na potrzeby nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 7 (73). **DZIAŁALNOŚĆ SŁUŻB OCHRONY ŚRODOWISKA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009
Zakłady w ewidencji	2423	2520	2569
w tym skontrolowane	900	778	1329
Przeprowadzone kontrole	1173	1041	1679
w tym: z pomiarem	185	132	151
interwencyjne	210	206	133
Składowiska odpadów:			
komunalnych	93	86	85
przemysłowych	14	14	12
Zarządzenia pokontrolne	523	454	503
Decyzje za przekroczenie ustalonych warunków korzystania ze środowiska	60	64	72
za wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	6	9	13
za przekroczenie dopuszczalnej emisji do atmosfery	29	29	37
za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu	15	22	19
za nielegalne gromadzenie odpadów	10	4	3
Wnioski do organów ścigania	3	9	3
Wnioski do sądów grodzkich	3	2	3
Mandaty karne	241	199	207
Przypadki nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	16	11	20

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 31 XII 2009 r.

Wielkopolskie

Łódzkie

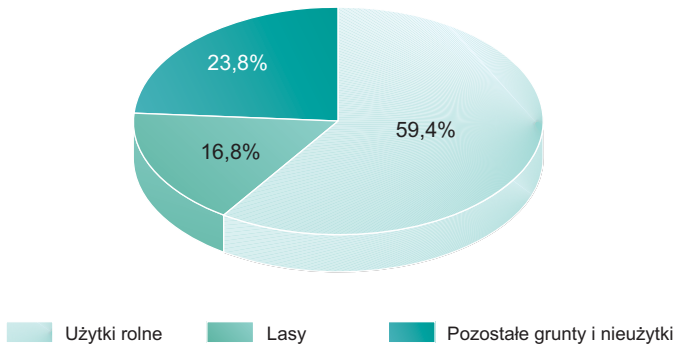
- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy
- Gmina miejska
- BYDGOSZCZ** Miasto na prawach powiatu
- TUCHOLSKI** Powiat
- Unisław Gmina

Podregiony:

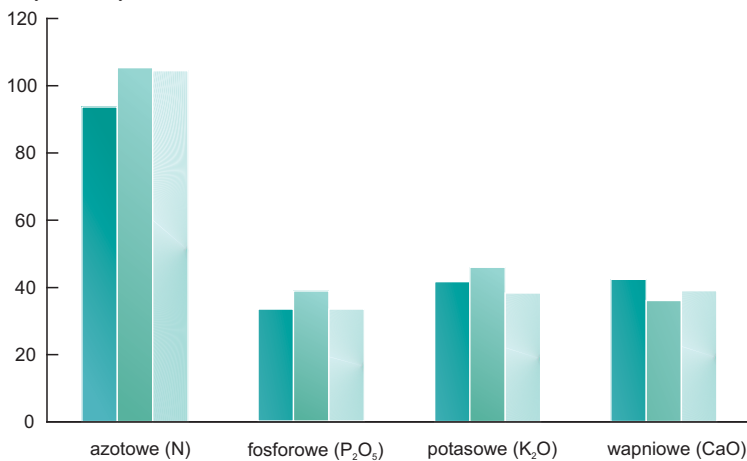
STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW OGÓŁEM WEDŁUG GRANIC ADMINISTRACYJNYCH W 2009 R.

Stan w dniu 1 I

ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH

kg/1 ha użytków rolnych

2006/2007   2007/2008   2008/2009

ZUŻYCIE WODY Z WODOCIĄGÓW W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W 2009 R.

Na 1 mieszkańca w m³

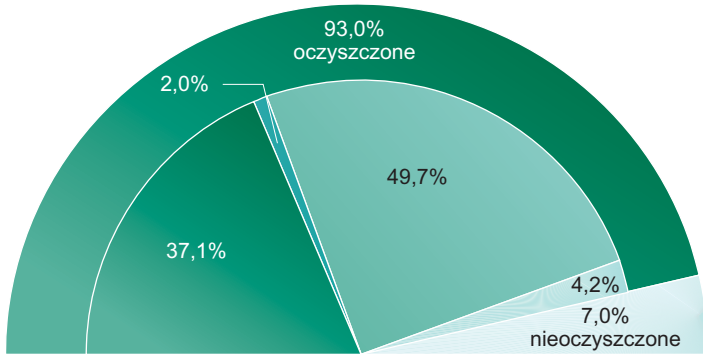
30,0 i mniej

30,1 – 32,0

32,1 – 34,0

34,1 i więcej

STRUKTURA ŚCIEKÓW PRZEMYSŁOWYCH WYMAGAJĄCYCH OCZYSZCZENIA ODPROWADZONYCH BEZPOŚREDNIO DO WÓD LUB DO ZIEMI W 2009 R.

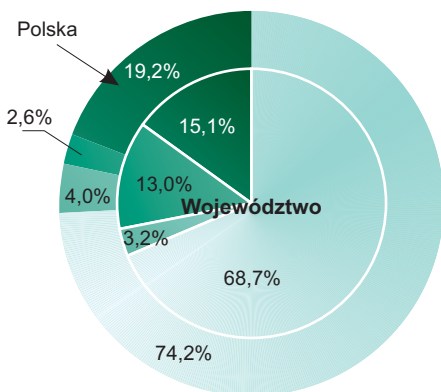

Ścieki oczyszczone:

STRUKTURA ZANIECZYSZCZEŃ Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH W 2009 R.

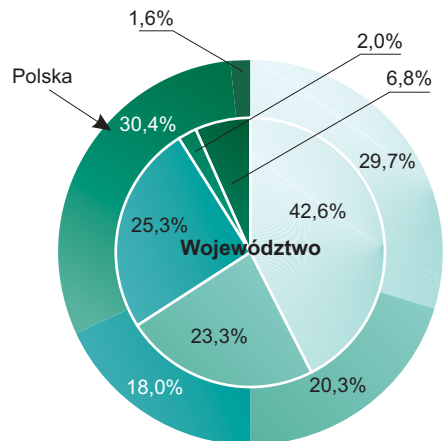
PYŁOWYCH

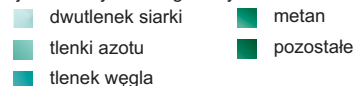
Emisja zanieczyszczeń pyłowych:

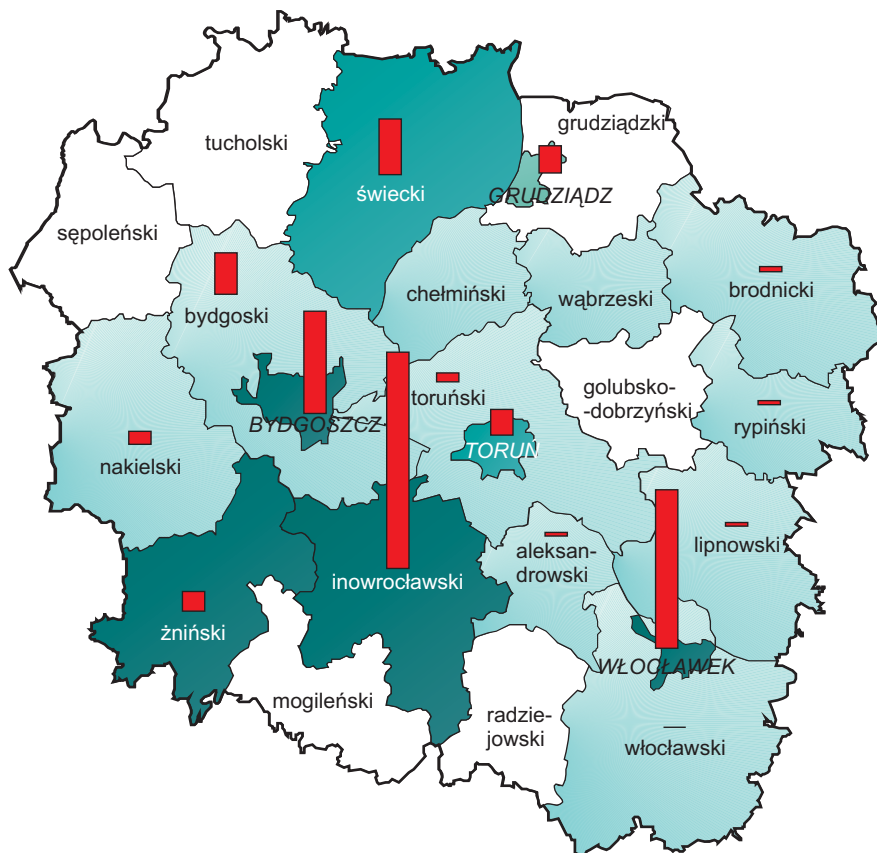
GAZOWYCH

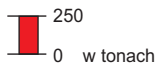
Emisja zanieczyszczeń gazowych:

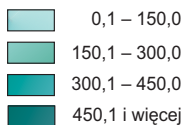
EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH W 2009 R.

Emisja pyłów

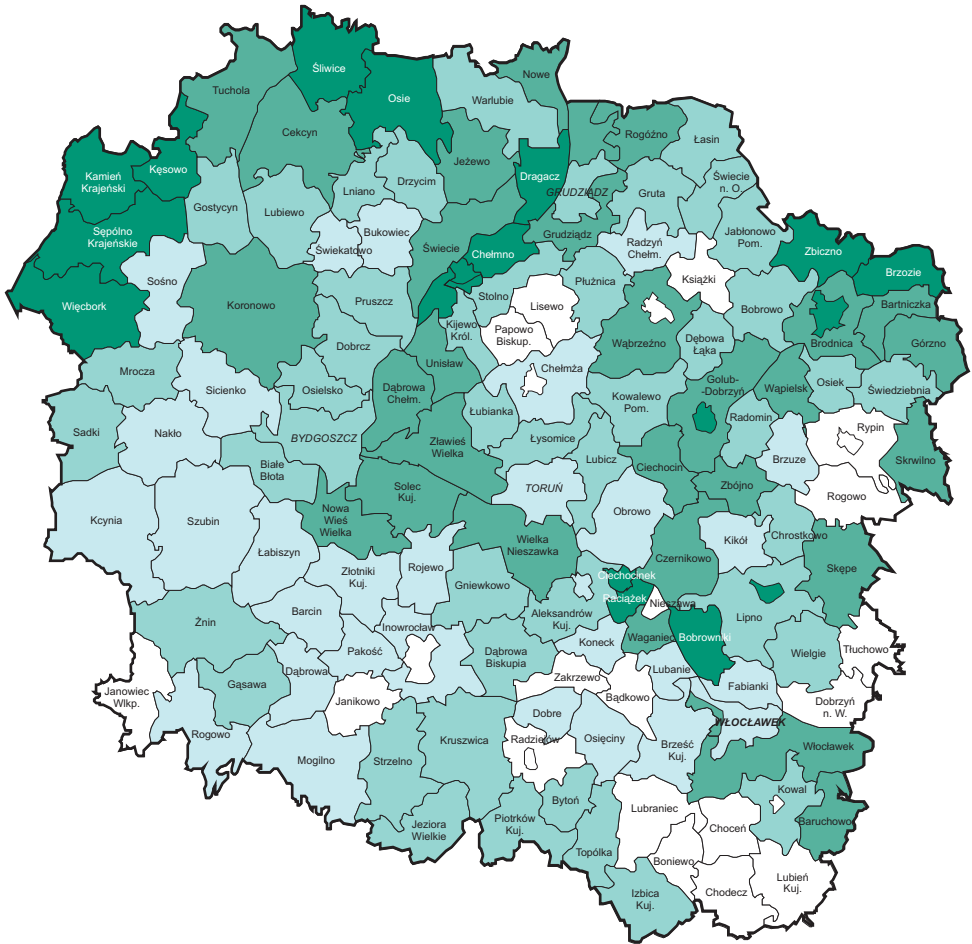

Emisja gazów w tys. ton

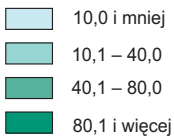

POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA W 2009 R.

Stan w dniu 31 XII

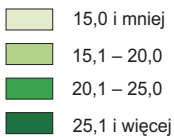
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w %

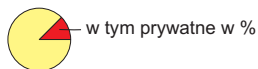
LASY W 2009 R.
Stan w dniu 31 XII

Lasy w %
powierzchni administracyjnej powiatu

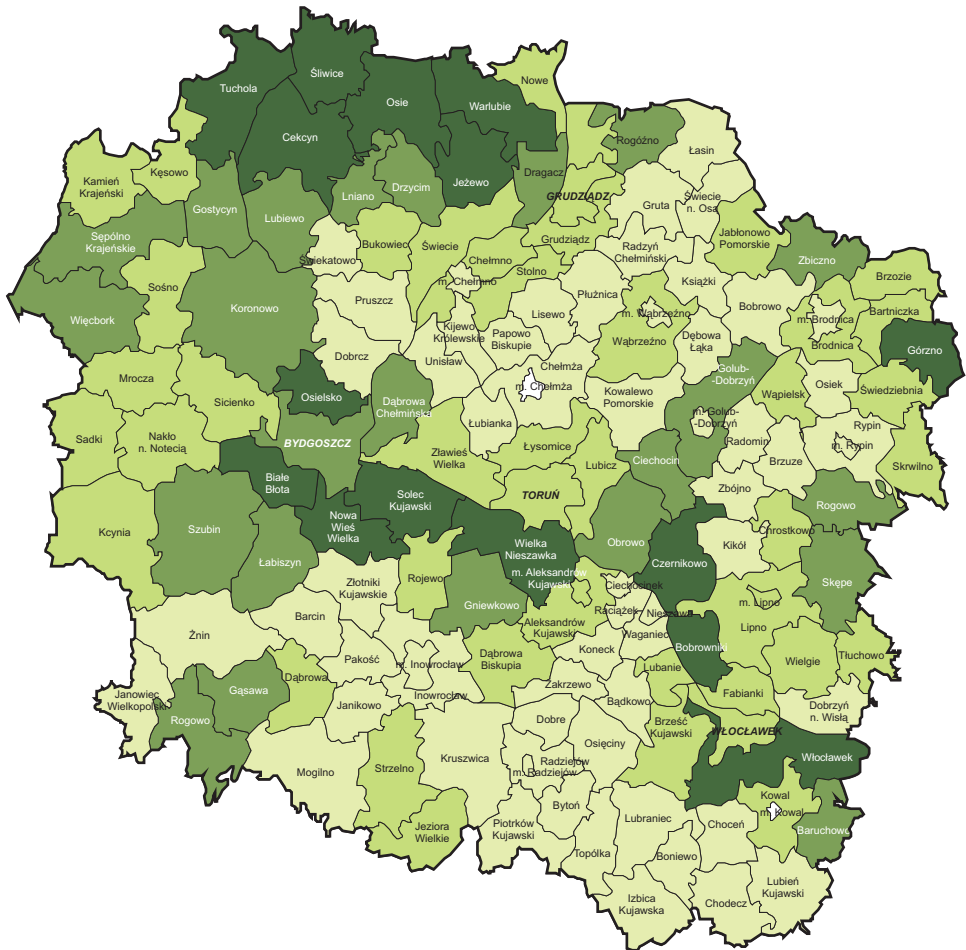
Lasy

LESISTOŚĆ W 2009 R.

Stan w dniu 31 XII

W %

